

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2022

Bc. Kateřina Uhlářová, B.A.

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Historický ústav

**„Na shledanou, mámo“. Výchova „korejských soudruhů“
v Československu jako akt mezinárodní pomoci v období Korejské
války**

Diplomová práce

Autor: Bc. Kateřina Uhlářová, B.A.

Studijní program: Historie

Studijní obor: Historie (NHI18)

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Hradec Králové 2022

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Kateřina Uhlářová, B.A.

Studium: F20NK0013

Studijní program: N0222A120001 Historie

Studijní obor:

Název diplomové práce: „Na shledanou, mámo“. Výchova „korejských soudruhů“ v Československu jako akt mezinárodní pomoci v období Korejské války

Název diplomové práce AJ: „Goodbye, mom“. Education of „Korean Comrades“ in Czechoslovakia during Korean War as an Act of International Help

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tématem diplomové práce je problematika mezinárodní pomoci v podobě přijetí korejských studentů a sirotek v Československu v průběhu Korejské války. Československo jako satelitní země Sovětského svazu přijala v letech 1950-1953 vysokoškolské studenty, studenty středních škol a sirotky z Korejské lidové demokratické republiky, kteří v důsledku Korejské války našli nové domovy nejen v Československu, ale i v Polsku, Bulharsku, Maďarsku či Rumunsku. Vedle spolupráce ČSR a KDR a diplomatického procesu přijímání korejských dětí bude důraz kladen především na faktickou realizaci této formy mezinárodní pomoci a její průběh. Součástí práce bude zaměření se na oblasti a objekty, ve kterých byly děti umístovány, a reflektování této skutečnosti bezprostředním okolím. Cílem diplomové práce bude vytvoření analýzy dostupných historických pramenů a představení dnes již převážně zapomenuté oblasti československých dějin 1. poloviny 50. let. Diplomová práce se za využití progresivní metody rovněž pokusí vylíčit problematiku korejských dětí v Československu nejen jako humanitární pomoc a akt lidskosti, ale rovněž také jako promyšlený projekt a nástroj sovětské propagandy.

Prameny:

a) Kroniky:

Kronika obecné školy Chocerady; Kronika města Benešov, rok 1952; Stará Boleslav: Kronika újezdů hlavních škol, později 1. osmileté střední školy 1942-1957; Stará Boleslav: Kronika 2. osmileté střední školy, později základní devítileté školy 1951-1974

b) Archivní fondy:

Archiv MZV (TO – O, Korea; TO – T, Korea; Politické zprávy, Korea (1945-1977); Generální sekretariát A, Korea); Státní oblastní archiv Praha (Základní a Mateřská škola Chocerady (1953-2005); Městský národní výbor Chocerady (1945-1990)); Národní archiv (Ministerstvo školství a kultury, zasedání kolegia ministra (1956-1966); Ministerstvo práce a sociální péče, Praha (1945-1951 (1953); Česká sociální pomoc Praha (1939-1950); Československý červený kříž, Praha (1945-2008); Ministerstvo školství a kultury, Praha (1945-1967); Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv 1945 – 1951 (1955); KSČ – Ústřední výbor 1945 – 1989, Praha; Klement

Gottwald.

c) Periodika a další prameny

Rudé Právo, Květy, Věstníky ministerstva školství, věd a umění, Věstníky ministerstva školství a kultury, Jiskra Benešovska, Československý filmový týdeník, osobní sbírky

Zadávací Historický ústav,
pracoviště: Filozofická fakulta

Vedoucí PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.
práce:

Datum zadání závěrečné práce: 4.4.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Kateřina Uhlářová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala především vedoucímu diplomové práce, panu PhDr. Tomáši Hradeckému, PhD., za velmi laskavý přístup a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům archivů za asistenci při výzkumu, zejména paní PhDr. Kločkové za pomoc při hledání v nezpracovaných fondech. Velké poděkování patří panu Mgr. Slabovi, který mne na toto téma upozornil, pro zpracování práce ochotně poskytl svůj rukopis a především laskavě zapůjčil originální dopisy ze svého osobního archivu. V neposlední řadě bych chtěla vyjádřit velký dík svému příteli Oliverovi Vondráčkovi za jeho podporu a trpělivost, a rovněž všem svým přátelům, kteří mi společně s ním byli velikou potřebnou oporou.

Anotace:

UHLÁŘOVÁ, Kateřina. „*Na shledanou, mámo*“. *Výchova „korejských soudruhů“ v Československu jako akt mezinárodní pomoci v období Korejské války*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022, s. 115, diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá problematikou přijetí severokorejských studentů a dětí Československem v rámci mezinárodní pomoci Korejské lidově demokratické republice v období Korejské války v letech 1950–1953. Hlavním předmětem zkoumání je pozadí přijetí studentů a sirotků a průběh jejich pobytu v Československé republice v 50. letech 20. století. Výzkum rovněž zahrnuje téma Korejské války a její odraz v československé společnosti a zemích bývalého východního bloku.

Klíčová slova:

Československo, Severní Korea, KILDR, sirotci, děti, studenti, severokorejsí sirotci, severokorejsí studenti, Korejská válka, SSSR, lidová demokracie, 50. léta, diplomatické vztahy, propaganda, východní blok.

Annotation:

UHLÁŘOVÁ, Kateřina. „Goodbye, mom“. *Education of „Korean Comrades“ in Czechoslovakia during Korean War as an Act of International Help*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2022, 115 pp., Master Thesis.

The subject of this diploma thesis is the problematic of North Korean students and orphans invited to Czechoslovakia during the Korean War (1950–1953) within the international help for North Korea. The thesis is mainly focused on the background of this invitation and the course of their stay in Czechoslovak Republic in 1950's. The research also includes the topic of Korean War and its reflection by Czechoslovak society and by countries of former eastern bloc.

Keywords:

Czechoslovakia, North Korea, KLLDR, orphans, children, students, North Korean orphans, North Korean students, Korean War, SSSR, people's democracy, 1950's, diplomatic relations, propaganda, Eastern bloc.

Obsah:

Úvod.....	11
1. Korejská „Vlastenecká“ válka a pomoc socialistických satelitních států	16
1.1 Korejská válka	16
1.2 Reakce sesterských socialistických republik	19
2. Reakce Československa a poskytovaná pomoc	25
2.1 Československo a Korejská lidově demokratická republika	25
2.2 Oficiální reakce a stanovisko ČSR k situaci v Koreji.....	29
2.3 Poskytovaná pomoc	31
2.3.1 Poskytovaná pomoc během Korejské války.....	31
2.3.2 Pomoc Československa s poválečným budováním KLLDR	33
2.4 Reakce společnosti a vlna solidarity	41
2.5 Propaganda – základní kámen Akce K	46
3. Výchova „korejských soudruhů“	49
3.1 Zamýšlené cíle a očekávání	49
3.2 První studenti v ČSR – vysokoškolští studenti.....	51
3.3 Skupina 300 vysokoškoláků a středoškoláků	60
3.4 Studium v Československu po konci korejské války.....	67
4. Korejští sirotci.....	68
4.1 První skupina – 200 dětí	68
4.2 Druhá skupina – 700 dětí	76
4.3 Sirotci v Československu po konci Korejské války.....	80
5. Odchýlení od perfektního plánu. Střet s realitou	81
5.1 Shok Un Dzin.....	81
5.2 „Je jistá věc, že domov žije ve strachu před soudružkou Košatkovou“	83
5.3 Úmrtí studentů	86
5.3.1 Son Čun Son.....	86
5.3.2 Če Kjong Suk	88
5.3.3 Coj Tin jen.....	89
6. Socialistický “problém“. Mikrosonda do případu Kim Mjong Suk.....	90
7. Neoficiální konec části projektu a jeho důsledky	98
7.1 Výchova (zdárně) ukončena. Návrat do KLLDR a přetrhání svazků	98

7.2 Společenská a osobní rovina.....	102
Závěr.....	105
Seznam použitých pramenů a literatury	108
Seznam použitých zkratek, značek a odborných termínů:.....	112
Seznam příloh	114
Přílohy	

Úvod

Korejská válka v letech 1950–1953 nepředstavovala izolovaný konflikt omezující se pouze na korejský poloostrov, ale ovlivnila životy a politické dění 50. let po celém světě. Do válečných událostí se zapojilo hned několik států, ať už přímou účastí na frontách či finanční a materiální podporou. Válka na zdánlivě drobném a vzdáleném území však přerostla do vlastenecké války „všech socialistických států za mír“ a na korejském poloostrově tak došlo ke zhmotnění bojů mezi známými opozicemi „východu“ a „západu“. Korejská válka tak de facto znamenala první otevřený válečný konflikt studené války.

Československá republika byla jako jeden ze satelitů Sovětského svazu, se kterým Korejská lidově demokratická republika útok na Korejskou republiku plánovala, horlivým podporovatelem KLR nejen po celou dobu Korejské války, ale i po jejím konci, kdy nastalo období tzv. „budování Severní Koreje“. Československo jako věrný přítel následovalo vzoru SSSR i dalších lidových demokracií podporujících KLR a poskytovalo bratrskému státu v duchu internacionalismu ohromné množství (nejen) materiálních dodávek dle potřeby a přání Severokorejců. Vše s vidinou utužování socialistických svazků a spojení se proti společnému nepříteli ve jménu spravedlivého boje za mír.

Pomoc Československa v období „Vlastenecké války“ i po jejím konci zahrnovala dodávky nejrůznějšího zboží a materiálu na základě přání severokorejské vlády a především finanční prostředky dohromady v řádech jednotek miliard československých korun, přičemž značná část z nich byla později oficiálně prohlášena za dar. Jednou z nejvýznamnějších forem pomoci bylo pozvání severokorejských studentů na československé střední a vysoké školy a přijetí malých sirotků do péče Československa.

Ačkoliv byla podpora Severní Koreje prakticky nedílnou součástí československého života v 50. letech, dnes je tato kapitola našich dějin poměrně zapomenutá. Jedná se však o období, které zcela bezpochyby ovlivnilo československý poválečný vývoj a zásadně zasáhlo do životů mnoha lidí. Nejen z tohoto důvodu byla tato problematika zvolena jako téma diplomové práce.

Dalším důvodem byla snaha o představení historické kapitoly z dějin československého státu, která by sice mohla býti zhodnocena jako příkladná a solidární,

především se však ale již od samého počátku zakládala na lži. Neméně významným důvodem je připomenutí osudů mnoha dětí a mladistvých, kterým pobyt v Československu doslova změnil život, a které se s odtržením od českého domova nikdy nevyrovnaly. Předložená diplomová práce by měla tedy rovněž sloužit jako připomínka osudů nejen dětí, ale i dospělých, na jejichž potřeby, přání a prožívání nebyl režimem brán dostatečný zřetel.

Pomoci Československa Korejské lidově demokratické republice v podobě přijetí severokorejských studentů na střední a vysoké školy společně s převzetím péče o sirotky nebyla prozatím v oblasti historického výzkumu věnována zásadní pozornost, které by si téma zasloužovalo. V případě studií a odborných prací zaměřených na československo-korejskou spolupráci v 50. letech byla oblast zájmu jednotlivých výzkumů věnována spíše vývoji diplomatických vztahů, Dozorčí komisi neutrálních států či Československé (polní) nemocnici. Pokud byla pozornost soustředěna na otázku korejských sirotků a studentů, tak pouze okrajově a spíše doplňkově k celkovému obsahu stávajících výzkumů.

Československo-korejským vztahům v období Korejské války se ve své diplomové práci věnoval Pavel Janeček,¹ jehož téma se soustředilo především na vývoj diplomatických vztahů ČSR s KLR, hospodářskou pomoc a československou nemocnici. Ačkoli samostatnou kapitolu věnoval i oblasti korejských studentů a dětí, jedná se o krátký a neúplný přehled seznamující stručně s touto formou pomoci. Částečně i z výše jmenované diplomové práce² vychází mikrostudie Martina Slaby,³ dnes kastelána zámku Hluboká nad Vltavou, která se zabývá korejskými sirotky v obcích Líšno a Chocerady, a který mne na tuto problematiku upozornil. Stěžejním tématem jeho výzkumu, vedle stručného nástinu politických událostí let 1950–1953 v Koreji a shrnutí československé reakce a pomoci Severní Koreji, byl pobyt korejských dětí na zámku Líšno u Benešova a v Dětském domově Chocerady. Největším přínosem jeho práce jsou

¹ Pavel JANEČEK, *Československo-korejské vztahy v době korejské války 1950–1953*, diplomová práce, Praha 2005, dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/3265/RPTX_2005_2_11210_ASZK00844_131672_0_26473.pdf?sequence=1&isAllowed=y [28. 09. 2022].

² Podobně se krátce o korejských dětech a studentech ve své bakalářské práci vyjadřuje i Petr Čížek, jenž však opět v této oblasti čerpal z práce Pavla Janečka.

³ Jedná se o prozatím nepublikovaný rukopis poskytnutý Martinem Slabou pro účely této diplomové práce. Miroslava CINKEISOVÁ – Martin SLABA, *Korejští sirotci v Líšně a v Choceradech v letech 1952–1957*, rukopis, nečíslováno.

bezesporu úryvky z dopisů dětí a rozhovory s pamětníky, kteří s dětmi vyrůstali. Některé z originálních dopisů mi rovněž laskavě a ochotně zapůjčil pro tvorbu této práce.

Určitou pozornost tématu výchovy severokorejských dětí a studentů lze nalézt také například u českého koreanisty Vladimíra Pucka,⁴ který se vzhledem ke svému oborovému zaměření o této oblasti zmiňuje minoritně ve spojitosti se vznikem a vývojem koreanistiky u nás. Obecně lze shrnout, že téma není v našem odborném prostředí zcela neznámé, nebyla mu však doposud věnována širší a především hlubší odborná pozornost.

Jelikož péče o studenty a děti nebyla otázkou pouze Československa, ale také mnoha dalších evropských zemí, jedná se o téma, která je relevantní a blízké i pro další bývalé lidově demokratické republiky. Z dokumentu Kim Deog Younga „Kim Ir Senovy děti“⁵ je patrné, že historikům vybraných zemí téma rozhodně není neznámé, ba spíše naopak – jsou dokonce obeznámeni s mnoha zajímavými detaily. Ačkoliv je zmíněný dokument zaměřený spíše na emoční stránku diváka, i přesto nabízí zásadní informace k problematice. Především však obsahuje velmi cenné množství dobových fotografií, propagačního filmového materiálu a výpovědí svědků.

S ohledem na stav zpracování otázky výchovy „korejských soudruhů“ bylo nutné zaměřit se pro tento výzkum na dochované prameny. Pramenná základna je v této oblasti velmi bohatá, ať už v oblasti vývoje diplomatických vztahů, hospodářské pomoci či přímo pobytu severokorejských dětí a studujících v Československu.

Naprostou zásadním zdrojem byl Archiv Ministerstva zahraničních věcí a jeho fondy teritoriálních odborů, jenž sehrál klíčovou roli v politických událostech 50. let, neboť z legislativního hlediska byl zodpovědný za komunikaci se zastupitelskými úřady operujícími na území Československa. Bez vědomí ministerstva a jeho zprostředkování nebyl kontakt s vyslanectvím a jeho zaměstnanci legálně možný.⁶ Podstatná komunikace tak probíhala skrze ministerstvo zahraničních věcí a ve většině případů se ministerstvo na přípravách a jednotlivých realizacích pomoci přímo podílelo.

Dále využívaným archivem byl Národní Archiv České republiky, jenž ve svých

⁴Vladimír PUCEK, *Dějiny koreanistiky. Vznik a rozvoj koreanistiky v Československu/ České republice a její přínos k prohloubení vzájemných vztahů s Koreou*, Seminář koreanistiky, Ústav Dálného východu 2015, dostupné z: http://korea.ff.cuni.cz/system/files/dejiny_koreanistiky.pdf [28. 09. 2022].

⁵*Kim Il Sung's Children*, Režie Deog Young Kim, Korejská republika 2020, dostupné <https://filmfreeway.com/kimilsungschildren> [10. 12. 2021].

⁶ Jak ovšem vyplývá z pramenů, nebylo výjimkou, že docházelo k obcházení tohoto vládního nařízení, ať už vědomky či nevědomky.

fondech Mezinárodního oddělení ÚV KSČ (1945–1962), Úřadu předsednictva vlády (1945–1959), Výstřižkového archivu MZV, Československého červeného kříže a Ministerstva školství a kultury (1945–1967) nabízel velké množství pramenů využitelného pro zpracování tématu. Se zřetelem k povaze práce byla využita i dobová periodika a (nejen) dobový filmový materiál.

Počáteční heuristika potvrdila dostačující pramennou základnu, která umožňovala odborné zpracování problematiky. Po obecném stanovení tématu bylo dále zapotřebí jeho užší definování a vymezení. V tomto ohledu bylo nutné dostupné primární prameny a ostatní zdroje podrobit kritice, na jejímž základě bylo možné vyhodnotit, které prameny budou nosnými pro výzkum, a které by mohly být pouze doplňujícími pro celkový rámec práce.

Základní metodou při zpracovávání tématu byla tedy analýza primárních archivních pramenů a jejich následná kritika a interpretace. S ohledem k určitým nepřesnostem a diskrepancím v samotných pramenech byla rovněž na několika místech využita metoda komparace pramenů. Stejně metody bylo zapotřebí i v případech, kdy byly primární prameny psány ručně a mohlo by potenciálně dojít k jejich misinterpretaci během výzkumu. Pro kapitoly pojednávající o případech konkrétních studentů bylo také využito historické mikrosondy. Výsledná syntéza následuje metodu přímou a progresivní, mým cílem bylo představit jednotlivé události pokud možno v chronologickém sledu.

Cílem práce je postihnout problematiku československé pomoci KLDR během Korejské války v letech 1950–1953 s důrazem na přijetí severokorejských sirotků a studentů. Práce si rovněž klade za cíl objasnit pozadí příprav na příjezdy dětí a mládeže ze Severní Koreje a praktické provedení projektu. Zamýšleným cílem je také představení pomoci Československa KLDR jako diplomaticko-politického činu de facto očekávaného v rámci východního bloku, a vykreslení této pomoci dětem jako vhodného propagandistického nástroje.

Vzhledem k původnímu předpokladu nepříliš široké pramenné základy se během tvorby projektu diplomové práce počítalo se zahrnutím dalších doplňujících kapitol, které však nakonec byly z diplomové práce vynechány. V průběhu výzkumu vyšlo najevo, že množství pramenů je navzdory očekáváním daleko rozsáhlejší, a mohou být tak dostatečně využity v základních kapitolách práce. Ze stejného důvodu nedošlo prozatím ani k původně zamýšlenému využití kronik, pamětních knih a ostatních fondů, neboť

pramenná základna již v tuto chvíli obsahuje značnou část pramenů, které i tak nemohly být s ohledem na rozsah práce a na časové vymezení do textu využity. Nabízejí však možnost rozšíření a rozpracování tématu do širší odborné práce – rozhodně by si to zvolené téma zasloužilo.

1. Korejská „Vlastenecká“ válka a pomoc socialistických satelitních států

1.1 Korejská válka

Na počátku 20. století se korejský poloostrov nacházel pod japonskou nadvládou. V roce 1910 se Korea stala protektorátem Japonského císařství, který trval až do konce druhé světové války. Území Koreje bylo v polovině roku 1945 osvobozeno sovětskými a americkými vojsky, čímž byly položeny základy novému blížícímu se konfliktu.⁷

Po vyřešení japonské otázky přišla na řadu otázka korejská. Poloostrov byl rozdělený na severní a jižní část demarkační linií na 38. rovnoběžce, přičemž obě části Koreje spolu s jejich podporovateli měly jiné představy o způsobu sjednocení země. Sovětský svaz podporoval komunistické hnutí Kim Ir Sena v severní části území, zatímco Spojené státy prosazovaly Li Syn Manovu liberální stranu na území jižním. Do roku 1948 docházelo k separování územních celků a utváření prozatímních orgánů, k mírovému sjednocení územních celků bylo však stále daleko.⁸

S ohledem na nereálnou možnost domluvy USA se SSSR byla celá záležitost Spojenými státy postoupena OSN, která v roce 1947 rozhodla o vytvoření „Dočasné komise OSN pro Koreu“, která měla dohlédnout na přípravu a průběh voleb. Není překvapením, že organizace tohoto typu byla Sovětským svazem a severní částí Koreje odmítnuta, a mohla tedy působit pouze v rámci jižní části poloostrova. Prostřednictvím komise tak byly naplánovány volby na květen roku 1948 – vzniklé Ústavodárné shromáždění již v červenci přijalo ústavu a 15. srpna 1948 byla oficiálně vyhlášena Korejská republika. Československou lidovou republikou však tento stát uznán nebyl a diplomatické styky s jižní Koreou byly navázány až na přelomu let 1989/1990, tedy již s demokratickým Československem.⁹

Přestože Korejská lidově demokratická republika byla impulzivně vyhlášena již 6. září 1945, nebyla spojenci oficiálně uznána. V roce 1948, v reakci na dění v sousední

⁷ Vladimír NÁLEVKA, *Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti. Korejská válka 1950–1953*, Praha 2022, s. 19-23

⁸ V. NÁLEVKA, *Stalinova hra...*, s. 23-26;

⁹ *Tamtéž*; Jaroslav OLŠA, *Vztahy bývalého Československa a Korejské republiky*, 2009, dostupné na https://www.mzv.cz/seoul/cz/vzajemne_vztahy/historicke_kontakty/vztahy_byvaleho_ceskoslovenska_a.html [10. 09. 2022].

jižní části, Severní Korea rovněž uspořádala své volby, ze kterých vzešlo Nejvyšší národní shromáždění. To dne 9. září roku 1948 oficiálně vyhlásilo Korejskou lidově demokratickou republiku, jež fungovala pod sovětským dohledem.

Otázka sjednocení nově vzniklých států byla stále aktuální, ovšem dohoda obou stran se nezdála býti reálná. Dosavadní mírová jednání obou Korejí o sjednocení nebyla úspěšná, což, mimo jiné, nakonec vyústilo v otevřený konflikt a snahu o „sjednocení silou“ ze strany Severní Koreje v roce 1950, čímž byla započata Korejská válka.¹⁰

Samotnému útoku předcházela vyjednávání Josifa Vissarionoviče Stalina s Kim Ir Senem a Mao Ce Tungem. Vůdce Severní Koreje usiloval o Stalinovo svolení s napadením a násilným sjednocením Koreje, ten však nebyl s touto myšlenkou svolný, neboť se oprávněně bál zásahu Spojených států. Kim Ir Sen společně s Mao Ce Tungem, který jeho plán útoku podporoval, byl přesvědčen o tom, že se USA do války nezapojí, tuto možnost reálně nikdo nepředpokládal. Dne 14. května tak Stalin nakonec prostřednictvím telegramu Mao Ce Tungovi vyjádřil svůj souhlas s bojovou akcí do Jižní Koreje.¹¹

Začátek Korejské války se datuje k 25. červnu roku 1950, kdy severokorejská vojska překročila 38. rovnoběžku a zaútočila na území Jižní Koreje. V Československu však již o dva dny později informovalo Rudé Právo o útoku Jižní Koreje na KILDR prostřednictvím „americké loutkové vlády“.¹²

Přestože útok byl fakticky zahájen vojsky Severní Koreje, která se na tuto akci připravovala již od roku 1949¹³, oficiální informace zprostředkované československému národu (a rovněž i samotným korejským občanům) již od počátku překrucovaly realitu. Československé veřejnosti byly zprávy podávány tak, jak měly být údajně prezentovány i Severokorejčům: „*V neděli ráno 25. června 1950 vysílal fenjanský¹⁴ rozhlas tuto zprávu ministerstva vnitra Korejské lidově demokratické republiky: 25. června časně zrána zahájila vojska t. zv. Národní obrany loutkové vlády Jižní Koreje nenadálý útok na území*

¹⁰ Vladimír PUCEK, *Z historie české koreanistiky. K 60. výročí vzniku oboru Koreanistika na Univerzitě Karlově v Praze*, *Mezinárodní politika* 34, č. 6, 2010, dostupné na https://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP06_10.pdf [10. 09. 2022], s. 31.

¹¹ V. NÁLEVKA, *Stalinova hra...*, s. 30-33.

¹² *Americká loutková vláda v Jižní Koreji zahájila ozbrojený útok proti Korejské lidové republice*, *Rudé Právo* 30, č. 151, ze dne 27. 6. 1950, dostupné na <https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/6/27/2.png> [28. 09. 2022], s. 2.

¹³ V. NÁLEVKA, *Stalinova hra...*, s. 30-33.

¹⁴ Fenjan bylo dříve používané české označení Pchjongjangu.

Severní Koreje po celé délce 38. rovnoběžky. Při neočekávaném útoku na Severní Koreu pronikl nepřítel na území Severní Koreje do hloubky 1–2 km na sever od 38. rovnoběžky.¹⁵

Politické novinky týkající se konfliktu v Koreji z následujícího dne 28. června zveřejnily údajné provolání Kim Ir-Sena ke svému lidu prostřednictvím rozhlasu z 26. června, tedy den po vojenské invazi KILDR do jižní Koreje: „*Drazí spoluobčané! Drazí bratři a sestry, vojáci naší lidové armády a partyzáni, bojující v jižní části naší republiky! (...) Dne 25. června zahájila armáda loutkové vlády zrádce Li Syn-mana útok na sever od 38. rovnoběžky. (...) Musíme pod praporem Korejské lidové demokratické republiky uskutečnit sjednocení vlasti a vytvořit jediný, nezávislý, demokratický stát. Válku, kterou nás přinutili vést, je spravedlivou válkou za sjednocení a nezávislost vlasti, za svobodu a demokracii*“.¹⁶

KILDR ve spolupráci se Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou, se kterými tento útok dostatečně dopředu projednávala a vyhodnocovala vhodné podmínky pro jeho uskutečnění, za pomoci manipulace a propagandy překroutila skutečnost do podoby, která pasovala do jejich rétoriky „demokratického a mírového sjednocení“. Společně zprostředkovávali občanům a ostatním státům východního bloku přesně ty informace, které potřebovali pro dosažení svých politických cílů.

Na tomto místě se nabízí otázka, zda československá vláda znala skutečnou příčinu bojů na Korejském poloostrově, a zda úmyslně s ohledem na dobovou propagandu a potřeby strany podávala nepravdivé informace, či zda pracovala s tím, co jí bylo oficiálně předáno, a následovala instrukce, o kterých nebylo potřeba polemizovat či je zpochybňovat. Je však nepravděpodobné a těžko představitelné, že by SSSR a KILDR zahrnulo ostatní státy do takto interních a zcela zásadních informací, které sami oficiálně pro své potřeby překrucovali. I kdyby však Československo potřebné pravdivé informace mělo, lze si představit, že by to na stanovisku a oficiálním výkladu situace nic nezměnilo.

Korejská válka trvala od roku 1950 do roku 1953, kdy byla podepsána Dohoda o příměří, které předcházely dva roky vyjednávání. Již od roku 1951 začaly obě strany vyjednávat o podmínkách, a konečně 27. července 1953 byla dohoda podepsána, čímž

¹⁵ *Americká loutková vláda...*, Rudé Právo, s. 2.

¹⁶ *Provolání předsedy vlády Korejské lidové republiky Kim Ir-Sena ke korejskému lidu*, Rudé Právo 30, č. 152, ze dne 28. června 1950, dostupné z: <https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/6/28/2.png> [28. 09. 2022], s. 2.

byly boje v Koreji zakončeny.¹⁷

Mír na korejském poloostrově měly zajišťovat Vojenská komise pro příměří a Dozorčí komise neutrálních států. Zatímco Vojenskou komisi pro příměří tvořili zástupci obou bojujících stran, Dozorčí komise byla utvořena dvěma zástupci z řad vysokých důstojníků nominovanými velením Spojených národů a dvěma členy zvolenými KILDR a Čínou. Dozorčí komise tedy sestávala z generálů Švédska a Švýcarska na straně jedné, a generálů Československa a Polské lidové republiky na straně druhé.¹⁸ Komise pro zajištění míru fungují či měly by fungovat dodnes, rok 1993 a s ním spojený vznik České republiky se však pro naše členství v komisi ukázal jako problematický.¹⁹

Po celou dobu konfliktu stálo Československo po vzoru Sovětského svazu a jeho satelitů na straně KILDR. Oficiální postoje státu a prokomunistická propaganda podporující hrdinný lid Severní Koreje a zároveň podněcující v lidech nenávist vůči západu, byly přitom vskutku všudypřítomné.

1.2 Reakce sesterských socialistických republik

Československo nebylo první a rozhodně ne jedinou zemí východního bloku, která k situaci na Korejském poloostrově zaujala jasné stanovisko a rozhodla se KILDR pomoci. Bylo jakýmsi zvláštním „socialistickým soutěžením“ porovnávat se s ostatními zeměmi východního bloku a především nezaostávat (nejen) za jejich akty solidarity. Pro tyto účely bylo nezbytné, aby úřady monitorovaly situaci a vedly si dokumentaci ohledně poskytnuté pomoci jinými, nikoliv nutně jen socialistickými státy.²⁰

Příkladem může být zpráva československého vyslanectví v Severní Koreji ze dne 19. září 1951, která informuje o pomocných akcích pro Koreu. Německá demokratická republika například tou dobou zaslala zásilku sestávající z 1 893 beden s léky, 801 beden

¹⁷ Tomáš SMETÁNKA, *Neutrální Československo. Čtyřicet let v komisi pro dohled nad příměřím v Koreji*, *Mezinárodní politika* 34, č. 6, 2010, dostupné na https://www.dokumenty-jiir.cz/MP/MPArchive/2010/MP06_10.pdf [10. 09. 2022], s. 9

¹⁸ *Tamtéž*.

¹⁹ Srov. Tomáš SMETÁNKA, *Neutrální Československo...*, s. 9–12.

²⁰ Ze zprávy Vyslanectví Československé republiky v Koreji z roku 1952 je patrné, že pomoc Severní Koreji poskytlo například i Švédsko. *Pomoc strádající Koreji*, zpráva vyslanectví ČSR v Koreji, 13. 10. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

s oblečením, obuví a látkami, 2 sanitní auta, 154 beden s „*různými potřebnými věcmi*“²¹ a pro nákup dalších darů bylo v NDR vybráno 80 000,- německých marek.²²

Další informace se týkají pomoci Čínské lidové republiky, která vybrala například 103 006,- wonů, 1 436 ks oblečení a bot, 195 přikrývek, 500 ks punčoch a ručníků či 3 100 liber koreanu.²³ Podstatnou součástí podpory KLTR bylo samozřejmě i velké množství „*utěšitelných dopisů vyjadřujících snahu po ještě větším zesílení družby čínského a korejského lidu a odhodlání čínských dobrovolníků v boji za konečné zničení a vyhnání z korejské země jediného a společného nepřítel – imperialistické hordy v čele s americkými vrahy*“.²⁴

K této záležitosti dále zpráva vyslanectví ČSR v Koreji ze 13. října následujícího roku 1952 sděluje, že „*podle korejského informačního bulletinu ze září a října t.r. bylo do KLTR dodáno následující*“.²⁵ Zpráva poskytuje přehled darů od Bulharska, SSSR, Maďarska, Švédska, Mongolska, Albánie a NDR, s bližším popisem množství či hodnoty, a s časovým horizontem. Je zajímavostí, že mezi poskytnutými běžnými dary, jako jsou například peníze, potraviny a oblečení, vyčnívá Mongolsko, které dodalo doslova desetitisíce živých zvířat.²⁶ Příznačné je, že SSSR v srpnu roku 1952 dodalo promítací přístroje, propagandistické filmy a „*mnoho propagačního materiálu*“.²⁷

Přestože archivní prameny úplný přehled podobných zpráv nenabízí, lze přesto i na základě zprávy vyslanectví ČSR ze dne 2. července 1953 ve věci pomocných akcí lidově demokratických států Koreji konstatovat, že podobné přehledy byly zasílány pravidelně, a stav předaných darů ostatními zeměmi pečlivě monitorován. Vyslanectví totiž v úvodu svého sdělení informuje, že „*zasílá pravidelný měsíční přehled*“.²⁸ Je přitom poněkud úsměvné, že Maďarská republika ve sledovaném období 25. května až 22.

²¹ *Akce pomoci Koreji*, zpráva vyslanectví ČSR v Koreji, 19. 09. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²² *Tamtéž*.

²³ Dle informace z pramene se má jednat o červenou obilovinu podobnou prosu. *Tamtéž*.

²⁴ *Tamtéž*.

²⁵ *Pomoc strádající Koreji*, zpráva vyslanectví ČSR v Koreji, 13. 10. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁶ *Tamtéž*.

²⁷ *Tamtéž*. Více informací k poskytnuté pomoci ze strany jednotlivých lidových demokracií poskytuje zpráva Vyslanectví ČSR z 25. listopadu 1952 informující o průběhu konference 23. listopadu téhož roku ve Fenjanu. *Pomoc SSSR a zemí lidových demokracií Korejské lidovědemokratické republiky*, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 25. 11. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁸ *Pomoc lidově demokratických států bojující KLTR*, 02. 07. 1953, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

června 1953 zaslala bojující KLTR národní kroje.²⁹

To, jak spolupráce KLTR s ostatními zeměmi konkrétně vypadala a probíhala, přibližuje zpráva z Vyslanectví československé republiky zasláná dne 25. listopadu 1952 ve věci konference, která byla uspořádána pro diplomatický sbor v Severní Koreji náměstkem předsedy vlády KLTR a ministrem zahraničních věcí Pak Chen Jenem 23. listopadu v kabinetu ministrů ve Fenjanu. Této konferenci se mimo chargé d'affaires československého vyslanectví účastnili také chargé d'affaires polského velvyslanectví Gura, rumunského velvyslanectví Komša, maďarského velvyslanectví Turaj, a za Čínskou lidovou republiku chargé d'affaires Tan Je Tau. Přítomen byl rovněž mongolský velvyslanec Rabdan, náměstek ministra zahraničních věcí KLTR Li Don Gen či 1. tajemník velvyslanectví SSSR Kiryluk.³⁰

Ministr Pak Chen Jen na úvod konference poděkoval a ocenil pomoc všech zemí, které doposud korejskému národu pomohly. *„Dík této skutečnosti vede se korejskému lidu, i za tak těžkých válečných podmínek v době současného zesíleného leteckého barbarství nepřitele, stále lépe“*.³¹ Nicméně však zhodnotil situaci v Koreji s tím, že dosavadní snahy ze strany Severní Koreje o příměří ztroskotaly, a *„v důsledku takovéto situace je na konci tohoto roku nutno činit závěry pro příští rok, s kterým je nutno počítat jako dalším rokem války. Rok 1953 musí KLTR zastihnout připravenou k boji za svou svobodu a nezávislost“*.³² Tato příprava Severní Koreje pro „spravedlivý boj“, jak jej často s oblibou nazývali, závisela na pomoci SSSR a zemí lidových demokracií.

Ministrem bylo zdůrazněno, že klíčovými oblastmi pro boj KLTR proti nepříteli jsou průmysl a transport, jelikož tyto dvě sféry se nejvíce projevovaly ve válce. Vláda se tedy prostřednictvím ministra zahraničních věcí tímto způsobem obrátila na SSSR a země východního bloku s žádostí o pomoc. *„Podle prohlášení ministra Pak Chena, vláda nemůže přímo říci co potřebuje, proto všem představitelům jednotlivých zastupitelských úřadů v KLTR předává písemný plán, který má sloužit jako orientační seznamy potřeb a jako konkrétní ukázka v jakém smyslu KLTR potřebuje pomoci“*.³³

²⁹ *Akce pomoci Koreji*, zpráva vyslanectví ČSR v Koreji, 19. 09. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

³⁰ *Pomoc SSSR a zemí lidových demokracií Korejské lidovědemokratické republice*, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 25. 11. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

³¹ *Tamtéž*.

³² *Tamtéž*.

³³ *Tamtéž*.

Jelikož se výše zmíněný seznam ve slovenštině v příslušném spisu dochoval, víme, že obsahoval 46 položek (45 s přihlédnutím k tomu, že číslo 35 zůstalo z nějakého důvodu prázdné), a obsahoval například: motory a jejich součásti, kompresory různého typu, lis na řezání oceli, soustruhy, frézy, kladkostroje, hydraulický hever, čerpadla, kladiva, buldozery, agregáty, plachtoviny či pokrývky. Tento seznam byl předán představitelům všech zastupitelských úřadů v Severní Koreji, s požadavky zaměřenými na různé průmyslové struktury jednotlivých zemí.³⁴

V další části své promluvy se ministr zahraničí zaměřil na konkrétní pomoc SSSR a zemí východního bloku, která byla KLCDR za rok 1952 poskytnuta, s upozorněním, že se „v žádném případě nejedná o přesný výčet pomoci, neboť ve skutečnosti není možné podat vyčerpávající obraz této ohromné pomoci, které se KLCDR od těchto zemí dostává. (...) Rozsah této pomoci je nesmírný a její velikost dokumentuje tato neúplná statistika pomoci jednotlivých zemí.“³⁵

Následují informace o pomoci jednotlivých lidových demokracií, s vybranými vyčíslenými aspekty poskytnuté materiální podpory. Součástí této “statistiky“ jsou také údaje o přijatých sirotcích a studentech, které jednotlivé země přijaly na péči a studium. Takto byli hosté konference zpraveni o situaci a konkrétních dodávkách z Čínské lidové republiky, z Mongolské lidové republiky, Polské lidově demokratické republiky, Československa, Maďarské lidově demokratické republiky, Německé demokratické republiky, Rumunska, Bulharska a Albánie. Není překvapením, že pomoc ze strany Sovětského svazu byla dle slov Pak Chen Jena vzhledem k jejímu rozsahu nevyčíslitelná: „Uvedl jen, že není jediného místa v KLCDR, kde by nebyla vidět pomoc Sovětského svazu. Bez pomoci SSSR, boj korejského lidu není myslitelný. Na frontě, v průmyslu, zemědělství, ve zdravotnictví a ve všech ostatních odvětví korejského veřejného, politického a státního života je vidět pomoc SSSR“.³⁶

Nejen z tohoto pramene vyplývá, že se vláda KLCDR rozhodně neostýchala si o pomoc říci, a rovněž, že s ní víceméně počítala. Z některých dokumentů je také patrné, že požadavky Severní Koreje nebývaly vždy zcela skromné. Nelze si zcela odpustit myšlenku, že Korejská lidově demokratická vláda jednala vypočítavě a sázela na fakt, že pokud by některé státy pomoc neposkytly, mohlo by dojít k jejich kritice a nesouhlasné

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

reakci ze strany SSSR.

Tuto myšlenku podporuje například výše zmíněný podávaný přehled dosavadní pomoci Pak Chen Jenem či „zmínky“ představitelů korejských úřadů při diplomatických setkání. Nebylo mimořádností, aby se korejští funkcionáři diplomaticky „zmínili“ o pomoci jiného státu či přání korejské vlády, čímž si o poskytnutí pomoci v tom daném konkrétním odvětví de facto řekli. Bylo rovněž jasné, že pokud při veřejném informování o poskytnuté pomoci bude některý ze států citelně zaostávat, stavěl by se tím do velmi nepohodlné situace. Žádná z lidových demokracií následující moskevský diktát však toto rozhodně neměla v úmyslu. Deog Young Kim ve svém dokumentu o severokorejských dětech dokonce přichází s tvrzením, že některé státy východního bloku vzhledem ke svým ekonomickým situacím konkrétně s formou pomoci přijetí dětí nesouhlasily a protestovaly, neboť pobyt severokorejských hostů vyžadoval nadstandardní péči. Tato situace se pravděpodobně týkala především Bulharska, kde byly děti dokonce posílány do domácností běžných rodin.³⁷

Otázka pomoci prostředkované jinými státy nebyla očividně předmětem zájmu pouze Československé vlády. Například Velvyslanectví Maďarské lidové republiky notou č. 42/szt.1954 požadovalo informace, jakým způsobem bude ČSR pomáhat KLDLR v roce 1954. Poskytnutí takových informací si vyžádalo většího projednání s patřičnými místy, ovšem obecně bylo doporučeno, aby Velvyslanectví MLR v Praze byly předány „jen povšechné informace“.³⁸

Některé pomocné kroky, ke kterým Československo přistoupilo, byly často učiněny „po vzoru“ jiné země, která již tou dobu KLDLR v tom daném konkrétním směru podporovala. Příkladem může být opět Maďarská lidová republika, po jejímž vzoru Československo přijalo korejské sirotky. Velmi názornou ukázkou je také zpráva Ministerstva školství, věd a umění ČSR ministerstvu zahraničí ve věci pozvání korejských studentů do Československa. Ihned v úvodu zde MŠVU doporučuje, „aby ministerstvo zahraničních věcí především zjistilo postup vlád ostatních lidově demokratických států, zejména Polska a Maďarska a na podkladě těchto zjištění navrhlo,

³⁷Kim Il Sung's Children, Režie Deog Young Kim, Korejská republika 2020, dostupné <https://filmfreeway.com/kimilsungchildren> [10. 12. 2021].

³⁸ *Informace o čs. pomoci KLDLR v r. 1954 – žádost maďarského velvyslanectví v Praze. Záznam pre s. ministra*, květen 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5; *Informace o čsl. pomoci KLDLR v r. 54 – žádost maďarského velvyslanectví v Praze*, Spis, květen 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

*jaký počet korejských studentů by bylo úměrné pozvati do Československé republiky“.*³⁹

Je bezesporu zajímavé, že ze všech satelitních zemí Sovětského svazu zrovna Maďarská republika byla velkým předmětem zájmu a zároveň cenným zdrojem informací a možná i inspirace ve formách zprostředkované pomoci KLTR. Je možné, že tomu tak bylo proto, že vyslanectví MLR bylo ve srovnání se zastupitelskými úřady ostatních zemí více ochotné podávat informace, či možná byly jednoduše vztahy s Maďarskem v této oblasti vřelejší, s jistotou však důvody pro větší spolupráci v tomto směru nelze jasně identifikovat. Z dochovaných a dostupných pramenů však vyplývá, že navzdory poskytované pomoci i dalšími lidově demokratickými státy bylo Maďarsko jedním z hlavních kontaktů v těchto otázkách.⁴⁰

Patrné je to například na zprávě Vyslanectví ČSR v Koreji z 9. listopadu roku 1951 ve věci „*Rozhovoru s I. tajemnicí maďarského vyslanectví v KLTR*“.⁴¹ Setkání s I. tajemnicí vyslanectví MLR Marií Balog se týkalo především otázky odjezdu korejských dětí do Maďarska, dále pak také obecné pomoci Maďarska KLTR. Maria Balog informovala o tom, že toho času odjíždí 200 korejských dětí s učiteli do Maďarska, „*vedle stejného počtu děcek a učitelů do Polska*“.⁴² Podobné materiály naznačující podobnou spolupráci s výše zmíněným Polskem či jinými socialistickými státy zanalyzované prameny nenabízejí.

V případě Maďarska je dostupná také tajná zpráva československého velvyslance z února roku 1955, kde informuje o pomoci Maďarské lidově demokratické republiky KLTR a organizaci na maďarském ZÚ. Tyto informace byly získány „*na večeri tituláře a rady velvyslanectví u maďarského velvyslance Sarvase Pala dne 4. 2. 1955*“, kde bylo využito příležitosti k „*vzájemné výměně informací, názorů a zkušeností*“.⁴³

Dle záznamu velvyslance poskytla MLR v roce 1953 „*pomoc v hodnotě 120mil. Rb. Je to výstavba a zařízení tří nových závodů: na obráběcí stroje ve Fenjanu, na barvy*

³⁹ *Pozvání studentů z Koreje do ČSR*, zpráva MŠVU, 26. 02. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁴⁰ Příkladem může být otázka přijetí sirotků ostatními lidově demokratickými státy. Vedle Maďarska přijalo 200 sirotků rovněž Polsko, ale bližší informace o způsobu polské pomoci a praktickému provedení nejsou v pramenech zmiňovány. Pravděpodobně nebyly detaily v případě Polska československé vládě známy.

⁴¹ *Rozhovor s I. tajemnicí maďarského vyslanectví v KLTR*, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 09. 11. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁴² *Tamtéž*.

⁴³ *Informace o pomoci KLTR a organizaci ZÚ*, zpráva Velvyslanectví ČSR v Koreji, 05. 02. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

*/chemický/ v Kosonu /asi 100 km sev. od Fenjanu/ a metalurgický /barevné kovy/. Kromě toho dodá v rámci obchodního styku stroje a zařízení ročně 15 mil Rb. Především: telefon. ústředny, telefon. aparáty, radia, lokomotivy“.*⁴⁴ Dále se velvyslanec zmiňuje o peněžních záležitostech, o organizaci práce na velvyslanectví a o zkušenostech maďarského velvyslanectví s Korejci. Překvapivě otázka pomoci studentům a dětem není v této zprávě probírána.⁴⁵

Korejská lidově demokratická republika byla v období Korejské války hojně podporována prakticky všemi satelitními státy Sovětského svazu, ať už se jednalo o pomoc finanční, materiální, vzdělávání a péči o studentky a sirotky, nebo reálně odvedenou práci. Maďarská lidová republika, Polská lidová republika, Čínská lidová republika, Sovětský svaz, Rumunská lidová republika i další země východního bloku stály během konfliktu na Korejském poloostrově na straně Severní Koreji a poskytovaly v rámci svých možností hojnou pomoc po vzoru Sovětského svazu. Lze předpokládat, že pomoc lidových demokracií byla v rámci socialistických národů všeobecně očekávaná a především žádaná.⁴⁶

2. Reakce Československa a poskytovaná pomoc

2.1 Československo a Korejská lidově demokratická republika

O navázání diplomatických a hospodářských styků KLR s ČSR rozhodla československá vláda 19. října 1948 na základě telegramové komunikace náměstka předsedy vlády KLR a ministra zahraničních věcí Pak Chen Jena s ministrem zahraničních věcí Vladimírem Clementisem,⁴⁷ tedy velmi krátce poté, co byla KLR oficiálně vyhlášena.

V dubnu roku 1950 však Československo stále nemělo svého oficiálního zástupce u korejské vlády; diplomatického zástupce měl do té doby pouze Sovětský svaz (T. F. Štikov) a dalším vyslancem v KLR měl být v té době jmenován maďarský diplomat

⁴⁴ *Tamtéž.*

⁴⁵ *Tamtéž.*

⁴⁶ Je zajímavé, že již v polovině prosince 1950 byla v KLR zřízena vládní komise pro „dárkovou akci“. Telegram Emila Hřšela, 18. 12. 1950, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁴⁷ *Záznam pro pana ministra*, 20. 04. 1950, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

Sándor Simics.⁴⁸ Zajímavostí je dopis Josefa Jelínka, odborového tajemníka lučebníků z ROH, ministři zahraničních věcí, ve kterém sděluje: „(...) 12. března t.r. bylo v Budapešti založeno Mezinárodní sdružení lučebníků. Zakládající konference se zúčastnila také československá delegace. Přítomni byli též delegáti severní části Koreje. Soudruzi z Koreje nám v rozhovoru zdůraznili, že by bylo politicky pro ně velmi důležité, kdyby Československo a Korea vzájemně si vyměnili vyslance tak, jak to již učinilo lidově demokratické Maďarsko a Korejská národní republika“.⁴⁹

Československým prvním diplomatickým zástupcem v Severní Koreji se v září roku 1950 stal Emil Hršel, do té doby první československý vyslanec v Afghánistánu,⁵⁰ který na svém postu v KLTR setrval do roku 1951. O skutečnosti, že byl vybrán na post vyslance v Koreji, byl zpraven osobní šifrou: „Hršelovi. Mínilo Tě jmenovat vyslancem v Koreji. Sděl okamžitě, zda-li souhlasíš, a v případě, že ano, rozluč se s tím, že Tě vláda povolává zpět, že určí v nejkratší době nového tituláře, a nastup okamžitě nejkratší cestu zpět“.⁵¹ Přesto, že se jednalo o váženou pozici, Emil Hršel se přesunem z Kábulu do KLTR ocitl v dosti nezáviděníhodné pozici. Korejský poloostrov se v té době nacházel v nejvyhrocenějším stádiu Korejské války, což dokazuje i zpráva vyslance Hršela ve věci stavu československého vyslanectví v prosinci 1950.⁵²

Hršelovi dosavadní kolegové museli být vzhledem k vážným zdravotním důvodům přesunuti do Pekingu, neboť „zde není žádné lékařské péče v našem slova smyslu“. Vzhledem k jejich převezení se ocitl vyslanec na místě sám, pouze s řidičem: „A tak sem nikdo nepřijel a já všechno musím dělat úplně sám. A to je, vážení soudruzi, již nad moje síly. (...) Jsou dále nálety, dále nás Američané ostřelují a jsme tu jako v cikánském stanu. S velkou námahou se mne daří napsat mezi jednotlivými poplachy dopis, a mám-li šifrovat úplně sám telegramy, shánět překlady tisku, shánět zprávy, býti ve styku s veř. činiteli, vyřizovat všechnu kancel. a finanční práci, pak – při těchto prac. podmínkách, při našich rozbitých nervech bych to asi dlouho nevydržel“.⁵³

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Dopis Josefa Jelínka ministru zahraničních věcí, 07. 04. 1950, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

⁵⁰ Jindřich DEJMEK, *Diplomacie Československa, díl II., Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Praha 2013, s. 370–371.

⁵¹ Osobní šifra Emilu Hršelovi, 31. 07. 1950, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

⁵² *Situace našeho vyslanectví*, zpráva Emila Hršela, 27. 12. 1950, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

⁵³ Tamtéž.

Vzhledem k jeho podlomenému zdraví, nedostatečné/nedostupné zdravotnické péči a množství práce, požaduje příjezd dvou dalších pracovníků, aby se personální stav opět vyšplhal na počet čtyř zaměstnanců vyslanectví tak, jako tomu bylo před onemocněním jeho přesunutých kolegů: „*Mimo to poslední dny mám vysoké horečky / 39 stupňů / velké bolesti hlavy a žaludeční obtíže. Různé ty zdejší medikamenty mně dosud nepomáhají. Co kdyby se se mnou něco stalo? To může být velmi rychle. Kdo zde potom bude místo mne, je-li s. Kolář jako šofér a není-li přirozeně na diplomat. listině? Proto soudruzi, snažně vás žádám, uvažte, že zde žijeme v úplně jiných podmínkách, než kdekoliv jinde žijí na našich zastupitelských úřadech*“.⁵⁴ V příslušném spisu není k dispozici odpověď na tuto zprávu či další informace k zavedeným opatřením. Jisté však je, že Emil Hršel setrval na své pozici v Severní Koreji navzdory nepříznivým podmínkám do roku 1951.

Doslova bojové podmínky a nevhodná zdravotní péče se patrně odrazily i na obsazování vyslanectví v KLDŘ. Otázka obsazení zastupitelského úřadu byla pravděpodobně komplikovanější a docházelo k častým změnám. Po Emilu Hršelovi byl dalším významnějším zástupcem Československa v Severní Koreji chargé d'affaires a.i. Rudolf Babka, který svůj post zastával od března roku 1952 do srpna 1954, kdy byl nahrazen Jaroslavem Sýkorou. Blíže nespecifikované období mezi Hršelovým odchodem a Babkovým nástupem dokládá náročnější situaci v otázce obsazování úřadu a časté střídání titulářů. Z doby působení generála Rudolfa Babky v Koreji pocházejí unikátní dosud nepublikované fotografie, které Babka během svého pobytu v KLDŘ pořídil.⁵⁵ Do konce 60. let se na pozici velvyslance vystřídali dále Mikuláš Šurina a Stanislav Kohoušek.⁵⁶

První vyslanec Korejské lidové demokratické republiky Kim Un Gi (Kim Yn Gi) přijel do Československa v červenci roku 1951.⁵⁷ Dle zprávy „*Československo-korejské*

⁵⁴ *Tamtéž.*

⁵⁵ Srov. přílohy.

⁵⁶ Příručka o navázání diplomatických styků, diplomatické zastoupení Československa v cizině a cizích zemích v Československu 1918-1985, A MZV-ADO 1987, s. 92.

⁵⁷ Dle informací z pramenů byl Kim Un Gi v roce 1953 předsedou stranické kontrolní komise ÚV korejské strany Práce. Je možné, že se jednalo o shodu jmen, ale spíše je pravděpodobné, že se jednalo o stejnou osobu, tedy o prvního československého vyslance za KLDŘ. *Příjezd čs. technické delegace do KLDŘ*, zpráva Chargé d'affaires a.i. Babky, 29. 10. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945-1954, k. 5.

styky v r. 1951“⁵⁸ měl být příjezd prvního vyslance velkou událostí, které přihlížely davy podporujících lidí: „Nového korejského vyslance Kim Un Gi-ho uvítal na nádraží /14.7./ osobně náměstek předsedy vlády a ministr zahraničních věcí Viliam Široký za veliké účasti zástupců pražských pracujících. Po celou cestu, od hranic až do Prahy byl vyslanec Kim Un Gi vítán v jednotlivých větších městech“.⁵⁹

Ačkoliv je zapotřebí na podobné zprávy pohlížet střízlivě a pracovat s nimi s určitou rezervou, v tomto případě si lze představit, že daný popis se alespoň částečně zakládal na realitě. Jak dokládají záběry z reportáže Československých filmových novin, přicestování vyslance KLDK bylo vskutku vřele oslavováno a Kim Un Gi byl náležitě přivítán.⁶⁰ Jeho příjezd byl líčen jako „vřelá manifestace věrného přátelství československého a korejského lidu“. Viliam Široký jej svou uvítací řečí přivítal jménem československé vlády jako představitele hrdinného korejského lidu a mj. pronesl, že „při všech svých akcích za mír, za svobodu, bude mít korejský lid veškerou podporu lidu Československa“.⁶¹ První vyslanec Kim Un Gi byl v dubnu roku 1953 nahrazen vyslancem Pak Kil Jonem, který na tomto postu působil necelý rok.

V roce 1954 došlo k dohodě mezi oběma státy o přeměně vyslanectví na velvyslanectví. Dne 2. února 1954 o tom informovaly noviny Obrana Lidu: „Ve vzájemné dohodě a ve snaze všestranně prohlubovat, rozvíjet a dále upevňovat přátelské vztahy mezi Československou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou dohodly se vlády Československé republiky a Korejské lidově demokratické republiky přeměnit vyslanectví ČSR ve Fenjanu a vyslanectví KLDK v Praze na velvyslanectví a vyměnit velvyslance“.⁶²

Prvním korejským velvyslancem a zároveň nástupcem po Pak Kil Jonovi byl Jan Jen Sun, který svou pozici zastával až do června roku 1957. Poté byl nahrazen velvyslancem Pak Se Čanem, který ovšem v Československé republice působil pouhých pár měsíců. Ještě téhož roku byl nahrazen Chan Ik Sunem, který se stal velvyslancem

⁵⁸ Československo-korejské styky v r. 1951, přehledová zpráva, leden 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ První vyslanec korejské lidově-demokratické republiky v Praze, Československé filmové noviny, č. 30, červenec 1951. Dostupné online na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1130615451-ceskoslovensky-filmovy-tydenik/201324242010322/> [01. 10. 2022].

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Přeměna vyslanectví ČSR a KLDK na velvyslanectví, zveřejněno v Obraně Lidu dne 2. 2. 1954, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1954, 1956, 1957–1971, inv. č. 1–771.

v prosinci roku 1957, a pobýval v Československu do února 1959, kdy jej v jeho úřadu vystřídal velvyslanec Tjan Ik Chvan.⁶³

Článek Jaroslava Olši⁶⁴ o vztazích ČSR a Korejské republiky uvádí, že v roce 1959 měla KLDR navázané diplomatické styky pouze s 15 státy – Sovětským svazem, Československem, Polskem, Maďarskem, Rumunskem, Bulharskem, Albánií, Německou demokratickou republikou, Čínou, Vietnamem, Mongolskem, Indonésií, Alžírskem a Guineou. Dodává, že *„bylo jasné, že svět vyčkával, zda nakonec nedojde k plánovanému sjednocení obou Korejí v jeden stát. (...) Proto ty země, které se rozhodly navazovat diplomatické styky s jednou či druhou Korejí, byly vždy jen ty, které měly výrazný politický zájem na jedné či druhé straně poloostrova“*.⁶⁵ Není překvapivé, že se Československá republika po vzoru Sovětského svazu orientovala na lidovou demokracii Severní Koreje.

2.2 Oficiální reakce a stanovisko ČSR k situaci v Koreji

Československo se ihned po vypuknutí války postavilo na stranu Korejské lidové demokratické republiky a vláda zcela automaticky vyjádřila své nesouhlasné stanovisko s děním na Korejském poloostrově. Tento oficiální postoj Československa k dění v Severní Koreji byl totožný s postojem Sovětského svazu, který ostatně v politických záležitostech následoval. Přestože dnes je již jasné, že Korejská válka byla iniciována ze strany Severní Koreje, Sovětský svaz tvrdil opak a dle toho vypadala i jeho oficiální propaganda přejatá satelitními lidovými státy, jak dokazuje mj. úryvek z referátu Antonína Zápotockého: *„Ani použití nejmodernější válečné techniky, ani barbarské bombardování civilních měst a objektů, ani nejhorší zvěrstva nebyla s to srazit na kolena korejský lid, uvědoměle bojující za svobodu své vlasti. (...) Prolévajíce krev a pokládajíce*

⁶³ Příručka o navázání diplomatických styků, diplomatické zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu 1918-1985, MZV-ADO 1987, s. 92.

⁶⁴ Generální konzul Jaroslav Olša působil mj. v letech 2008-2014 jako mimořádný a zplnomocněný velvyslanec České republiky v Korejské republice. Roku 2012 mu bylo uděleno ocenění „Honorary Citizen of Seoul“ za rozvoj česko-korejských kulturních vztahů. *Generální konzul Jaroslav Olša*, dostupné na webových stránkách MZV, https://www.mzv.cz/losangeles/cz/o_nas/generalni_konzul/index.html [25. 9. 2022].

⁶⁵ Jaroslav OLŠA, *Vztahy bývalého Československa a Korejské republiky*, 2009, dostupné na https://www.mzv.cz/seoul/cz/vzajemne_vztahy/historicke_kontakty/vztahy_byvaleho_ceskoslovenska_a.html [10. 09. 2022].

*životy v boji proti agresorům, bojovali korejští vlastenci také za světový mír, za klid a štěstí našeho lidu. Vzdáváme čest statečnému korejskému lidu“.*⁶⁶

Postoj SSSR ke Korejské válce byl stejný jako formální narativ Severní Koreje, (se kterou ostatně útok plánoval), což lze demonstrovat na oficiálních zprávách podávaných z Fenjanu bezprostředně po začátku války,⁶⁷ či na dopise Kim-Ir-Sena Antonínu Zápotockému z prosince roku 1950, ve kterém mimo jiné děkuje za pomoc a podporu prokazovanou československým lidem Korejcům v boji proti americkým imperialistům, „snažícím se zotročit naši vlast“:⁶⁸ „Korejský lid vedoucí svatou válku za čest, svobodu a nezávislost své vlasti proti americkým imperialistům a jejich korejským pomocníkům, zrádcům korejského lidu, je přesvědčen o tom, že žádná děla a reaktivní letadla amer. imperialistů, masové vraždění, vypalování měst a vesnic jej nepřinutí sejít ze slavné cesty boje za svobodu a nezávislost“.⁶⁹

Jak trefně ve své mikrostudii zhodnotil Martin Slaba, „neúnavné komunistické propagandě založené na manipulaci s fakty uvěřilo nejen obyvatelstvo východního bloku, ale částečně i západoevropská zejména levicově smýšlející veřejnost“.⁷⁰ Svou důležitou roli sehrál i fakt, že dobová propaganda především v Československu zdůrazňovala, že ohrožena může být i ČSR; boj hrdinného korejského lidu byl tedy bojem za mír „nás všech“.⁷¹

Bezprostředně po začátku Korejské války začala dávat Československá vláda ostentativně najevo svůj postoj. Již 29. června náměstek předsedy vlády a ministr zahraničních věcí Viliam Široký zaslal generálnímu tajemníkovi OSN Trygve Liemu telegram, kde prohlásil usnesení Rady bezpečnosti v korejské otázce za nezákonná, a v červenci poslal telegram Velvyslanectví USA v Praze, ve kterém odmítl námořní blokádu Koreje. Národní shromáždění ve své schůzi letního zasedání „slavnostně protestovalo proti agresi amerických imperialistů v Koreji“,⁷² a v srpnu československá

⁶⁶ Z referátu Antonína Zápotockého o politické situaci a úkolech strany na zasedání ÚV KSČ, dne 4. září 1953, in: Sborník studijních materiálů k dějinám KSČ v letech 1948-1960, Vysoká škola politická ÚV KSČ, Katedra dějin KSČ, 1981.

⁶⁷ Srov. přílohy.

⁶⁸ Dopis Kim-Ir-sena Ant. Zápotockému, přepis, 17. 12. 1950, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ M. CINKEISOVÁ – M. SLABA, *Korejští sirotci...*, nečíslováno.

⁷¹ Alexej ŠVAMBERK – Alexandra ČEDÍKOVÁ – Silvia HROMÁDKOVÁ, Projekt *Čechoslováci v Koreji*, výtah ze zprávy, dostupné na <https://www.mzv.cz/file/506920/Svamberk040109.pdf> [25. 9. 2022].

⁷² *Přehled akcí pro Koreu v ČSR*, záznam MZV, 09. 02. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

vláda žádala Radu bezpečnosti OSN, aby vyslechli zástupce korejského lidu a zakročili proti Američanům v Koreji.⁷³

Československá republika zaujala stanovisko podporovatele Severní Koreje, odmítajíc válku a počínání amerických vojsk. Téměř okamžitě začalo Československo KLTR podporovat nejen finančně, materiálně, ale také lidskými zdroji, ať už v podobě československých zdravotníků v korejské (polní) nemocnici, či zprostředkováním odborníků v potřebných sférách.⁷⁴ Obecně lze však pomoc KLTR ze strany Československa rozdělit do dvou základních období – pomoc během Korejské války a pomoc s obnovou národního hospodářství Severní Koreje po válce, tj. pomoc s takzvaným „budováním KLTR“.

2.3 Poskytovaná pomoc

Celkový objem finanční a materiální pomoci Československa Korejské lidově demokratické republice je obsáhlé téma, které svým rozsahem může zcela dobře pokrýt samostatnou práci. Pro účely této diplomové práce a rámcovou představu o mezinárodní pomoci ze strany ČSR Severní Koreji však považuji za důležité zmínit alespoň vybrané aspekty vládní pomoci a stručně seznámit s jejich formou, která rozhodně nebyla zanedbatelná.

2.3.1 Poskytovaná pomoc během Korejské války

„Akce K“,⁷⁵ jak byla pomoc Koreji také nazývána, byla československou utajovanou záležitostí. Z tohoto důvodu nebyly nikde uveřejňovány detaily o zaslaných dodávkách či poskytnutých (nejen) finančních darech. Přestože soucit československé společnosti se severokorejským obyvatelstvem byl značný, je pochopitelné, že otázka materiální podpory, která se za 50. léta dohromady vyšplhala do řádu jednotek miliard Kčs, nebyla

⁷³ *Tamtéž.*

⁷⁴ Příkladem může být zpráva Charge d'affaires ministerstvu zahraničních věcí, která informuje o příjezdu československé technické delegace do KLTR v roce 1953. *Příjezd čs. technické delegace do KLTR*, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 29. 10. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁷⁵ Je zajímavé, že v komunistických dějinách najdeme více akcí K – akce Kostely či akce Kulak.

záležitostí, kterou by československá vláda v poválečném budoucím Československu hrdě prezentovala.⁷⁶ V tomto směru by navíc rozhodně nepomohla informace, že veškerá pomoc Severní Koreji poskytnuta Československem v období Korejské války 1950–1953 byla později prohlášena za dar.⁷⁷

Názornou ukázkou popisu situace na válčícím korejském poloostrově je telegram vyslance Emila Hršela z 18. prosince 1950, který podává informaci o stavu civilních obyvatel v Severní Koreji. Dle Hršelových slov byla „*bída civilního obyvatelstva Koreje strašná*“⁷⁸ a nadále bylo nutné pomáhat. Z toho vyplývá, že zasílání potřebných materiálů z ČSR do Koreje bylo prakticky okamžitou reakcí státu, a že se nejednalo o akt formální solidarity, ke kterému by se stát dopracoval postupně s průběhem války. Vzhledem k jednání s představiteli vlády KLR bylo nutné zaslat především prádlo, levnou látku na oděvy a boty, zdůrazněna přitom byla žádost neposílat již hotové oblečení, jelikož si je Korejci ušijí sami podle sebe.⁷⁹ V té době pravděpodobně ještě nikdo nepočítal s tím, že válka potrvá tři roky, a že i po jejím konci bude Československo nadále Severní Koreu podporovat, přičemž na její pomoc vynaloží doslova další stovky milionů Kčs.

V archivu MZV lze u záznamu pro ministra ze dne 3. ledna 1953 najít v příloze seznam věcí odeslaných do Koreje v roce 1952. Zásilka odeslaná dne 25. března 1952 obsahovala například lednice, blíže nespecifikovaný motor a elektromotory, dále bedny plné zdravotnického materiálu jako byla krevní plasma, různé roztoky, léčiva a rentgenové přístroje. Součástí této zásilky byl také sanitní vůz.⁸⁰ Zásilka vypravená v červenci téhož roku obsahovala 19 beden s různými zdravotními prostředky, především séry. Říjnová vypravená zásilka v rozsahu 134 beden opět zprostředkovala především léky a zdravotnické potřeby, navíc také ale i lednice. Mimo tyto zásilky byla rovněž kurýrem odeslána jedna extenční souprava dle Kirschnera.⁸¹

Seznam obsahuje také výčet věcných darů, které byly shromážděny u ÚAV NF v roce 1952, avšak do doby vystavení seznamu nebyly ještě odeslány: „*60 beden léčiv a lékařských přístrojů /asi 2. 500 kg; zařízení pro autogenní sváření; 2 sanitní auta “Škoda*

⁷⁶ *Zpráva o pomoci Československé republiky Korejské lidové demokratické republice*, materiál pro Politické byro ÚV KSČ, 07. 07. 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁷⁷ *Tamtéž.*

⁷⁸ Telegram Emila Hršela z 18. 12. 2022, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁷⁹ *Tamtéž.*

⁸⁰ *Věcné dary pro Koreu – Seznam věcných darů odeslaných do Koreje v roce 1952*, záznam pre s. ministra, 03. 01. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁸¹ *Tamtéž.*

1101“; 1 auto “Škoda 1101 Station“; 1 bedna náhradní autosoučástky; 1 ambulanti autoklav; 1 rtg. přístroj; 1 bedna zvěrolékařských nástrojů; asi 2.500 ks prádla a textilu, hlavně dětského“.⁸² Věcné dary, které byly odevzdány korejskému vyslanectví, a které neměl v té době ÚAV NF zaevidované, čítaly dle seznamu 12 chirurgických souprav pro první pomoc, 2 kompletní rentgeny, stavební stoje (míchačky na beton, beranidlo a elektrický posunovač vagonů) a 70 párů protéz.⁸³

Jednou z nejpodstatnějších forem pomoci válčící Koreji však bylo poskytnutí péče, výchovy a vzdělání korejským sirotkům a studentů, kterým Severní Korea nemohla nabídnout důstojné podmínky pro život a kvalitní vzdělání. Za tuto pomoc Československo ani během Korejské války ani po jejím konci neobdrželo žádné peníze. Obecně veškeré materiální a finanční dodávky i pomoc ve formě zprostředkování lidských zdrojů a potřebných znalostí během Korejské války byly usnesením politického byra ÚV KSČ prohlášeny za dar.⁸⁴ Péči o sirotky a studenty jsou věnovány stěžejní samostatné kapitoly této práce.

2.3.2 Pomoc Československa s poválečným budováním KLLDR

Dne 22. srpna roku 1953 došlo k usnesení předsednictva československé vlády „o pomoci Korejské lidově demokratické republice při obnově jejího národního hospodářství“.⁸⁵ Vláda především rozhodla o těchto třech bodech, kdy Československá republika:

„a/ poskytnete na obnovu národního hospodářství Korejské lidově demokratické republice rozsáhlou materiální pomoc s tím, že závazky k splnění dodacích lhůt jednotlivých zařízení a výrobků budou učiněny až po přezkoumání projekčních a výrobních možností,

b/ okamžitě započne s dodávkami strojů určených pro závod na výrobu automobilů a ostatního strojního zařízení a výrobků uvedených v příloze A návrhu

⁸² *Věcné dary pro Koreu – Seznam neodeslaných věcných darů shromážděných u ÚAV NF v roce 1952, záznam pre s. ministra, 03. 01. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

⁸³ *Věcné dary pro Koreu – Seznam věcných darů odeslaných do Koreje v roce 1952, záznam pre s. ministra, 03. 01. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

⁸⁴ *Zpráva o pomoci Československé republiky Korejské lidově demokratické republice, materiál pro Politické byro ÚV KSČ, 07. 07. 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

⁸⁵ *Usnesení předsednictva vlády ze dne 22. 8. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

usnesení,

*c/ poskytně vědecko-technickou pomoc nutnou pro znovuvybudování KLCDR v rozsahu žádaném korejskou delegací“.*⁸⁶

Dále vláda probírala například otázky hospodářské pomoci, ponechání československé nemocnice v Koreji do té doby, dokud to bude pro KLCDR potřebné, zajištění slevy na náklady dodávané ČSR do KLCDR či otázku financování pobytu a studia korejských dětí a studentů.⁸⁷

V souvislosti s poskytováním „know how“ a technických zkušeností dne 15. října roku 1953 přicestovala do KLCDR československá technická delegace na přání korejské strany. Jednalo se o technickou brigádu o 22 členech, která měla poskytnout své znalosti korejským kolegům a vykonat na místě projekční práce.⁸⁸ Z dochovaných pramenů vyplývá, že pobyt československé delegace probíhal dle slov tehdejšího chargé d'affaires a.i. kladně: „*Naši odborníci jsou přijímáni korejskými místy i sov. poradci s velkou pozorností a důvěrou v jejich vysokou kvalifikaci. Po stránce jejich materiálního vybavení se jim dostalo všeho, čím korejská strana může ve své těžké situaci disponovat“.*⁸⁹ Po stránce politické byla činnost odborníků hodnocena také kladně, jelikož bylo „*možno říci, že všichni soudruzi se na svůj úkol dívají s patřičnou vážností a zůstanou-li v budoucnosti tak skromnými, jak se projevují do dnešní doby, není sporu o tom, že jejich činnost v Koreji přinese bohaté nejen technické ale i politické výsledky“.*⁹⁰

Přítomnost československých expertů a jejich pomoc byla v Severní Koreji patrně velmi potřebná a dle toho i považovaná. Na závěr pobytu delegace uspořádal samotný předseda vlády KLCDR Kim Ir Sen 5. prosince 1953 slavnostní hostinu v budově ÚV Strany práce, na které byl přítomný i náměstek předsedy vlády Coj Il Jon a ministr těžkého průmyslu Kim Du Sam. Dle slov chargé d'affaires a.i. měla recepce „*srdečný průběh“.*⁹¹ Kim Ir Sen projevil ve své řeči dík československé vládě za tuto poskytnutou pomoc a vyjádřil svou spokojenost: „*V družném rozhovoru se s. Kim Ir Sen dotazoval*

⁸⁶ *Tamtéž.*

⁸⁷ *Tamtéž.*

⁸⁸ *Příjezd čs. technické delegace do KLCDR, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 29. 10. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.; Odjezd čs. Odborníků z KLCDR, 16. 12. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

⁸⁹ *Příjezd čs. technické delegace do KLCDR, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 29. 10. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

⁹⁰ *Tamtéž.*

⁹¹ *Odjezd čs. odborníků z KLCDR, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 16. 12. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

*našich soudruhů na různé technické otázky, což nakonec shrnul ve výraz víry, že hluboká a podrobná znalost potřeb korejského hospodářství, jimiž se vyznačují naši odborníci, je nejen důkazem vysokých kvalit čsl. techniky a techniků, ale je současně pro korejský lid zárukou účinné a platné pomoci čsl. lidu korejskému národu v jeho velikém díle obnovy nár. hospodářství“.*⁹² Na základě archivního výzkumu lze usuzovat, že podobných delegací československých odborníků do KLR bylo více, neboť zpráva MZO ze 17. března následujícího roku 1954 rovněž projednává věc odjezdu čs. expertů „na žádost korejské strany“.⁹³

Velmi zásadními v otázce pomoci Koreji byly celonárodní sbírky. Sbíрка organizovaná v letech 1953–1954 byla dle pramenů údajně úspěšnější, než sbírka pořádaná v roce 1952 za stejný časový úsek.⁹⁴ Zde možná sehrál svou roli fakt, že sbírka organizovaná v roce 1952 probíhala v době Korejské války, zatímco sbírka pořádaná od roku 1953 již probíhala s účelem pomoci v budování KLR. Je možné tedy větší úspěšnost propojit s nadšením a odhodláním československé společnosti pomoci Severní Koreji s její výstavbou po válce, neboť v podobné situaci se nacházelo Československo po druhé světové válce. Lze tedy spatřit určitou spojitost s nadšením pro budování lepších zítřků a pomocí bratrskému státu, aby všechny socialistické státy mohly prosperovat a žít v míru. Jelikož se ve využívaných fondech prozatím nepodařilo najít podobné prameny ke sbírce pořádané v roce 1952, je možné, že sbírka toho roku nebyla tolik projednávána a nedosahovala takového rozsahu, jako sbírka roku 1953. Větší úspěšnost mohla být zapříčiněna právě rozsáhlejším plánováním a celkovou organizací.

Sbíрка pořádaná v roce 1953, konkrétně v období 24. září až 31. ledna 1954, byla schválena usnesením širšího předsednictva ÚAV NF ze dne 10. září 1953, a jejím obsahem „byla široká politická kampaň, v jejímž průběhu měly být všem občanům našeho státu osvětleny hlavní otázky naší mezinárodní a vnitřní politiky a ukázána vzájemná souvislost mezi prací našeho lidu a s pomocí lidově demokratické Koreji, jejíž lid přinesl pro věc míru a socialismu nesmírné oběti“.⁹⁵ Tomuto rozhodnutí však předcházela souhlas

⁹² *Tamtéž.*

⁹³ *Odjezd čs. odborníků do Korejské lidově demokratické republiky, zpráva MZO, 17. 03. 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

⁹⁴ *Výsledky sbírky na Kóreu, záznam pre s. ministra, březen/duben 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

⁹⁵ *Závěrečná zpráva o průběhu a výsledcích sbírky na pomoc obnově národního hospodářství Korejské lidově demokratické republiky, březen/duben 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

vlády s uspořádáním „široké veřejné sbírky pod vedením ÚAV NF“⁹⁶ ze dne 22. srpna 1953.⁹⁷ Celkově vynesla sbírka okolo 50 milionů Kčs.⁹⁸

To, že se jednalo o širokou politickou kampaň, je patrné z organizace a průběhu sbírky. Pro uskutečnění sbírky byly vydány podrobné směrnice, se kterými byly obeznámeny ústřední orgány veškerých složek NF a krajské, okresní i místní akční výbory NF. Navíc „spolu s ÚAV NF vydaly pro své orgány sodné pokyny ROH, ČSM, SČSP, URSS, ÚRD, ČSL, ČSS, SPB, ČsČK, Sokol, Svazarm a ČSPO“.⁹⁹

Celkově bylo vydáno 578 000 sběracích listin s českým, slovenským, maďarským, ukrajinským, polským a německým textem. Na 34 000 tiskopisů bylo vydáno pro vyúčtování sběracích listin a také 240 000 kusů složenek. U krajské pobočky Československé státní banky v Praze byl založen ústřední účet ÚAV NF, 19 podúčtů pro kraje a 3 samostatné podúčty pro ozbrojené složky a školy. Rovněž byly pro propagační účely vydány plakáty „Pomůžeme hrdinnému korejskému lidu vybudovat jeho vlast“¹⁰⁰ v nákladu 48 000 ks, přičemž toto heslo bylo navíc využito pro dvoubarevné transparenty v nákladu 50 000 ks.¹⁰¹

Pro účely sbírky na pomoc obnovy národního hospodářství KLLDR byly v říjnu 1953 Ústředním akčním výborem Národní fronty vydány speciální brožury „Pomůžeme hrdinnému korejskému lidu vybudovat jeho vlast“.¹⁰² v nákladu 130 000 ks,¹⁰³ které měly pomoci agitačním dvojicím NF. Mimo provolání ÚAV NF Čechů a Slováků a Československého výboru obránců míru k zahájení sbírky nalezneme v brožuře vedle takových kapitol jako: „Sovětský svaz – osvoboditel, přítel a ochránce korejského lidu“, „Napadení Korejské lidově demokratické republiky Spojenými státy americkými a lisymanovskými reakcionáři“, či „Zahájení jednání o příměří – výsledek hrdinného boje korejských vlastenců a čínských lidových dobrovolníků a mírové politiky SSSR,

⁹⁶ Usnesení předsednictva vlády ze dne 22. 8. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁹⁷ *Tamtéž.*

⁹⁸ *Závěrečná zpráva o průběhu a výsledcích sbírky na pomoc obnovy národního hospodářství Korejské lidově demokratické republiky*, březen/duben 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

⁹⁹ *Tamtéž.*

¹⁰⁰ *Tamtéž.*

¹⁰¹ *Tamtéž.*

¹⁰² *Pomůžeme hrdinnému korejskému lidu vybudovat jeho vlast*, Brožura pro agitační dvojice Národní fronty, Ústřední akční výbor fronty Čechů a Slováků a Československý výbor obránců míru, Praha 1953, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹⁰³ *Závěrečná zpráva o průběhu a výsledcích sbírky na pomoc obnovy národního hospodářství Korejské lidově demokratické republiky*, březen/duben 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

podporované mírumilovnými národy“¹⁰⁴ především promluvu ke dvojicím, jež měly za úkol agitovat za Korejskou věc.

Když pomíneme fakt, že s ohledem na dnes již známá fakta je text v brožuře nejen nepravdivý a především troufalý, působí navíc překotně horlivě až směšně: „*Vážení přátelé, soudruzi a soudružky! Byli jste pověřeni nanejvýš čestným, ušlechtilým a významným úkolem. Půjdete mezi náš lid, který prokázal tolik sympatií i podpory hrdinnému lidu Koreje v době jeho vlastenecké války, šířit a upevňovat i nadále myšlenku solidarity a přátelství ke korejskému lidu.*“¹⁰⁵

Přestože byla sbírka celkově „vyššími místy“ zhodnocena kladně a byla považována za úspěšnou, našel se i z propagandistického hlediska nezbytný prostor pro kritiku. Zpráva pro ministra na základě závěrečné zprávy ÚAV NF shrnuje, že „*kým je účast dennej tlače hodnotená kladne, zatiaľ vytyka se rozhlasu – okrem školskej relácie – malá pomoc*“.¹⁰⁶ Rovněž je uvedeno, že „*Zpráva ÚAV NF kritizuje slabšiu účasť ČSM, Sokola, ČSPO a Svázarmu v priebehu sbierky*“.¹⁰⁷

V samotné zprávě se dozvídáme, že se rozhlas omezil na „suché zpravodajství“¹⁰⁸ a nevyužil možnosti reportáží. Zkritizován byl i film, který se soustřeďoval na krátké reportáže vsunované do týdeníků, jež nebyly vždy pro sbírku vhodné. „*Všeobecně chybělo více iniciativy, přesto, že v průběhu akce bylo možno využít řadu vděčných námětů*“.¹⁰⁹ Ačkoli tisk dopadl v hodnocení propagace a agitace nejlépe, jelikož přinášel vcelku pravidelné zprávy a popularizoval různé formy rozvíjení, „*nepodařilo se však dosáhnout toho, aby tisk ve větší míře přinášel i zkušenosti a poznatky z práce agitačních dvojic a nepomáhal je vyzbrojovat vhodnými argumenty se zřetelem k jejich odpovědnému politickému úkolu*“.¹¹⁰

Potřeba pádných argumentů se potvrdila v některých oblastech, kde nebyla výzva přijata zcela automaticky a se samozřejmostí. Závěrečná zpráva uvádí případy, kdy „*bylo*

¹⁰⁴ *Pomůžeme hrdinnému korejskému lidu vybudovat jeho vlast*, Brožura pro agitační dvojice Národní fronty, Ústřední akční výbor fronty Čechů a Slováků a Československý výbor obránců míru, Praha 1953, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹⁰⁵ *Tamtéž*, s. 5.

¹⁰⁶ *Výsledky sbírky na Kóreu*, záznam pre s. ministra, březen/duben 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

¹⁰⁷ *Tamtéž*.

¹⁰⁸ *Závěrečná zpráva o průběhu a výsledcích sbírky na pomoc obnovení národního hospodářství Korejské lidově demokratické republiky*, březen/duben 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

¹⁰⁹ *Tamtéž*.

¹¹⁰ *Tamtéž*.

potřeba funkcionáře přesvědčovat o významu sbírky“.¹¹¹ Jmenovitě se jednalo o členy MAV NF a celé rady MNV v obci Šumvald, kteří odmítali sbírku provést, což odůvodňovali tím, že všichni občané obce jsou „reakčně zaměřeni“.¹¹² Podobně byla sbírka odmítnuta okresním výborem ČSS v Holešově a funkcionáři místní organizace strany v Bobrové.¹¹³

K závěrečné zprávě, která shrnuje přípravu, průběh a výsledky celé akce na 11 a půl stránkách, připojil ÚAV NF také přehled „některých výsledků postoje našich občanů k celé akci“.¹¹⁴ Celý seznam obsahuje téměř 5 stran a je rozdělen na jednotlivce a kolektivy.

Příkladem za jednotlivce: „Josef Zinka, hornický důchodce v Odolově, okr. Trutnov, daroval 40,- Kč s tím, že lituje, že pro dlouhotrvající nemoc své ženy nemůže dát více, neboť největší částka je malá pro hrdinný lid Koreje. (...) Soudružka Vrzáková 72ti-letá dělnice ze závodu Modeta 0 1 v Pelhřimově odpracovala 50 hodin v dobrovolných brigádách mimo pracovní dobu a výtěžek 150,- Kč odevzdala na sbírku. (...) Františka Konečná, důchodkyně ve Ždánicích na Gottwaldovsku sama si vyžádala složenku a poukázala 20,- Kč s tím, že zná bídu a hlad z první republiky. (...) Soudruh Jan Müller, Praha X. zaměstnanec exportní společnosti KOVO věnoval ve prospěch sbírky dům v Litoměřicích odhadnutý na 40 000,- Kč, který bude prodán. (...) Jan Mikolášek, znalec bylin z Jenče u Prahy věnoval k uctění památky s. Kaisrové-Zápotocké 10 000,- Kčs“.¹¹⁵

Za kolektivy se vyznamenaly výběrem následující: „Závod na výrobu penicilinu v Roztokách věnoval penicilin v hodnotě 40 000,- Kč, který byl vyroben v mimořádných směněch. Kromě toho proběhla v závodě normální sbírka. (...) Zaměstnanci ČSSS v Žatci věnovali 3 ½ vagonů brambor ze svého deputátního přídělu v hodnotě 20 000,- Kčs. (...) Členové JZD Rudý říjen v Hodoníně se rozhodli zakoupit pro korejskou vesnici vlečný překlápěcí vůz za traktor. (...) Na brněnských školách sebraly děti více než 700 pytlů různých druhů šatstva a školních pomůcek, které již byly odeslány do Koreje. (...)“

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Zpráva ÚAV NF o zaslání závěrečné zprávy, 29. 03. 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

¹¹⁵ Přehled o případech příkladného postoje jednotlivců a kolektivů v k akci “Sbírka na obnovu Koreje“, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

Československá akademie věd věnovala větší množství speciálních přístrojů různého druhu v hodnotě více než 100 000,- Kčs.¹¹⁶

Lze konstatovat, že vzhledem k výsledné sumě sbírky a věcných darů, které někteří občané do sbírky darovali, dosáhla propaganda a agitace politických orgánů svého cíle. Těžko si lze představit, jakým způsobem mohli být lidé zmanipulováni a přesvědčeni o tom, že je potřeba obětem korejské války pomoci, když byli ochotni darovat určité obnosy i ze svého mála, či dokonce vzdát se svého domu.

Přestože pochopitelně bylo mnoho lidí, kteří přispěli ze svého vnitřního přesvědčení a s upřímnou snahou pomoci, našli bychom bezesporu i velké množství osob, které odevzdání příspěvku považovalo jako „soudružskou povinnost“, či které bylo do zapojení do sbírky pasivně agresivně tlačeno. Tuto myšlenku lze demonstrovat na článku, který vyšel v Rudém Právu dne 27. září 1953, pod názvem „*Výzva URO k zahájení sbírky k obnově Korejské lidově demokratické republiky*“.¹¹⁷ Mimo promluvy k československým soudružkám a soudruhům zde nalezneme především větu na konci článku, která zní: „*Nechť není jediného člena odborové organizace, jenž by nepřispěl k mírové výstavbě statečné korejské země*“.¹¹⁸ Z tohoto lze usuzovat, že politický tlak a všudypřítomné očekávání, že se každý občan zapojí a splní svou soudružskou povinnost, byly jistě nedílnou součástí celé akce.

Samostatnou kapitolou v rámci sbírky na obnovu Severní Koreje tvořila akce dětí a studentů s názvem „*Bagr pro Koreu*“. S iniciativou sbírky peněz na bagry přišli pionýři ze suchdolské školy v Praze, a jelikož součástí vládní pomoci bylo mj. zaslání 46 lanových bagrů D 500 do KLR, byla tato akce odsouhlasena. Celkově se vybralo přibližně 1 660 409,- Kčs, které byly věnovány na zakoupení sedmi bagrů,¹¹⁹ a do výzvy se zapojily „*pionýrské skupiny a školské skupiny ČSM i učitelské sbory*“.¹²⁰ Sbirka byla dětmi a studenty přijata velmi kladně, a školy na výzvu odpovídaly různými závazky: „*mezi třídami škol a jednotlivými žáky bylo organizováno soutěžení o dosažení nejvyšších*

¹¹⁶ *Tamtéž.*

¹¹⁷ *Výzva URO k zahájení sbírky k obnově Korejské lidově demokratické republiky*, zveřejněno v Rudém Právu dne 27. 09. 1953, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1954, 1956, 1957–1971, inv. č. 1–771

¹¹⁸ *Tamtéž.*

¹¹⁹ *Slavnostní zakončení akce „Bagr pro Koreu“*, zveřejněno v Práci dne 02. 02. 1954, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1954, 1956, 1957–1971, inv. č. 1–771.

¹²⁰ *Závěrečná zpráva o průběhu a výsledcích sbírky na pomoc obnovení národního hospodářství Korejské lidově demokratické republiky*, březen/duben 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

darů z výtěžku brigád, sběru surovin, různých plodin a jiných akcí“.¹²¹ Dle závěrečné zprávy byly dokonce výsledky dosažené na školách úspěšnější než v určitých podnicích.¹²²

Vzhledem k „příkladnému výsledku ve sbírce (...) a postoji školní mládeže, která se stala propagátorem sbírky doma i ve svém okolí“, bylo rozhodnuto o tom, že akce bude ukončena oficiálně s vládními zástupci, a dětem bude za jejich aktivitu poděkováno. Doslova řečeno, dětem mělo být za „jejich úsilí poděkováno, jejich iniciativa povzbuzena a zaměřena na nové úkoly“.¹²³ O slavnostní události pořádané k ukončení akce „Bagr pro Koreu“, informoval deník Práce 2. února 1954.¹²⁴

Samotná akce se uskutečnila 31. ledna v Armádním uměleckém divadle, za přítomnosti zástupců československé vlády, korejského velvyslanectví, a dětí z vybraných škol, které nejvíce přispěly.¹²⁵ Jmenovitě se slavnosti zúčastnili náměstek předsedy vlády a ministr kultury Václav Kopecký, předseda Národního shromáždění Zdeněk Fierlinger, ministr strojírenství Karel Poláček a velvyslanec KLDK Pak Kil Jon.¹²⁶ Velvyslanec ve své řeči uvedl, že „šlechetný čin žáků osmileté střední školy v Suchdole u Prahy, k němuž se přidali s nadšením všichni žáci a pionýři v Československu, vyvolal pocit velké vděčnosti a díky všech korejských pionýrů a žáků. ‚Bagry – váš krásný dar korejskému lidu – pravil Pak Kil Jon – budou pomáhat především při budování nových školních budov. Budou názorným symbolem vašeho šlechetného hnutí na pomoc Koreji.‘ Nato odevzdal korejský velvyslanec československým pionýrům dopis pionýrů Korejské lidové demokratické republiky a prapor jako symbol vzájemného přátelství“.¹²⁷

V roce 1954 bylo hlavním aktuálním tématem otázka pomoci KLDK s jejím poválečným budováním a rozsah pomoci, které Československo mělo poskytnout. Po všech nezbytných jednání a usnesení československé vlády byla pozvána vládní delegace KLDK do Prahy za účelem konečného stanovení rozsahu a způsobu pomoci. Delegace

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Slavnostní zakončení akce „Bagr pro Koreu“, zveřejněno v Práci dne 02. 02. 1954, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1954, 1956, 1957–1971, inv. č. 1–771.

¹²⁵ Závěrečná zpráva o průběhu a výsledcích sbírky na pomoc obnově národního hospodářství Korejské lidové demokratické republiky, březen/duběn 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

¹²⁶ Slavnostní zakončení akce „Bagr pro Koreu“, zveřejněno v Práci dne 02. 02. 1954, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1954, 1956, 1957–1971, inv. č. 1–771

¹²⁷ Tamtéž.

dorazila 25. října a dne 21. prosince byly podepsány následující dohody: „*Dohoda o poskytování hospodářské a technické pomoci, Úvěrová dohoda, Dohoda o vzájemném poskytnutí úvěru na platy neobchodní povahy a o způsobu provádění těchto plát, Dohoda o vědecko-technické spolupráci*“.¹²⁸ Na základě těchto dohod měla být poskytnuta pomoc v hodnotě 1 280 milionů Kčs do roku 1960. Z toho 488 milionů bylo prohlášeno za dar Československé republiky Korejské lidově demokratické republice.¹²⁹

2.4 Reakce společnosti a vlna solidarity

Z dobových periodik a zachovaných pramenů lze soudit, že československé obyvatelstvo přijalo válku v Koreji „započatou americkými agresory“ jako smutný fakt. V této době nebylo obvyklé rozporovat informace podané oficiálními úřady a tiskem, značná část obyvatelstva tak informaci přijala bez pochybností. Nebylo potřebné pochybovat či snad polemizovat nad tím, jestli předávané informace odrážejí realitu, či nikoliv. Navíc je potřeba si připomenout, že KSČ hojně využívala zavedené cenzury, takže by v případě snahy o zjišťování faktů nebylo zdrojů, ze kterých by bylo možné čerpat.¹³⁰

V této souvislosti je také nutné zamyslet se nad tím, jak vypadala situace a nálada v československé společnosti v 50. letech minulého století; krátký exkurz nám umožní pochopit dobovou poválečnou optiku obyvatel, s jakou na situaci v Koreji ze svého postavení pohlíželi.

Padesátá léta minulého století se nesla v duchu poválečného zotavování, víry v lepší zítřky a silného komunistického citění s cílem vybudovat socialistickou společnost, kde se pracující budou mít dobře, a nebude již více dalších válek. Právě relativně stále čerstvé zkušenosti z druhé světové války, které stále v lidech ještě rezonovaly, hrály velkou roli v přístupu k situaci na Korejském poloostrově. Právě proto, že lidé válkou prošli a pamatovali si na všechny hrůzy s ní spojené, dokázali se lépe nacítit na utrpení Severokorejců a zaujmout jasně odmítavé stanovisko k válce, která přišla tak

¹²⁸ *Situační zpráva o Koreji za IV. čtvrtletí 1954*, 13. 01. 1955, A MZV Praha, f. TO-O, Korea 1945–1959, k. 2

¹²⁹ *Tamtéž*.

¹³⁰ Petr ČORNEJ – Ivana ČORNEJOVÁ – Jan FROLÍK A KOL., *Dějiny země Koruny české II*, Praha 2021, s. 356.

brzy a nečekaně po konci té předešlé.¹³¹

S přihlédnutím k neustálému podněcování obyvatel proti západu a propojení Korejské války právě s americkými imperialisty, kteří dle oficiální propagandy měli válku zapříčinit, byly postoje československých obyvatel o to ráznější a lidé byli odhodlanější pomoci jakýmkoliv možným způsobem. Sovětský svaz jako hrdý a statečný osvoboditel československého národa představoval pro mnohé nezpochybnitelnou modlu a mírový ideál.

Bezprostředně po začátku Korejské války zaujala československá společnost za zřetelného propagandistického tlaku své vyhraněné stanovisko. Byly sepisovány různé nesouhlasné dopisy, které vyjadřovaly sympatie s hrdinným bojujícím korejským lidem, pořádaly se manifestační schůzky, ve kterých se živě debatovalo, a výjimkou nebyly ani protestní akce a výstavy. Dopisy občanů docházely na různé adresy, ať už přímo prezidentu Gottwaldovi, Radě bezpečnosti OSN či dennímu tisku, a rozhodně odmítaly americký útok. Československý výbor obránců míru dokonce zaslal protestní dopis americkému prezidentovi Harrymu Trumanovi a lidické ženy sepisovaly psaní plná „*slov útěchy a posílení*“ pro korejské ženy a matky.¹³² Ústřední rada odborů již v srpnu 1950 založila fond na pomoc civilnímu obyvatelstvu v Severní Koreji.

Ani umělecká sféra nezůstala pozadu. Svaz československých spisovatelů protestoval proti situaci v KLDŘ a Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého secvičil kantátu Ferra Citovského „*Ruky přeč od Koreje*“. Filmoví, hudební, rozhlasoví a divadelní pracovníci pořádali speciální představení, která měla pomocí budovatelské tematiky posílit solidaritu s Korejskou lidově demokratickou republikou.¹³³

Zvláštní a zejména pro 50. léta příznačnou pomocí byla podpora Koreje formou odvedené práce: „*Zaměstnanci závodů, jako odpověď imperialistům, vyhlásili řadu socialistických závazků, zvyšující své vlastní budovatelské úsilí. (...) Jsou zakládána*

¹³¹ Tento názor potvrzuje i výťah ze zprávy *Čechoslováci v Koreji: „Korejská válka ve své době představovala jednu z klíčových událostí, kterou i obyčejní lidé velmi silně vnímali. Měli strach, konflikt propuknul jen pět let po konci druhé světové války, jejíž následky ještě tvrdě pociťovali. S tímto strachem také pracovala propaganda, když zdůrazňovala, že ohroženo může být i lidově demokratické Československo. Soucítění s Koreou však nebylo ani tak výsledkem propagandy, ta jen pracovala s tím, že lidé po druhé světové válce chápali utrpení prostého lidu, na jehož hlavy dopadají bomby při kobercových náletech. (...) Blízká byla obyvatelům ČSR i snaha obnovit válkou zničenou zemi, protože to konvenovalo s děním v Československu.“* A. ŠVAMBERK – A. ČEDÍKOVÁ – S. HROMÁDKOVÁ, *Čechoslováci...*, s. 15.

¹³² *Přehled akcí pro Koreu v ČSR*, 09. 02. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

¹³³ *Tamtéž.*

nová jednotná zemědělská družstva, jsou uzavírány nové socialistické závazky a celé závody se zavazují, že na počest bojující Koreje, splní celoroční plán již do 15. 12. 1950. (...) Horníci z řady dolů se zavazují dát jako dar Koreji své soboty a neděle, aby hrdinství korejského lidu bylo posíleno hrdinstvím na poli práce“.¹³⁴ Tato podoba podpory v duchu „buduj vlast, posílíš mír“ měla vyjadřovat myšlenku, že i nadále budou českoslovenští obyvatelé budovat svou vlast navzdory úmyslům západních kapitalistů zhatit plány mírumilovných lidových demokracií.

Jedním z dalších způsobů, jakým československá společnost vyjadřovala svůj nesouhlas s válkou v Koreji, byly rezoluce rozličných podniků, zaměstnanců, studentů, výborů a organizací, jež v hojném počtu docházely na adresu Československého Červeného kříže v různých obdobích války. Jen ke dni 9. dubna 1952 Československý Červený kříž předal Ústřednímu akčnímu výboru Národní fronty 30 rezolucí, k nimž dodatečně bylo postoupeno dalších 16. Jednalo se o rezoluce proti bakteriologické válce, které ČsČK „v poslední době obdržel“,¹³⁵ a které byly podány například Státní fakultní nemocnicí v Plzni; Hradeckými pivovary, n.p., závod Dobruška; zaměstnanci JASNA n.p., bavlnářské závody, Nové Město nad Metují; Závodní radou jídelny ROH, Dobruška či různými výbory ČsČK.¹³⁶ Vedle rezolucí lze dohledat také nesouhlasy vyjádřené skrze protesty zasílané na adresu ČsČK. Podobných předávek lze ve fondu nalézt více.

Mimo státem organizované a centrálně řízené pomoci docházelo k mnoha případům ve společnosti, kdy se lidé snažili jakkoli přispět či pomoci Severní Koreji z vlastní iniciativy, ať už v průběhu či po konci Korejské války.

Samostatnou kapitolku představují děti, jež byly vlivem školní výchovy do „Akce K“ zahrnuty stejně jako všichni ostatní. Stranická příslušnost a řádný socialistický člověk se nejlépe formovali již od útlého začátku; z tohoto důvodu nebyly děti ušetřeny zprostředkování situace v Koreji, byly vystaveny během školní výuky silné propagandě a byla v nich pěstována snaha pomoci i tím nejmenším způsobem. To, že děti a jejich bezprostřednost jsou samy o sobě výborným propagandistickým nástrojem, je patrné nejen na těchto příkladech „dětské“ pomoci,¹³⁷ ale především také na korejských dětech,

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Předání rezolucí proti bakteriologické válce v Koreji, 09. 04. 1952, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹³⁶ Seznam rezolucí proti používání bakteriologických zbraní v Koreji, zaslaných Čs. Červenému kříži, 09. 04. 1952, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹³⁷ Je samozřejmé, že za těmito dětskými akty solidarity stáli dospělí k tomuto je vedoucí. Těžko si lze představit děti mateřské školky, které by samy přišly s myšlenkou pomoci korejskému lidu. Srov. přílohy.

kterým byla poskytnuta pomoc zeměmi východního bloku.

Příkladem mohou být žáci střední školy v Terezíně a žáci národní školy Žalhostice, kteří mezi sebou vybrali šaty a obuv, kterou poslali ČsČK jako dar pro korejské děti. Československý červený kříž ve své odpovědi vyjádřil upřímný dík za korejské děti a především pochvalu, neboť „*tímto příkladným a spontánním činem vyjádřili jste opravdovou lásku, kterou máte k trpícím korejským dětem a všemu korejskému lidu, který již 3 roky hrdinně vzdoruje západním imperialistům*“.¹³⁸

Specifickým příkladem jsou nabídky dobrovolného odjezdu občanů do Koreje po uzavření příměří v rámci pomoci jejího opětovného vybudování: pracovník slapské přehrady ve svém dopise ČsČK uvádí, že se dozvěděl o tom, že ČsČK „*vysílá brigádnicky pracovníky na pomoc Koreji na obnovu Američany zničené země*“, a že jsou dva, „*kterí by rádi při obnově válkou zničené Koreje pomohli*“.¹³⁹ Oproti tomu zaměstnankyně překladatelského oddělení žádá ve svém dopise informaci, zda Československý Červený kříž nevysílá ošetřovatelky do Koreje s tím, že má „*zkoušku pomocné sestry Červeného Kříže (po ročním kursu v Brně)*“ a „*ovládá několik řečí*“.¹⁴⁰ Jistě příkladným a stranicky vzorným projevem byla žádost okresního tajemníka ČsČK v Třebíči, který ve svém dopise žádal o přijetí do zdravotnické výpravy jako dezinfektor, pokud by jej bylo potřeba. Dle svých slov by „*po stránce kádrové určitě prošel, neboť jsem od roku 1945 členem strany KSČ a pracoval jsem v děl. hnutí již před válkou*“.¹⁴¹

V případě finanční pomoci lze vidět korelaci s všudypřítomnou propagandou a oficiálními sbírkami, které připomínaly potřebu peněžní podpory, i přesto však byly finanční dary ze stran jedinců uskutečňovány nadále i mimo rámec řízených sbírek. Pan Karel Polesný například za odpracování služby ve svém volnu složil v blíže nespecifikovaném ústavu částku 3 520,- Kč „*ve prospěch pozůstalých po korejských vlastencích*“.¹⁴²

Některé solidární iniciativy a pomocné akce pro Koreu však nebyly z pohledu úřadů zcela chtěné, neboť z pohledu ministerstva zahraničních věcí docházelo ke komplikování oficiální úřední komunikace a pravděpodobně také k pocitu ohrožení

¹³⁸ Odpověď ČsČK žákům střední školy v Terezíně, 02. 01. 1953, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹³⁹ Dopis Jiřího Marcína ČsČK, 06. 01. 1954, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹⁴⁰ Dopis Anny Douchové ČsČK, 24. 11. 1953, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹⁴¹ Dopis Josefa Solara ČsČK, 22. 09. 1953, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

¹⁴² Potvrzení přednosty úctárny o složení částky panem Polesným v jejich ústavu, pravděpodobně únor 1952, NA Praha, f. ČsČK, nezpracováno.

monopolu ministerstva nad přímým jednáním a spoluprací s vyslanectvím. Přirozeným problémem byla také potenciální ztráta kontroly státu. Záznam pro ministra zahraničních věcí ze začátku roku 1952 informuje o dvou případech, kdy z iniciativy pracujících žen došlo k obejití ministerstva zahraničních věcí a přímému kontaktu vyslanectví KLLDR, tedy k přímému porušení vládního nařízení č. 31/1951 Sb.¹⁴³

Toto vládní nařízení ze dne 10. dubna roku 1951 upravovalo možnosti styku s úřady a orgány cizích států v Československu. Kontakt se zástupci zahraničních představitelů a s vyslanectvími či velvyslanectvími měl probíhat výhradně prostřednictvím Československého ministerstva zahraničních věcí, v případě potřeby přímého styku bylo nutné zajistit si souhlas MZV. Porušení tohoto nařízení bylo trestné.¹⁴⁴

Dle záznamu došlo na konci roku 1951 ke dvěma situacím, kdy organizace žen připravily dárky pro Severní Koreu a ke slavnostnímu předání si samy vyjednaly přítomnost korejských zástupců. První z případů se odehrál 12. prosince, kdy se na pozvání pracujících žen z Národního podniku Avie v Čakovicích mělo vyslanectví účastnit předání darů. K druhému případu došlo na konci roku 1951, kdy vedoucí Národního podniku Panar požádal telefonicky MZV, aby se spojilo s vyslanectvím KLLDR, neboť „odevzdal písemné pozvání ke slavnostnímu předání darů přímo na korejském vyslanectví a poněvadž prý dosud nedostal odpověď, žádal MZV, aby vyjednalo s korejským vyslanectvím předání darů“.¹⁴⁵ Z pramene vyplývá, že patrně ne všichni byli obeznámeni s vládním nařízením, dokonce ani korejské vyslanectví. Na tomto místě je potřebné uvést, že samotné pomocné akce a projevy solidarity byly sice velmi žádané a podporované, avšak v rámci nastavených pravidel a pod samozřejmým dohledem státu.

V otázce reakce společnosti na dění v Koreji lze stručně konstatovat, že československé obyvatelstvo s nejlepšími úmysly – a v podstatě s neochvějným přesvědčením podpory

¹⁴³ Záznam pro soudruha ministra, pravděpodobně leden 1952, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

¹⁴⁴ *Vládní nařízení ze dne 10. dubna 1951 o styku státních úřadů a jiných orgánů s úřady a orgány cizích států* č. 31/1951 Sb., In: Sběrka zákonů republiky Československé 1951, částka 20, dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/020-1951.pdf> [30. 10. 2022].

¹⁴⁵ Záznam pro soudruha ministra, pravděpodobně leden 1952, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

dobré věci – po celou dobu Korejské války a následného budování KLTR prakticky podporovalo a (nejen) materiálně dotovalo agresora.

2.5 Propaganda – základní kámen Akce K

Klíčovým nástrojem a bazální součástí státní politiky byla propaganda. Cílem lidově demokratického Československa bylo za pomoci neúnavné a všudypřítomného politického tlaku vštěpovat svým občanům „správné“ názory a komunistickým narativem vytvářenou pravdu o situaci ve světě. Vzhledem k zavedené cenzuře a státní kontrole nad kulturním a mediálním děním v republice nebylo složité s ohledem na omezené informační možnosti 50. let vytvořit ideální prostředí pro šíření „stranické reality“. Silná agitka a ostře vyhraněná propaganda byla klíčovým faktorem pro utváření prokorejského a současně protizápadního názoru československé společnosti.

Zásadní roli v politické propagandě a tedy i v korejské otázce hrála pochopitelně média, především periodika. V první řadě šlo o deník a ústřední tisk KSČ Rudé Právo, který o Severní Koreji a válečném dění informoval pravidelně. Jak již bylo výše zmíněno, Rudé Právo téměř ihned po vypuknutí války přinášelo prakticky s každým výtiskem zprávy o situaci na frontě, úspěších severokorejských vojáků, provolání funkcionářů KLTR či o reakcích vlád lidových demokracií. Velmi často byl korejským novinkám věnován prostor na druhé straně tisku.

To, že stát měl dohled nad tištěnými zprávami a jednotlivým novinám bylo de facto diktováno, o čem by měly pojednávat, je patrné na samotných člancích. Například noviny Mladá Fronta a Svobodné slovo otiskly 3. října 1952 kratičkou zprávu s titulkem „Korejští studenti do ČSR“. Obě zprávy podávají téměř totožné informace včetně vět doslova stejného znění. Mimo totožnosti obou zpráv byl text navíc zavádějící, protože sděloval příjezd prvních korejských vysokoškolských studentů do Moskvy, kteří byli dále na cestě do Prahy.¹⁴⁶ V tomto případě označení „první korejští studenti“ není správné. První skupina vysokoškolských studentů dorazila totiž do Československa již v roce 1951. Další zpráva Mladé Fronty a Rudého Práva z 8. října téhož roku již přesněji oznamovala příjezd první části středoškolských studentů 6. října do ČSR. Obě zprávy

¹⁴⁶ *Korejští studenti do ČSR*, zveřejněno ve Svobodném slovu dne 03. 10. 1952, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1953, 1965, inv. č. 1–77

jsou opět identické.¹⁴⁷

Specifickým politicko-propagačním prostředkem byly děti. Vedle faktu, že děti bezesporu byly nejzranitelnější skupinou, která odnášela hrůzy války, byly na druhou stranu rovněž výhodným a účinným nástrojem státní propagandy, který byl také hojně využíván.

Názorným a rozhodně zajímavým propagačním materiálem je kniha „Čeští spisovatelé korejským dětem“, vydaná Státním nakladatelstvím dětské knihy v květnu roku 1952. To, že se jedná spíše o propagandistický materiál symbolicky věnovaný Koreji a korejským dětem, než o knihu pohádkových básní a textů cílenou na dětské čtenáře, dosvědčují poetické texty, které se rozhodně z dnešního pohledu nedají nazvat vhodnými pro malé korejské děti. Agitací a propagandou prorostlé básně v duchu: „*Aby už nikdy piloti, onemocněli gonorrhoeou,*¹⁴⁸ *neshazovali na Koreou své bomby jako roboti, zpívám zpěv míru*“; „*Korea! Myslíš na lásku a na lid, jenž se bije! Kapitál! Změnil žoldáky v ohavné bakterie! Korea! Jaro sněženky a vánky nese z hor... Ameriko! Tví žoldáci sněženky mění v mor!*“ či „*Jestli ted' bomby dopadají s výšky na snědé děti matky z Koreje, na naše pole padá mandelinka z týchž rukou, které zabily jí synka*“¹⁴⁹ mají ve čtenářích za využití motivu trpících a umírajících dětí vzbudit nenávistné pocity a odsuzující postoje vůči západním agresorům, případně je v jejich názorech ještě více upevnit.

Ačkoliv text sbírky z dnešního pohledu nesplňuje zcela očekávání spojená s dětskou knihou, tvůrci knihy patrně opravdu počítali s tím, že se dostane do rukou i malým dětem. V závěru knihy nalezneme výzvu čtenářům knihy adresovanou „*dětem i dospělým*“,¹⁵⁰ kde nakladatelství žádá o jejich názor na předložené dílo. Nebylo nestandardním jevem, že již malé děti zejména v 50. letech byly zahrnovány do politiky a že jejich výchova byla od mala zaměřená na utváření socialistického člověka. Autory, kteří svým dílem přispěli do knihy, byli například Vítězslav Nezval, Aloys Skoumal, Konstantin Biebl, Marie Pujmanová či Jan Alda. Předmluvu ke knize sepsal Karel Nový, šéfredaktor Státního nakladatelství dětské knihy, a její součástí byl také projev ministra školství Zdeňka Nejedlého pronesený na vídeňské konferenci na obranu dětí v dubnu

¹⁴⁷ *Uvítání korejských středoškoláků v Praze*, zveřejněno v Rudém Právu dne 08. 10. 1952, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1953, 1965, inv. č. 1–77

¹⁴⁸ Jedná se o latinský výraz pro kapavku.

¹⁴⁹ Karel NOVÝ a kol., *Čeští spisovatelé korejským dětem*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1952, s. 11; 25–26.

¹⁵⁰ *Tamtéž*. s. 38.

1952.¹⁵¹

Děti byly rovněž bohatým pramenem pro československá periodika.¹⁵² Rudé právo jako zásadní komunistické periodikum bylo perfektním prostorem pro uveřejňování článků o korejských dětech. Již 3. května informovaly noviny o příjezdu první skupiny korejských sirotků: „*Jsou to děti hrdinů padlých v korejské osvobozené válce. Jsou mezi nimi i četní mladí hrdinové, účastníci partyzánských bojů a nositelé vyznamenání*“.¹⁵³

Článek autorky V. Micháلكové otisknutý 4. května 1952 podává propagandou prorostlý a velmi přikrášlený pohled na zámek Líšno, kde byla první skupina dětí ubytována: „*Přijely děti země tisíckrát zkoušené, země mučené, země hrdé, nepokořené. (...) Nemají matku, nemají otce. A proto drahým slovem mama obdarují důvěřivě každou ženu, která projeví starost o ně a přátelství. (...) A korejské děti se přijely k nám připravit na svou budoucí práci. My jim chceme vrátit smích, chceme jim nahradit otce a matku: ony chtějí být inženýry, odborníky, profesory. Chtějí se učit. Chtějí žít, vědět a tvořit. (...) Ze Země jitřní svěžesti přišly tyto živé, citlivé a bystré děti a jsou vskutku jako jitro slunného dne. A tyto děti pomohou vrátit své zemi její popleněnou jitřní svěžest, dají jí nový život, novou krásu. Krásu socialismu*“.¹⁵⁴

O životě korejských dětí na zámku Líšno informoval také deník Obrana Lidu dne 20. června 1952: „*Den korejských dětí začíná budičkem a radostnou rozcvičkou v zámeckém parku. Po skončení vyučování si děti hrají, pracují v zájmových kroužcích a věnují se sportu na hřišti v parku. Večer po přípravě na příští školní den, pionýrských schůzích nebo besedách uléhají daleko od své vlasti, ale s pevným vědomím, že se do ní – osvobozené od imperialistických agresorů a šťastné – opět brzy vrátí*“.¹⁵⁵ Podobných článků a reportáží bychom v tisku našli bezesporu více.

Svou propagandistickou úlohu sehrál také československý film. Dne 29. května

¹⁵¹ *Tamtéž.*

¹⁵² Cenným výchozím zdrojem v této záležitosti je mikrostudie Martina Slaby, který uvádí články z Rudého Práva, Jiskry Benešovska či Světa v obrazech.

¹⁵³ Patrně i náctileté děti byly využívány v boji, například jako rozvědčíci. *Příjezd korejských dětí do ČSR*, Rudé Právo 32, č. 110, ze dne 3. května 1952, dostupné na <https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1952/5/3/2.png> [20. 10. 2022], s. 2.; *Děti Země jitřní svěžesti*, Rudé Právo 32, č. 111, ze dne 4. května 1952, dostupné na <https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1952/5/4/2.png> [20. 10. 2022], s. 2.

¹⁵⁴ *Děti Země...*, Rudé Právo, s. 2.

¹⁵⁵ *Jak žijí korejské děti v ČSR*, zveřejněno v Obraně Lidu dne 20. června 1952, NA Praha, f. MZV – VA, 1952–1954, 1956, 1957–1971, inv. č. 1–771.

roku 1953 informovalo Rudé Právo o daru československého filmu bojující Koreji – krátký dokumentární film s názvem „U korejských pionýrů“ byl zástupci Československého státního filmu předán vyslanectví KLDŘ v Praze. Přestože v 50. letech barevné snímky rozhodně nebyly nejen z finančního hlediska standardem, v určitých případech docházelo k výjimkám – záleželo na významu a účelu daných filmů a dokumentů. Vzhledem právě k propagačním a oficiálním důvodům byl dokument o korejských sirotcích rovněž natočen barevně.¹⁵⁶

Československý filmový týdeník č. 2 z roku 1953 poskytl reportáž o návštěvě dědy Mráze u korejských dětí v Houštce. Záběry dokumentují korejské děti a vedení domova ve velkém sále a rozdělávání dáreků. Ačkoliv byly politické zprávy nedílnou součástí projevu Dědy Mráze,¹⁵⁷ i tak je z reportáže patrné, že děti měly nefalšovanou a upřímnou radost z obdržených dáreků.¹⁵⁸

3. Výchova „korejských soudruhů“

3.1 Zamýšlené cíle a očekávání

Stěžejním důvodem pro přijetí korejských studentů a dětí Československem byla válečná situace – Severní Korea byla silně postižena válkou a možnosti vzdělávání v době bojů byly velmi omezené, na některých místech prakticky žádné. Hlavním cílem československo-korejské spolupráce ve studijní oblasti jistě tedy bylo vyučit a odborně vzdělat korejské studenty a děti tak, aby byli schopni uplatnit své znalosti v poválečném budování KLDŘ.

Dobové myšlení a státní rétorika samozřejmě nemyslela toliko na samotné studenty či jejich potřebu vzdělání a následnou možnost uplatnění v životě. Optikou socialistického státu bylo podstatné zajistit nezbytné odborníky pro potřeby země a budování. S touto myšlenkou vysílala strana KLDŘ vybrané studenty, kterým určovala

¹⁵⁶ *Dar Čs. státního filmu bojující Koreji*, Rudé Právo 33, č. 148, ze dne 29. května 1953, dostupné na <https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1953/5/29/2.png> [20. 10. 2022], s. 2.

¹⁵⁷ „Řekl jim, že korejský lid s čínskými dobrovolníky za pomoci velikého tábora míru svobodu pro svou zem vybojuje.“ Děda Mráz, reportáž Československého filmového týdeníku, č. 2, 1953, dostupné na <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1130615451-ceskoslovensky-filmovy-tydenik/203562262700002/> [20. 10. 2022].

¹⁵⁸ *Tamtéž*.

jejich specializaci a studijní obor. Možnost volby či rozhodování ze strany studentů přirozeně nebylo možné.

Studenti byli rozděleni do takových specializací, kterých bylo v Koreji aktuálně velmi potřeba, bez ohledu na jejich schopnosti či jazykovou vybavenost. Je pochopitelné a téměř i očekávatelné, že výuka v technických oborech, s ohledem na odlišnou úroveň vzdělání ČSR v porovnání s Koreou, bude pro studenty sama o sobě náročná. S přihlédnutím k nedostatečné či nulové znalosti češtiny je zřejmé, že studium bude o to komplikovanější a látka složitější na porozumění. Pokud mezi tyto faktory připočteme i možnost, že daný student nemusí nutně mít na daný obor vlohy, je samozřejmé, že se realita nebude odvíjet přesně podle plánu korejských úřadů. Jak dokazují prameny, skutečně docházelo k situacím, kdy studenti museli být přeřazeni na jiný obor, či nebylo doporučeno jejich další pokračování ve studiu kvůli nedostatečnému prospěchu a očividným potížím.

Na tomto místě je možné připustit, že by k podobné spolupráci ČSR s KLDK zřejmě došlo, i kdyby Korejská válka nevypukla. Úroveň školství a vzdělávání obecně v Severní Koreji nedosahovala takových kvalit, jaké nabízelo školství československé, na čemž bezesporu svůj určitý podíl sehrálo i období japonské okupace a druhá světová válka. Je tedy pravděpodobné, že by strana KLDK využila možností, které nabízela spolupráce v rámci socialistického přátelství, a že by vyslala své studenty do lidově demokratických zemí za účelem vzdělávání mladých Korejců. S koncem Korejské války totiž tato spolupráce neskončila, studenti ze Severní Koreje vyjížděli na studia do Československa i nadále až do roku 1989.

Příprava budoucích odborníků ovšem nebyla jediným cílem a očekávaným výstupem této mezinárodní pomoci. Z politicko-propagačního hlediska se jistě očekávalo, že se Československo zachová podobně po vzoru SSSR a ostatních socialistických států. Bylo prakticky nemyslitelné, aby Československá republika neposkytla žádnou pomoc, když Sovětský svaz a okolní lidové republiky podporovaly KLDK nejen finančně, ale i materiálně. V případě vysokoškolských studentů bylo právě SSSR první zemí, do které korejští studenti v přibližném počtu 70 odcestovali.¹⁵⁹ V otázce přijetí korejských sirotek šlo primárně o poskytnutí pomoci po vzoru dalších

¹⁵⁹ *Korejští studenti – studium na čsl. vysokých školách*, spis, listopad 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

lidových demokracií, které tak již učinily, a z přátelských vztahů mezi ČSR a KLDR se to rovněž jeví jako „vhodné“.¹⁶⁰

Dalšími důvody bylo jistě utužování vztahů se socialistickými státy a s tím spojené budování silnějšího východního bloku. Podpoření bratrského státu v boji proti společnému nepříteli bylo prakticky podpoření vlastní „věci“ a zájmů všech zemí východu.¹⁶¹ Z propagandistického hlediska toto spojení a vzájemná pomoc představovaly dokonalý nástroj proti západu, kdy se komunistické státy spojily a společně bránily své zájmy proti zákeřným imperialistům. Jak bylo často dobovou rétorikou zmiňováno, boj Severokorejců představoval boj všech za mír. Poskytnutá pomoc měla být tedy jasným ukazatelem nepříteli, že východní blok není slabým terčem, a že spokojení občané lidově demokratických států půjdou ochotně a hrdě bojovat za správnou věc a socialistický život, ať už tento boj představoval dobrovolný odjezd do Severní Koreje či překročení stanovených závodních norem.

Nelze vyloučit ani čistě lidské a emočně podkreslené důvody. Jistě existovalo mnoho lidí, kteří opravdu dětem a mládeži pomoci chtěli, chtěli jim poskytnout vzdělání a klidný život v bezpečí. Je však potřebné na tyto důvody pohlížet realisticky a vnímat je jako opravdu marginální.

3.2 První studenti v ČSR – vysokoškolští studenti

První studenti z KLDR, kteří měli přicestovat do Československa, byli posluchači vysokých škol. Údajně o přijetí studentů měla požádat sama Severní Korea prostřednictvím svého velvyslance v Moskvě. Dne 30. června 1951 měl velvyslanec KLDR v Moskvě československému velvyslanci „*tlumočit přání korejské vlády vyslat od počátku příštího školního roku na čsl. vysoké školy 15-20 korejských studentů*“.¹⁶² Rovněž

¹⁶⁰ *Siroťci po padlých korejských obráncích do lidových demokracií*, záznam pro s. ministra, 12. 12. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

¹⁶¹ Tento postoj dokládají prameny týkající se Akce K. Není neobvyklé, že jsou dokumenty plně propagandistických úvodů či proslovů, ve kterých jsou často zmiňovány názory a oficiální postoje. Výrazy „společný nepřítel“, „hrdinný boj nás všech“ či „boj za mír“ byly nedílnou součástí úředních materiálů. Srov. *Akce pomoci Koreji*, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 19. 09. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

¹⁶² *Korejští studenti – studium na čsl. vysokých školách*, červenec 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

se měl také dotázat, na které fakulty by vyslaní studenti mohli být přijati.¹⁶³

Na základě tohoto požadavku a z příkazu ministra následovala jednání s MŠVU, které s přijetím studentů souhlasilo a vyjádřilo, že co se týká oborů studií, „*je rozhodující jejich volba, MŠVU jim v tom vyjde vstříc*“.¹⁶⁴ Pro budoucí studenty bylo navrženo stipendium ve stejné výši jako pro studenty z Čínské lidové republiky, tedy cca 3 000,- Kčs měsíčně. Ze záznamu rovněž vyplývá, že MZV i MŠVU obě se vzděláváním Severokorejců v ČSR souhlasila, a následovat mělo rozhodnutí ÚV. Jakmile jej MŠVU mělo obdržet, dalším krokem bylo podání návrhu vládní komisi pro styky s cizinou.¹⁶⁵ Politický sekretariát ÚV KSČ přijetí 20 stipendistů schválil a péči o severokorejské studenty bylo pověřeno ministerstvo školství, věd a umění s tím, že celkový náklad na jejich péči (předpokládaná roční částka cca 1 120 000,- Kčs) bude hrazen rovněž z rozpočtu MŠVU, případně další možnosti byly prostředky UNNRA.¹⁶⁶ Studium vysokoškoláků z Korejské lidové demokratické republiky bylo tímto schváleno všemi příslušnými místy.

Dne 13. listopadu 1951 se na příslušné oddělení MZV dostavil I. tajemník vyslanectví Severní Koreje De Čen Chve, který mj. informoval o tom, že vláda KILDR doposud nevyslala své studenty na vysoké školy do lidových demokracií. Výjimkou byl Sovětský svaz, do kterého však odcestovalo pouhých 70 vysokoškoláků z původně plánovaných 100. Důvod, který udal, byl ten, že „*studenti byli již vybráni, ale v důsledku komplikací při jednání o příměří byli opět nasazeni na frontě*“.¹⁶⁷

Jak je patrné z pramenů, komunikaci příjezdu korejských vysokoškolských studentů doprovázely určité nejasnosti. Šifra z Pekingů (z Velvyslanectví ČSR v Čínské lidové republice) podepsaná velvyslancem Weiskopffem informovala o udělení vstupního visa dvaceti studentům ze Severní Koreje na základě výjimky.¹⁶⁸ Tato informace byla předána vyslanectví KILDR, konkrétně I. tajemníkovi s tím, že tyto nejnovější zprávy neodpovídají jeho sdělení, které bylo právě jím tlumočeno 13. listopadu na ministerstvu

¹⁶³ *Tamtéž.*

¹⁶⁴ *Tamtéž.*

¹⁶⁵ *Tamtéž.*

¹⁶⁶ *Návrh usnesení o přijetí 20 korejských studentů na naše vysoké školy*, návrh pro politický sekretariát ÚV, 10. 07. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁶⁷ *Korejské studenty – studium na čsl. vysokých školách*, listopad 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁶⁸ Telegram velvyslance Weiskopffa, 21. 11. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2; Jindřich DEJMEK, *Diplomacie...*, s. 661–662.

zahraničních věcí v Praze. De Čen Chve ve své odpovědi vyjádřil, že vyslanectví zasílá notu se sdělením odjezdu 18 studentů z Koreje do ČSR. Nota číslo 71 ze dne 24. listopadu skutečně oznamuje MZV odjezd studentů z KLDŘ do Československa dne 25. listopadu s tím, že informace o školách a fakultách budou zaslány ministerstvu dodatečně.¹⁶⁹ Telegram ze dne 26. listopadu zasláný opět velvyslancem Františkem Weiskopffem z Pekingu následně informoval o tom, že: „25. odletělo 18 korejských studentů přes Moskvu do Prahy“.¹⁷⁰

Tato miskomunikace mohla pramenit jednoduše z obtížného dorozumívání mezi vyslanectvím KLDŘ v Praze a oficiálními úřady v Severní Koreji. V 50. letech byly komunikační možnosti poměrně omezenější, navíc s přihlédnutím k tomu, že se KLDŘ právě nacházela uprostřed války. Možným důvodem ovšem zůstává i nedostatečná komunikace mezi korejskými pověřenci navzájem či drobné selhání při přípravách zapříčiňující nejistou dobu odjezdu a případné zpoždění.

Obtížnost a složitou komunikaci dokládají i zprávy z MŠVU ze srpna a září 1951, ve kterých se ministerstvo u MZV dožaduje bližších informací týkajících se příjezdu korejských studentů.¹⁷¹ Nicméně mimořádností nejsou ani faktické chyby v samotných pramenech. Zpráva ministerstva školství o korejských vysokoškolácích, středoškolácích a studentech v Československu z prosince roku 1953 například informuje o tom, že první skupina studentů na vysokých školách „v počtu 20 přijela do ČSR v říjnu r. 1950“.¹⁷² Tento údaj je chybný. Jiná shrnující zpráva MŠVU ve věci korejských vysokoškolských, středoškolských studentů a dětí v ČSR, pravděpodobně z roku 1954, opět jako datum příjezdu první skupiny 20 studentů udává říjen roku 1950. V tomto případě byl však rok 1950 alespoň ručně opraven na rok 1951.¹⁷³

Přestože se počet první skupiny vysokoškolských studentů ustálil na čísle 20, mělo jich dorazit pouze 18 s tím, že dva další přijedou dodatečně. O pár dní později, 4. prosince

¹⁶⁹ *Korejští studenti do ČSR*, spis, listopad 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.; Telegram velvyslance Weiskopffa, 26. 11. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2; Nota vyslanectví KLDŘ č. 71, 24. 11. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁷⁰ Telegram velvyslance Weiskopffa, 26. 11. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁷¹ *Studenti z Koreje – dotaz o příjezdu*, zpráva MŠVU, 12. 09. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2, *Studenti z Koreje a Řecka; zajištění ubytování a stipendijních částek. Dotaz na min. zahr. věcí.*, zpráva MŠVU, 17. 08. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁷² *Zpráva o korejských vysokoškolácích, středoškolácích a dětech, kteří studují v ČSR*, zpráva MŠ, prosinec 1953, NA Praha, f. MŠK, nezpracováno.

¹⁷³ *Zpráva o korejských vysokoškolácích, středoškolácích a dětech v ČSR*, zpráva MŠ, červenec/srpen 1954, NA Praha, f. MŠK, nezpracováno.

1951 byl I. tajemník De Čen Chve přijat na MZV, kde přednesl předběžný plán studia korejských studentů. V té době byli již Severokorejci na cestě do Československa, přesto však přesné datum jejich příjezdu nebylo pevně stanoveno a pravděpodobně vzhledem k dlouhé a složité trase ani známo. Během návštěvy na MZV bylo především sděleno následující: „*Dva další studenti přijedou později. Ačkoliv otázka zařazení na příslušné studium, resp. školení bude prakticky řešeno až po jejich příjezdu, vláda Korejské l.d.rep. již předem zaslala tento plán školení v ČSR*“.¹⁷⁴

Prozatímně zvolené a schválené byly technické obory typu zpracování litiny, zpracování ocele, lisování olova, výroba soustruhů, výroba bot, přesné strojírenství, stavebnictví, konstrukce lokomotiv, sklářství, keramika a výroba porcelánu, výstavba měst či vodní stavby ve městě. Z ostatních oborů byly vybrány diplomacie, zahraniční obchod a obor studia 2 cizích jazyků (zde angličtina a francouzština).¹⁷⁵

Vláda Severní Koreje rovněž vyslovila přání, aby „*hlavní skupina z nich studovala v Praze, ostatní mají studovat v Brně, Ostravě apod. tak, aby nebyli všichni koncentrováni v Praze*“.¹⁷⁶ Je otázkou, zda se jednalo o čistě pragmatickou prosbu, aby se studenti nezdržovali pouze spolu a aby více komunikovali se svým okolím, což by jim bezesporu umožnilo lepší přivyknutí na zdejší poměry, a především rychlejší proniknutí do českého jazyka. Je však možné, že tato potřeba studenty rozdělit měla hlubší politický význam. Každopádně podobný vzorec jednání lze pozorovat při návratu korejských dětí do KLLDR, kdy byly děti rozděleny a umístěny prakticky po celé Koreji tak, aby nezůstaly společně v kontaktu. V tomto případě můžeme soudit, že důvody byly poněkud méně pragmatické.

Severokorejští studenti dorazili 10. prosince roku 1951 ve 23:30 h do Prahy na Wilsonovo, tedy dnešní Hlavní nádraží. O příjezdu prvních korejských studentů informoval také tisk Rudé Právo poměrně nenápadným článkem, ve kterém mj. sdělil, že „*Korejští studenti, kteří se většinou zúčastnili bojů na obranu své vlastní proti americkým interventům, byli na nádraží bouřlivě uvítáni*“.¹⁷⁷ Přivítání byli konkrétně vyslancem a I. tajemníkem vyslanectví KLLDR, dále zástupci MZV, MŠVU, ČSM, Mezinárodním

¹⁷⁴ *Korejští studenti do ČSR*, spis, prosinec 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁷⁵ *Tamtéž*.

¹⁷⁶ *Korejští studenti do ČSR*, spis, prosinec 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁷⁷ *Příjezd korejských studentů*, Rudé Právo 32, č. 292 ze dne 12 prosince 1951, dostupné na <https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/12/12/4.png> [09. 10. 2022], s. 4.

svazem studentstva či zástupci Orientálního ústavu.¹⁷⁸ Ubytování byli na Rooseveltově kolejích.¹⁷⁹

Nota vyslanectví KLDK č. 82 ze dne 19. prosince obsahovala v příloze seznam 18 stipendistů s konkrétnějším určením jejich specializace. Soupis studentů je specifický především tím, že kromě dat narození a zmíněného určení oboru obsahuje také stručné charakteristiky Severokorejců včetně identifikace sociálního původu, informací o stranické příslušnosti či popisu jejich účasti na frontě.

Příkladem uveďme studenta Kim Ben Yena (Kim Byung Yong), který se narodil roku 1927 a jeho sociální postavení bylo klasifikováno jako „*střední rolník*“.¹⁸⁰ Dále se z jeho záznamu lze dozvědět, že jeho otec byl revolucionář bojující proti japonským imperialistům, za což byl potrestán vězením, kde také zemřel. Kim ben Yen byl členem Dělnické strany Koreje od roku 1946, nedokončil druhou třídu přípravného oddělení na Univerzitě Kim Ir Sena a dobrovolně se přihlásil na frontu, kde sloužil jako velitel čety lidové armády a kde byl zraněn. Rovněž jeho dva bratři bojovali tou dobou ve „*Vlastenecké válce*“, což mělo z propagandistického hlediska jistě velkou výpovědní hodnotu, a jeho specializací měl být zahraniční obchod. Takto podobně jsou v příloze popsáni všichni studenti, kteří dorazili v první skupině, dohromady 18. Ke dvěma stipendistům, kteří přicestovali dodatečně, byly později dodány stejné informace.¹⁸¹

Dne 22. prosince zaslalo MŠVU zprávu MZV ve věci příjezdu korejských vysokoškoláků a jejich zajištění: „*Ministerstvo školství, věd a umění vyplácí těmto studentům měsíční stipendium 3 000,- na osobu a zařídilo jejich ubytování v kolejích. Protože studenti přijeli bez vybavení na delší dobu pobytu, opatřilo ministerstvo školství, věd a umění pro ně také nejnnutnější vybavení, jako např.: zimníky, tepláky, boty, spodní prádlo, svetry apod. jakož i školní potřeby: aktovky, plnicí pera, tužky apod.*“¹⁸²

Rozsáhlejší situační zpráva Ministerstva školství, věd a umění ze 7. ledna roku 1952 podává již bližší údaje o prvních týdnech jejich života v Československu. Ze záznamu vyplývá, že vybavení, které studenti po příjezdu dostali, pocházelo ze zásob

¹⁷⁸ *Korejští studenti v ČSR*, spis, 11. 12. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁷⁹ *Příjezd korejských studentů*, Rudé Právo s. 4; *Kórejské děti a studenti, situační zpráva*, spis, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁸⁰ *Seznam 18 korejských stipendistů v ČSR*, příloha k Notě Vyslanectví KLDK č. 82, 19. 12. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁸¹ *Tamtéž*.

¹⁸² *Korejští studenti – finanční zajištění vybavení*, zpráva MŠVU, 22. 12. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

původně určených pro československé stipendisty vysílané do Sovětského svazu. S tímto přidělením souhlasilo Ministerstvo vnitřního obchodu. Přesněji každý student obdržel 1 pár rukavic, 1 teplákovou soupravu, 1 pyžamo, 1 dlouhé spodky, 1 nátělník, 1 tričko, 2 trenky, 1 svetr a 1 šálu. Poté, co jim ÚNV po určité době vydal tzv. šatenky,¹⁸³ zakoupilo MŠVU pro každého studenta navíc 3 košile, 1 dlouhé spodky, 1 krátké spodky, tucet kapesníků a 3 páry ponožek v celkové ceně 20 790,- Kčs. Vedle oblečení byly studentům zakoupeny školní brašny v celkové hodnotě 13 356,- Kčs a jiné školní potřeby jako např. tužky, sešity, plnicí pera, v částce 7 400,- Kčs.¹⁸⁴ Ubytování na koleji a stravu v univerzitní menze včetně méně nákladných potřeb si korejští studenti hradili ze svého stipendia.

Skupina těchto prvních studentů z KLRD začala prakticky ihned po svém příjezdu studovat na Filosofické fakultě UK český jazyk. Podle všeho bylo jejich studium češtiny zajištěno podle přání korejského vyslanectví tak, aby si studenti co nejdříve jazyk osvojili a mohli tak začít s výukou od příštího školního roku na jednotlivých fakultách. Výuka jazyka probíhala patrně velmi intenzivně, neboť studenti byli vyučováni českým profesorem, který ovládal taktéž korejštinu, poté s nimi jejich asistent látku opakoval, a na studentských kolejích byl každý pokoj obsazen jedním studentem z KLRD a jedním českým studentem, „*takže i v koleji mají možnost se procvičit v řeči. Čeští spolubydlíci jsou uvědoměli soudruzi, posluchači vysoké školy politické, kteří jim ochotně pomáhají*“.¹⁸⁵ Malá, ručně psaná poznámka po straně zprávy podepsaná „a.a.“ sděluje, že vyslanectví KLRD bylo se zaopatráním studentů plně spokojené.¹⁸⁶

Notou číslo 3 informovalo vyslanectví Korejské lidové demokratické republiky o příjezdu dvou stipendistů ze Severní Koreje dne 21. ledna 1952, čímž byla první skupina vysokoškolských studentů kompletní. V příloze noty opět nechyběl seznam poskytující potřebné kádrové nacionále.¹⁸⁷

Jelikož bylo v úmyslu zapojit první vysokoškolské studenty již v září roku 1952 do studií na příslušné fakulty, bylo zapotřebí zajistit jejich alespoň základní ovládnutí jazyka a schopnost jeho aplikování pro fungující studium. Dne 24. června téhož roku se dostavil na příslušné oddělení MZV Rudolf Rycheký, vedoucí korejské skupiny v ČSR

¹⁸³ Přídělový systém v Československu fungoval od roku 1939 do roku 1953.

¹⁸⁴ Zpráva MŠVU ze 7. ledna 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁸⁵ *Tamtéž.*

¹⁸⁶ *Tamtéž.*

¹⁸⁷ Nota č. 3 Vyslanectví KLRD, 25. 01. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

a člen výboru Svazu vysokoškolských studentů, který přinesl návrh příprav studentů do začátku akademického roku. Plán přípravy počítal nejen s jazykovým vzděláním, samozřejmě bylo zahrnutí i nezbytných politických znalostí. Tento návrh byl vypracován již zmíněným Svazem vysokoškolských studentů za participace oddělení zahraničních studentů ÚV ČSM a konzultantů pro jednotlivá témata tohoto školení, „jelikož MŠVU nemělo dosti iniciativy tento plán připravit a nezbyvá již mnoho času k jeho projednávání“.¹⁸⁸ Pro uplatnění tohoto plánu bylo nutné zajistit souhlas vyslanectví KLDLR, kterému prakticky ihned korejské oddělení MZV návrh zprostředkovalo. Již 2. července vyslanectví návrh schválilo v plném rozsahu, což bylo potvrzeno notou č. 140 vyslanectví Korejské lidově demokratické republiky ze dne 3. července.

Plán „zajištění studia korejských soudruhů“, jak jej Rudolf Rychecký předal dne 9. července 1952 MZV, ve svém úvodu vedle diplomatických formalit zmiňuje, že „při jeho sestavení bylo přihlédnuto k zhodnocení korejských studentů a k jejich dalšímu studijnímu zaměření“. Není jisté, zda se oním zhodnocením studentů myslí výše popisovaný seznam vysokoškoláků s jejich charakteristikami a sociální klasifikací, či zda byli jednotliví studenti projednávání nějakým způsobem dále.

Celý plán vychází z rozdělení stipendistů na jednotlivé obory, které mělo být již definitivní. Podle něj bylo 15 studentů přiřazeno na technické obory, dva na výuku jazyků, dva na mezinárodní vztahy se specializací na zahraniční obchod, a jeden student na mezinárodní vztahy se zaměřením na diplomacii. Plán byl vypracován s ohledem na jednotlivé směry studia, příprava studentů technického směru byla odlišná od přípravy studentů směru více humanitního.

Obecně byly stanoveny hlavní cíle, kterých bylo zapotřebí dosáhnout do 1. října 1952:

„1) u všech soudruhů: elementární znalosti rozsahu látky našich přípravek / značně vybrané a sestručněné/, tj.: a / čeština – viz další konkrétní plán; b / základy společenských věd – viz další konkrétní plán.

2) u technicky zaměřených soudruhů: a / základy aritmetiky; b / základy geometrie a technického rýsování; c / základy fyziky; d / základy chemie; e / samostatné studium elemen. technol.

3) u soudruhů humánního směru: a / základy historického a dialektického

¹⁸⁸ *Korejští studenti v ČSR (20)*, spis, červen 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

*materialismu; b / základy ekonomického názvosloví a pojmů; c / základy názvosloví a pojmů státního zřízení a teorie státu a práva; d / rozsáhlejší studium gramatiky s přihlédnutím k studiu dalších jazyků s použitím češtiny jako zprostředkovatelského jazyka*¹⁸⁹

Výuka českého jazyka měla být tři měsíce před zahájením studia velmi intenzivní. V červenci bylo počítáno s devíti hodinami češtiny týdně, v srpnu se počet hodin zvýšil na 1,5 hodiny denně, a v září byly naplánovány dvě konzultace týdně v rozsahu 1,5 hodiny. Zajímavostí bezesporu je, že pro výuku byl mj. využíván časopis „Za trvalý mír“, jež měl být zdrojem pro čerpání slovní zásoby a překládání z češtiny do korejštiny a naopak.¹⁹⁰ Plán byl vypracován opravdu detailně, s informacemi o vyučujících, plánované látce, pověřením osob pro péči o korejské studenty a hodinovou datací. V rámci této přípravy byla plánovaná i rekreace v Mariánských Lázních.¹⁹¹

Přestože Rycheckého plán počítá s rozdělením studentů na příslušné obory jako s definitivním, vyslanectví KLDR notou č. 211 z 10. září 1952 oznámilo specializaci dané skupiny studentů s žádostí, aby byli zařazeni do škol s ohledem na tato vybraná zaměření. Převážně však původní plán zůstal stejný – dva studenti se měli specializovat na zahraniční obchod, dva na výuku jazyků, jeden student byl určen pro diplomacii a zbytku vysokoškoláků byl přiřazen určitý technický obor.¹⁹²

Zpráva MŠVU z 25. září 1952 informuje o oficiálním rozdělení studentů na jednotlivé fakulty a univerzity. Dle zprávy údajně „i studenti souhlasí s uvedeným rozdělením na jednotlivé fakulty“.¹⁹³ Tři studenti byli přiřazeni na Vysokou školu báňskou do Ostravy, pět studentů na ČVUT do Prahy, dva studenti na ČVUT do Plzně, dva studenti na ČVUT do Brna, tři na Vysokou školu chemickou, tři na Vysokou školu věd politických a hospodářských v Praze a poslední dva na Univerzitu Karlovu taktéž v Praze.¹⁹⁴

To, že pochopení vysokoškolské odborné látky přednášené v cizím jazyce po přibližně devíti měsících jeho výuky, byť intenzivní, je velmi náročné, dokazuje shrnující

¹⁸⁹ *Návrh zajištění studia korejských soudruhů*, červen 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁹⁰ *Tamtéž*.

¹⁹¹ *Tamtéž*.

¹⁹² *Nota Vyslanectví KLDR č. 211, 10. 09. 1952*, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁹³ *Studijní specializace korejských studentů*, zpráva MŠVU, 25. 09. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

¹⁹⁴ *Tamtéž*.

zpráva MŠVU z ledna roku 1953. Během studia první skupiny stipendistů se objevily problémy se zvládnutím předmětů deskriptivní geometrie a matematiky, dále se pak mírnější potíže vyskytovaly v případě fyziky a chemie. Jak uvádí ministerstvo školství, příčinami byla nedostatečná jazyková vybavenost, především co se týkalo odborné terminologie, dále pak nedostatky v učební látce škol 3. stupně. Prozatímní studijní výsledky se v případě matematiky k lednu 1953 pohybovaly mezi známkami 1-3, v chemii a fyzice mezi 2-3, a v případě deskriptivní geometrie byla jasným výsledkem známka 4. Poněkud úsměvně působí vyjádření MŠVU, které se patrně snažilo neúspěchy studentů v daném předmětu zlehčit: „*Je tedy zřejmo, že nejslabší prospěch se jeví v deskriptivní geometrii co i u našich studentů se velmi často vyskytuje*“.¹⁹⁵

Dá se očekávat, že původní plán vzdělávání Severokorejců počítal s řádným průběhem, nikoliv s prodlužováním studia – alespoň dosavadní využití prameny s touto možností nepracují a ani s ní nepočítají. Z tohoto důvodu muselo dojít k určitým úpravám v průběhu studia, „*aby studenti v neprodloužené době mohli s úspěchem absolvovat studium, které jim určila vláda jejich hrdinné země, jejichž synové nasazují dnes své životy za svobodu celého světa*“.¹⁹⁶ V první řadě byly denně zavedeny doučovací hodiny výše jmenovaných čtyř předmětů, které studentům dělaly největší potíže. Dále bylo doporučeno v tomto prvním ročníku vynechat hodiny ruského jazyka a nahradit jej další výukou češtiny, a předmět „Marx-leninismus“ měli studenti prozatím studovat ve svém mateřském jazyce. Dalším návrhem bylo zredukovat látku všech předmětů tak, aby byla značně zkrácena, avšak aby bylo zachováno zásadní a předmět redukcí neutrpěl. V neposlední řadě pak bylo doporučeno odsunout zkoušky do září roku 1953.¹⁹⁷ Zpráva MŠVU ve svém závěru dodává, že by těmito úpravami mělo být dosaženo zdárné ukončení studia 1. ročníků, a že to bude jejich „*velmi skromný příspěvek pomoci hrdinnému korejskému lidu*“.¹⁹⁸

¹⁹⁵ *Zpráva o studiu korejských vysokoškoláků v ČSR, zpráva MŠVU, leden 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.*

¹⁹⁶ *Tamtéž.*

¹⁹⁷ *Tamtéž.*

¹⁹⁸ *Tamtéž.*

3.3 Skupina 300 vysokoškoláků a středoškoláků

O přijetí další skupiny studentů – tentokrát nejen vysokoškolských, ale rovněž i středoškolských – ze Severní Koreje se začalo jednat na základě návštěvy vyslance KILDR na MZV dne 18. února. Vyslancem Kim Un Gi bylo tlumočeno další přání korejské vlády vyslat další studenty na dlouhodobé studium v Československu. Ministerstvo se souhlasem ministra Širokého požádalo MŠVU o přezkoumání situace tak, aby bylo možné poskytnout co nejvíce možných míst pro korejské studenty.¹⁹⁹

Výsledky průzkumu byly ministerstvem školství, věd a umění zaslány již 26. února s tím, že doporučuje, aby MZV především zjistilo postup vlád ostatních zemí, a na podkladě získaných informací navrhlo, jaký počet studentů by bylo „*úměrné pozvati do Československé republiky*“.²⁰⁰ Na tomto místě se opět objevuje potřeba porovnávat se s ostatními zeměmi a především v poskytnuté pomoci nezaostávat. Přestože MŠVU ve zprávě informovalo, že při jejich tehdejších ubytovacích kapacitách by bylo možné přijmout 180 vysokoškoláků a až 400 středoškoláků, název této kapitoly již sám napovídá, že jich nakonec bylo přijato v této vlně o dost méně.²⁰¹

MŠVU ve své zprávě rovněž zpracovalo předběžný rozpočet, ve kterém se počítalo s 3 000,- Kčs kapesného pro vysokoškolské a 2 500,- Kčs pro středoškolské studenty, dále s prvotním vybavením, které by bylo zapotřebí studentům zajistit, a s vybavením internátu.²⁰² Pokud by došlo k pozvání všech 580 studentů, v internátech MŠVU by mohlo být ubytováno 230, a pro dalších 350 by bylo nutné internáty nově zařídit a vybavit. Celkový předběžný finanční plán počítal s 9 760 000,- Kčs investičních a 30 680 000,- Kčs neinvestičních nákladů.²⁰³

Dne 27. března 1952 zaslalo Vyslanectví Československé republiky v Koreji plán studia 300 studentů, které vláda KILDR chtěla vyslat na studia. Tento plán byl však ještě pozměněn a vyslanectví KILDR notou č. 88 zaslalo doplněný a upravený plán 3. června. Opět se jednalo především o technické obory, pouze dva studenti byli vybráni pro studium

¹⁹⁹ *Pomoc Kórei – študenti*, spis, únor 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁰⁰ *Pozvání studentů z Koreje do ČSR*, zpráva MŠVU, 26. 02. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Vybavení studentů po příjezdu mělo obsahovat: „*zimník, dvoje šaty, prádlo, dvoje boty, ponožky, pyjama, trenky, tričko, kapesníky, šálu, ručníky, tepláky, svetr, čepice, rukavice, domácí obuv, aktovka, školní potřeby a knihy*.“ Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

českého jazyka.²⁰⁴ Návrh s vyhověním žádosti vlády KLRD přijmout studenty byl předložen politickému sekretariátu ÚV KSČ velmi pravděpodobně v následujícím měsíci dubnu, jelikož souhlas s pozváním 300 studentů byl vysloven dne 28. dubna 1952.²⁰⁵ Korejské vládě bylo toto rozhodnutí zprostředkováno zprávou ze 14. května.

V návaznosti na oznámení československé vlády o usnesení politického sekretariátu byl ministr zahraničních věcí KLRD Pak Chen Jen pověřen vládou osobním listem vyjádřit vděk Korejské lidově demokratické republice Československu za poskytnutou pomoc: „*Kabinet ministra ma poveril vysloviť vláde i ľudu Československej republiky srdečnú vďaku za nezištnú pomoc kórejskému ľudu, brániacemu vec mieru v boji proti spoločnému nepriateľovi ľudstva – proti angloamerickému imperializmu. (...) Vláda KLRD a všetok kórejský ľud bude i naďalej upevňovať bratskú družbu s národmi ČSR i s ostatnými národmi demokratického tábora, vedeného veľkým Sovietskym zväzom – družbu, ktorá je najlepšou zárukou slobody a nezávislosti Kórey*“.²⁰⁶

Dne 19. června 1952 se uskutečnila porada v záležitosti příjezdu a plánovaného studia skupiny 300 studentů. Porady, která se konala na ministerstvu školství, věd a osvěty, se mimo zástupců MŠVU účastnili také zástupci vysokých a středních škol, a zástupce MZV referent Příbyl. V prvním roce pobytu se počítalo prozatím pouze s výukou češtiny a rozdělením studentů do 10 skupin po 30, přičemž vyučujícími měli být vysokoškolští studenti korejštiny, kteří se v té době nacházeli již ve druhých a třetích ročnících. Jelikož nebylo možné zajistit učitele hovořící zároveň česky i korejsky mimo hlavní město, a vzhledem k tomu, že se nedalo očekávat dostatečné vybavení korejských studentů jazykovými schopnostmi ruského jazyka, počítalo se s jejich umístěním a studiem češtiny pouze v Praze. Pro studenty i malé děti, které již v Československu pobývaly, měl být k 1. září vytištěn speciální slovník s nejnужnějšími výrazy.²⁰⁷

Na základě schůze a následného rozhovoru referenta Příbyla s Rudolfem Rycheckým, který zde zastupoval Vysokou školu politických a hospodářských studií²⁰⁸,

²⁰⁴ *Plán studia korejských studentů v ČSR*, spis, 18. 04. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²⁰⁵ *List min. Pak Chen Jena s. Širokému – informácia pre PS*, spis, červenec 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁰⁶ Překlad dopisu Pak Chen Jena Viliamu Širokému, *tamtéž*.

²⁰⁷ *Korejští studenti v ČSR (300)*, spis, 20. 06. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²⁰⁸ Vysoká škola politických a hospodářských studií existovala v letech 1949–1953. Doubravka OLŠÁKOVÁ, *Vysoká škola politických a hospodářských věd (1949–1953)*, Hradec Králové 2010, dostupné na

vyvstaly další body, které bylo nutné projednat vyslanectvím KLCDR. Příslušný odbor MZV navrhl, aby byl za účelem projednání dalšího postupu v této věci pozván kulturní ataché KLCDR a zároveň III. tajemník vyslanectví Korejské lidově demokratické republiky v Praze Kim Kwan Sek, kterému by byla výstupy z porady předneseny. Jedním z bodů bylo projednání politické výchovy a zajištění obecného přehledu studentů. Ačkoliv se po dobu prvního roku studia studentů počítalo pouze s výukou češtiny, severokorejské vyslanectví však vyslovalo přání, aby se studenti po příjezdu vedle studia češtiny seznámili také se zestručněnou historií ČSR, historií KSČ a aby získali všeobecné znalosti látky gymnaziálního učiva, jelikož ne všichni z vyslaných studentů měli možnost gymnázium v Severní Koreji dokončit. Vypracování plánu přípravného studia před nastoupením do československých škol měla na starost VŠPHV v čele s Rycheckým.

Rudolf Rychecký se v rozhovoru rovněž zmínil o určitých nedostacích v zajištění a kontrole politického života první skupiny 20 studentů, kteří v Československu pobývali od prosince roku 1951. Především si však stěžoval na profesora Aloise Pultra, zakladatele koreanistiky a vedoucího katedry koreanistiky na Univerzitě Karlově, který vypracoval ohodnocení studentů, jež bylo následně zasláno na vyslanectví KLCDR. Dle Rycheckého bylo toto ohodnocení nesprávné a neúplné, někteří studenti měli být dle jeho slov uvedeni „*mezi posledními, aniž by to odpovídalo skutečnosti*“.²⁰⁹ Zda se toto obvinění zakládalo na pravdě, či zda měly být nad výsledky korejských studentů jednoduše mlčky „přivírány oči“, není jasné, neboť v této věci nebyly prozatím nalezeny další prameny s doplňujícími informacemi.

Přestože korejský vyslanec Kim Un Gi při své návštěvě MZV 28. června 1952 informoval o tom, že studenti dorazí ve druhé polovině srpna, k srpnovému příjezdu natož v jedné skupině všech 300 studentů nedošlo, koncem září se korejští studenti nacházeli teprve v Moskvě.²¹⁰ Přicestování tak velké skupiny nebylo rozhodně jednoduché a jak středoškoláci, tak vysokoškoláci dojížděli do Československa postupně. První studenti z této 300členné skupiny dorazili ve dnech 6. a 9. října 1952 v počtu 139. Seznam těchto studentů odevzdal osobně I. tajemník korejského vyslanectví De Čen Chve 22. října,

https://www.academia.edu/5172496/Vysok%C3%A1_%C5%A1kola_politick%C3%BDch_a_hospod%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_v%C4%9Bd_1948_1953 [05. 11. 2022].

²⁰⁹ *Korejští studenti v ČSR (300)*, spis, 20. 06. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²¹⁰ *Záznam o návštěvě korejského vyslance*, 03. 07. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2; *Situační zpráva září–listopad 1952*, zpráva DKS, 12. 11. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

příčemž seznam zbývajících studentů měl být dodán dodatečně. Vyslanectví zároveň vyslovalo přání, aby se studenti v první části přípravného školení vyučovali společně českému jazyku, a v druhé části aby byli již rozděleni po skupinkách na školy tak, aby docházelo k přímému styku s československými studenty a lepšímu přivyknutí k českému jazyku.²¹¹ Dne 31. října dorazila další skupina 44 vysokoškolských studentů, jejichž seznam byl MZV předán společně s notou č. 278 ze dne 8. 11., s dalším upozorněním, že seznam zbylých studentů bude opět zaslán dodatečně po jejich příjezdu do Prahy.²¹²

Poněkud častým jevem v pramenech bývají nepřesnosti či přímo faktické chyby, ať už se jedná o názvy lokací, počty studentů či data. Tyto rozdíly v uváděných informacích mohly vzniknout pravděpodobně z důvodu rozdělené agendy a zodpovědností v celé „Akci K“, neboť péčí o studenty a děti byl pověřen sociální odbor Československého červeného kříže, otázku zdravotního stavu mělo na starost ministerstvo zdravotnictví, otázku výuky zajišťovalo ministerstvo školství, a ministerstvo zahraničních věcí zprostředkovávalo komunikaci s vyslanectvím KLR a severokorejskou vládou. Pokud k tomu navíc připočteme nezbytný stranický dozor a velké množství informací, které se rovněž často měnilo, je očekávatelné, že vlivem mnoha orgánů a úřadů, které se v této otázce podílely, mohlo docházet k určitým nesrovnalostem a uvádění dat, které byly nesprávné či zastaralé. Cenným vodítkem tak v některých oblastech výzkumu jsou situační a souhrnné zprávy o dětech a studentech, které příjezdy a počty studentů sumarizují. Ačkoliv i zde se nacházejí drobné diskrepance, základní údaje nutné pro tuto práci se většinou shodují.

Druhá vlna studentů v celkovém počtu 300 přijížděla postupně v různých měsících a ne vždy se v pramenech nacházely přesné informace k jednotlivým příjezdům. „*Situační zpráva o vyučování korejských dětí a o studiu korejských středoškoláků a vysokoškoláků v ČSR*“²¹³ podává informace o počtech korejských dětí a mládeže pravděpodobně k lednu roku 1953. Souhrnný záznam není datován, avšak z jeho obsahu lze datum jeho pořízení odhadnout, neboť hovoří o „*posledním týdnu r. 1952*“²¹⁴ a o

²¹¹ *Korejské studenty – informace*, záznam k expedici pro MŠVU, 22. 10. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²¹² Nota Vyslanectví KLR č. 278, 08.11. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²¹³ *Souhrnná zpráva o vyučování korejských dětí a o studiu korejských středoškoláků a vysokoškoláků v ČSR*, leden 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²¹⁴ *Tamtéž*.

plánech k 1. únoru hovoří v budoucím čase. Navíc se zpráva o dalších středoškolácích a vysokoškolácích dorazivších v únoru a dubnu roku 1953 nezmiňuje. K tomuto období se tedy dle zprávy nacházelo v Československu již 145 středoškolských studentů a 113 vysokoškoláků z celkového počtu 300.²¹⁵

Situační zpráva ředitele Taxe z Domova korejských studentů v Dittrichově ulici za období září až 18. listopad 1952 nabízí velmi cenný exkurs do praktických příprav a zajišťování ubytování pro korejské studenty, a navíc také bohatý popis jejich života v internátu. Pro ubytování korejských středoškolských studentů byl vybrán a uvolněn Dívčí žakovský internát na Praze II, který musel projít určitými úpravami. Je poněkud úsměvné, že ve své situační zprávě ředitel Taxe zhodnocuje stav internátu jako celkem dobře zařízený a nově vymalovaný, současně však hovoří o takových „základních nedostacích“, které objekt vykazoval, jako například o „skladišti špíny“ ve spojení se skladištěm potravin, o „prohnilých regálech“ či o „nečistých a provlhých stěnách“.²¹⁶ Pokud byl internát do té doby obsazen malými dívkami a tyto závady byly odstraněny až ve spojitosti s korejskými studenty, bylo by to ostudné a velmi smutné, rozhodně by to však poukazovalo na priority československé vlády.

Dalšími evidovanými nedostatky byly otázky vybavení a otázky provozních či sanitárních zařízení. Skříně pro studenty nebyly jednotné a nevyhovovaly, vzhledem k očekávaným dorozumívacím možnostem bylo tedy nutné zajistit skříně stejné pro udržení pořádku a usnadnění komunikace. Organizace jednotlivých místností byla pozměněna, takže veškeré ložnice se nacházely ve třetím, čtvrtém a pátém patře. Učebny byly umístěny v prvním a druhém poschodí. V koupelně musely být vybourány zbytné příčky, zavedeny sprchy a celá místnost byla vykachlíkována. Strop v tělocvičně, kterým zatékalo, byl opraven, a s dalšími úpravami, mezi které patřilo vymalování či opatření nového lina, se počítalo v dohledné době. Drobné závady a reorganizace nábytku byla provedena dle zprávy převážně brigádnicky: „*Pracovalo se tu brigádnicky ve dne a mnohdy dlouho do noci. Do brigád se vzorně zapojil vedoucí sociálního odboru ČSČK, s. Morávek. Podobně i další zaměstnanci sociálního odboru. S. Šromová, vedoucí příslušného oddělení MŠVU vzorně spolupracovala se s. Morávkem, takže se přípravná akce přičiněním těchto složek doplňovala. Do brigád byli rovněž plně zapojeni*

²¹⁵ *Tamtéž.*

²¹⁶ Situační zpráva září–listopad 1952, zpráva DKS, 12. 11. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

zaměstnanci MŠVU a DKS²¹⁷. Jak zkonstatoval ředitel Tax, výběr kádrů ze sociálního odboru ČsČK a MŠVU byl proveden pečlivě: „obě složky si byly plně vědomy politické závažnosti akce a udělaly pro věc vše“.²¹⁸

K 18. listopadu, kdy byl již domov zaplněn korejskými studenty, tvořil personál dohromady 26,5 zaměstnanců, přičemž zmíněnou polovinou zaměstnanců byl patrně míněn poloviční úvazek. Tento počet byl tvořen ředitelem, třemi administrativními pracovníky, sedmi vychovateli, sedmi pracovníky v kuchyni, jedním topičem/údržbářem, dvěma vrátnými, třemi uklízečkami, jednou švadlenou, jednou zdravotnicí plus další ošetřovatelkou na půl úvazku.²¹⁹

Studenti po svém příjezdu prošli tří týdenní karanténou, která proběhla v rámci internátu.²²⁰ Samozřejmým krokem při příjezdu všech dětí a studentů ze Severní Koreje bylo provedení lékařských prohlídek a případná zdravotní opatření ihned po příjezdu, stav všech Severokorejců byl pak i nadále bedlivě monitorován. Z této skupiny středoškolských studentů nebyla údajně zjištěna žádné vážnější onemocnění, pouze 4 studenti se k listopadu nacházeli v klinickém ošetření kvůli malárii a tuberkulóze.²²¹ Důraz byl také kladen na hygienu studentů, avšak s ohledem na zvyklosti 50. let: „Studenti žijí v naprosté tělesné čistotě. Umývají se dvakrát denně do půl těla, jednou týdně se koupou. Každý den je k dispozici teplá i studená voda. (...) Osobní prádlo se mění jednou týdně, ložní jednou za tři týdny“.²²²

V celém domově panoval pevný řád – každé z poschodí, na kterém byli studenti ubytováni, měli na starost dva vychovatelé sloužící 24 hodinové směny. Každé patro bylo kvazi samostatně hospodařící jednotkou, která spravovala svůj dílčí inventář a potřeby provozu v samostatné kartotéce, která podléhala kontrole. Organizace vycházela z Makarenkovy „Organizace výchovného procesu“, jež si velmi zakládala na kázni. Každý pokoj měl svého velitele, patro mělo rovněž svého velitele a jeho zástupce, celé patro pak tvořilo malý velitelský sovět,²²³ kterému předsedal vychovatel. Malý sovět

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Souhrnná zpráva o vyučování korejských dětí a o studiu korejských středoškoláků a vysokoškoláků v ČSR, leden 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²²¹ Situační zpráva září–listopad 1952, zpráva DKS, 12. 11. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²²² Tamtéž.

²²³ Pod označením sovět si lze v tomto smyslu představit komunistickou organizační jednotku fungující jako rada či zastupitelský orgán.

zasedal každý večer, aby ohodnotil a zkritizoval práci odvedenou za ten daný den. Velký sovět utvářený z malých sovětů jednotlivých pater zasedal dle potřeby, nejméně však jednou týdně, a celému sovětu dočasně předsedal ředitel Tax. Denní program práce a výuky měl přesně stanový čas. V domově fungovala rovněž samospráva sestávající z pěti studentů a jedné studentky, jejichž volbě přihlížel vyslanec Korejské lidově demokratické republiky.²²⁴

S výchovou bylo započato již v průběhu karantény, kdy začali být studenti seznamováni s českou abecedou. Po jejím ukončení začala výuka českého jazyka v rozsahu 18 hodin týdně na filologické fakultě UK v Praze, dalších 21 hodin týdně probíhala výuka češtiny pod vedením vychovatelů. Zároveň vedli vychovatelé hodiny kulturní historie ČSR, která měla obsahovat zeměpisné a průmyslové informace o ČSR, historii, kulturu, zkrátka všeobecný přehled o Československé republice. Ve výchově korejských soudruhů nemohla chybět ani tělesná a branná výchova, včetně politické výchovy a stranických dějin, která byla vedena samosprávou pod dohledem a řízením vyslanectví KLDK.²²⁵

K lednu roku 1953 se nacházelo z této skupiny 300 Severokorejců již 113 vysokoškoláků v Československu. První část z nich v počtu 44 dorazila na konci října a byla umístěna do rekreačního zařízení ve Starých Splavech, kde probíhala karanténa až do 18. listopadu. Samozřejmostí byla lékařská prohlídka zahrnující rentgen plic a ošetření zubů. Po konci karantény byli převezeni do svého ubytování na kolej Julia Fučíka na Praze 7, kde podle vzoru první skupiny 20 vysokoškolských studentů byli rovněž i tito studenti ubytováni s českými spolužáky. Po příjezdu z karantény také začala výuka českého jazyka na filologické fakultě. V tomto případě bylo ale díky dostačujícím znalostem ruského jazyka možné opatřit studentům česko-ruské slovníky, které umožnily překlenout nejtěžší počáteční období jejich pobytu v Československu.²²⁶

Obecně se vzorec péče o studenty a jejich výchovu a studium opakoval – Severokorejci nejprve prošli intenzivní výukou českého jazyka s doplněním dalších, především politických předmětů, aby pak následně byli schopni nastoupit na československé školy počátkem následujícího akademického roku.

²²⁴ *Tamtéž.*

²²⁵ *Souhrnná zpráva o vyučování korejských dětí a o studiu korejských středoškoláků a vysokoškoláků v ČSR, leden 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.*

²²⁶ *Tamtéž.*

Další skupina VŠ studentů v počtu 69 dorazila pravděpodobně ke konci roku 1952, jelikož v době sepsání souhrnné zprávy o výchově korejských dětí a studentů, tj. v lednu 1953, se stále nacházeli v karanténě ve Starých Splavech. V první polovině roku 1953 pak postupně dorazil i zbytek studentů, čímž tak skupina 300 studentů byla kompletní.

3.4 Studium v Československu po konci korejské války

Jak již bylo výše naznačeno, studium severokorejských studentů nebylo jednorázovou akcí a záležitostí pouze období Korejské války. Přestože Korejská válka de facto spolupráci tohoto typu zahájila, rozhodně však nedošlo s uzavřením v příměří v Koreji k jejímu ukončení. Severní Korea by s ohledem na důsledky války a bídné studijní podmínky včetně špatné ekonomické situace nedokázala po roce 1953 nabídnout dostatečné vzdělávací možnosti, které byly pro výchovu nových kádrů potřebné. Československo oproti tomu představovalo luxusní studijní potenciál, kterého Korejská lidově demokratická republika velmi ráda využila. Vedle primárního cíle získat pro zemi vzdělané a zkušené odborníky byla tato korejsko-československá spolupráce díky faktu, že za tuto „službu“ nemusela Korea Československu nic platit, dvojitou výhodou.

Ještě v průběhu Korejské války bylo usnesením Politického sekretariátu ÚV KSČ 28. dubna mj. rozhodnuto o přijetí dalších dvou set středoškolských a vysokoškolských studentů na studium výběrových a vysokých škol v Československu.²²⁷ Tato skupina se dostavila v druhé polovině roku 1953. Celkový počet studujících na území Československa se tak na konci roku ustálil na čísle 720, z čehož 350 bylo vysokoškolských studentů. V roce 1954 pak bylo v plánu přijetí dalších 250 studentů.²²⁸

Pro představu dalšího vývoje v péči o korejské studenty uvádí „*Zpráva o korejských dětech a studentech žijících v Československu*“²²⁹ z června roku 1956 přehled o korejských dětech a mládeži studující na československých výběrových a vysokých školách. Ve školním roce 1955/1956 studovalo v Československu 419 středoškolských

²²⁷ *Usnesení politického sekretariátu ÚV KSČ ze dne 28. dubna 1953*, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²²⁸ *Československo-korejské styky*, souhrnná zpráva, 24. 04. 1954, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

²²⁹ *Zpráva o korejských dětech a studentech žijících v Československu*, červenec 1956, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

studentů. Posluchačů vysokých škol bylo ve stejném období 514. Je přitom zajímavé, že se zaměření a navštěvované fakulty v průběhu let změnily. Na počátku spolupráce a v době příjezdu prvních studentů byla jejich specializace zaměřená striktně technicky, naprosté minimum studentů bylo přiděleno k jazykovým vědám či diplomacii. V akademickém roce 1955/1956 však lze pozorovat jisté uvolnění, patrně s rostoucím počtem vystudovaných odborníků a překlenutí bezprostřední doby po Korejské válce, kdy se mezi školami objevují AMU, UMPRUM či Institut tělesné výchovy.²³⁰

4. Korejští sirotci

4.1 První skupina – 200 dětí

Vyslanectví Československé republiky v Koreji informovalo 9. listopadu roku 1951 MZV o rozhovoru s I. tajemnicí maďarského vyslanectví v Severní Koreji ohledně pomoci Maďarské lidové republiky KLTR. Mimo obecné pomoci v podobě speciálních dárkových balíčků, kterých bylo odesláno 34 vagonů, a které byly rozděleny do tří druhů (pro vojáky, pro ženy a pro děti), byly v Maďarské lidové republice prováděny sběrné akce materiálních i finančních darů, které byly organizovány střídavě politickými i jinými organizacemi: „*Vše se publikuje a ve sběru se soutěží. Železničáři organisují pracovní čety a z obyvatelstva jsou tvořeny brigády dobrovolné pomoci při nakládání dárků a ostatního zboží pro strádající obyvatelstvo KLTR. Jednotlivé vlaky vyjíždějí na cestu do Koreje slavnostně vyzdobeny*“.²³¹

Druhým stěžejním bodem tohoto diplomatického setkání byla záležitost přijetí korejských sirotků MLR. V listopadu toho roku odjelo do Maďarska 200 korejských sirotků společně se 6 učiteli, stejný počet odcestoval i do Polské lidové republiky. Jednalo se o děti ze sirotčince umístěného v blízkosti Fenjanu, kde nadále zůstalo odhadem na 1 000 dětí. Přijetí sirotci byli ubytováni nedaleko Budapešti v internátu s parkem, a maďarská vláda počítala do budoucna s jejich materiálním i výchovným zabezpečením. „*Předpokládá se, že děti pobudou v MLR nejméně 5 let, a mnohé z nich v budoucnosti*

²³⁰ *Tamtéž.*

²³¹ *Rozhovor s I. tajemnicí maďarského vyslanectví v KLTR, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 09. 11. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

*jistě budou studovat i na vyšších maďarských školách“.*²³²

Maďarská lidová republika byla prvním státem, který přijal severokorejské sirotky do své péče. Vyplývá to mj. i z informace, kdy „*Maďaři byli v jednání s korejskými soudruhy přes půl roku, než oni přistoupili na tuto opravdu velmi hodnotnou pomoc pro strádající Korejce“.*²³³ Pokud by MLR byla pouze dalším státem postupující podle precedentu jiné země, není důvodu pro tak dlouhou dobu zajišťování souhlasu korejské vlády. Toto lze vyzorovat i v případě Československa – souhlas severokorejských úřadů byl vysloven velmi záhy a byl dokonce, podobně jako v případě ostatních lidových zemí, vřele uvítán.

Otázka vyslání malých dětí byla však patrně pro Korejce poměrně citlivá, neboť odcestování do cizí, zcela odlišné země je velmi náročné pro dospělé studenty, natož malé, válkou traumatizované děti, které navíc přišly o své rodiče a příbuzné. Korejská vláda si navíc moc dobře uvědomovala, jak by na občany působila informace, že stovky dětí odjíždějí do různých koutů Evropy, která byla tak vzdálená, a tak cizí. Jak bylo informováno I. tajemnicí, o odjezdu dětí do Maďarska se v KLDŘ nezmiňovalo, celá akce byla ponechána jako utajená, dokonce tábor poblíž Sinidžu, ve kterém byly děti shromážděny před odjezdem, zůstal utajen. Přestože se jednalo o starší děti od 12 do 16 let, mohla v diktátorské Severní Koreji informace o posílání dětí „*pryč*“ způsobit potenciální neklidné situace. Odjezd dětí proběhl v tichosti s tím, že „*korejští soudruzi předpokládají, že bude lépe, až pošlou z MLR fotografie a jiný materiál o učení a životě dětí. Potom snad uvedenou akci pomoci národ lépe pochopí“.*²³⁴

Údajně se měl o záležitosti odesílání korejských dětí do lidových demokracií zmínit i I. tajemník vyslanectví KLDŘ v Praze již 13. listopadu 1951 při své návštěvě MZV. Záznam v této věci měl být předán generálnímu sekretariátu pro jejich informaci, případně k dalšímu projednávání pomoci Koreji v této podobě.²³⁵ Z této informace by vyplývalo, že myšlenka přijetí sirotek z Korejské lidově demokratické republiky se objevila důsledkem tajemnickovy zmínky na MZV, avšak přímá iniciativa realizace přišla od Ministerstva zahraničních věcí.²³⁶

²³² *Tamtéž.*

²³³ *Tamtéž.*

²³⁴ *Tamtéž.*

²³⁵ *Sirotci po padlých korejských obráncích do lidových demokracií, záznam pro s. ministra, 12. 12. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

²³⁶ *Tamtéž.*

Dalším podstatným dokumentem ve věci péče o severokorejské sirotky je zpráva ze 14. listopadu téhož roku vyslanectví ČSR v Koreji popisující návštěvu charge d'affaires Ryšky v korejském sirotčinci. Důvodem návštěvy bylo předání „25 *kompletních dětských soupraviček od našich soudruzek z Pekingu*“.²³⁷ Zástupce vyslanectví si na návštěvu opatřil 100 kusů československých cigaret pro vychovatele, dětem zakoupil 60 kg jablek a navrch z reprezentačních zásob předal pět tabulek čokolády. Během návštěvy byla delegace pohoštěna ovocem a čajem, seznámena s denním řádem a provedena po objektu, kde pravděpodobně největší dojem musela udělat klubovna, kde na stěnách visely fotografie soudruhů Gottwalda, Slánského a Nejedlého, či fotografie ze života československých dětí. Celkově se v sirotčinci nacházelo asi 95 dětí, které spaly v pěti místnostech po 15–20 postelích. Celkový počet zaměstnanců činil pouhých devět vychovatelů, devět osob pomocného personálu a jednoho ředitele.

Ze zprávy vyplývá, že ačkoli návštěva proběhla v pořádku, byly patrné jasné nedostatky v péči dětí. Děti byly podvyživené, často nemocné z důvodu nedostačující stravy, k dispozici nebyl dostatek oblečení či potřeb k výuce: „*Navštívil jsem taktéž učebnu základní školy 4. stupně a v několika případech jsem zhlédl, že žáci během přednášky si půjčovali psací potřeby. Sešity mají zhotoveny primitivním způsobem, převážně z balícího papíru nestejnorodé jakosti*“.²³⁸ Ve zprávě se uvádí, že je sirotčinec sice spravován korejskou vládou, ale reálně vyžívají pouze z darů „*politicky uvědomělých zemědělců a volných podnikatelů / obchodníků a řemeslníků / z Fenjanu, čtvrt' 4*“.²³⁹ V KLDŘ se toho času mělo nacházet 76 dětských domovů s více než 9 000 dětmi ve věku 4–17 let.²⁴⁰

Přestože obě tyto zprávy z Fenjanu – zpráva o rozhovoru s I. tajemnicí Marií Balog a informace o návštěvě sirotčince – primárně nehovoří o možnosti přijetí sirotků a nepracují s dalšími kroky, které by v tomto směru měly být podniknuty, jsou podstatné z toho důvodu, že se o ně opírá záznam pro ministra ze dne 12. prosince 1951, provedený na vložce spisu referentem Čermákem za oddělení A-II-3.²⁴¹ S odkazem na tyto dokumenty referent Čermák informuje o tom, že „*odd. A-II-3 je toho názoru, že*

²³⁷ *Návštěva v sirotčinci*, zpráva Vyslanectví ČSR v Koreji, 14. 11. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²³⁸ *Tamtéž*.

²³⁹ *Tamtéž*.

²⁴⁰ *Tamtéž*.

²⁴¹ Velmi pravděpodobně se jedná o korejské oddělení.

*z politického hlediska našich přátelských vztahů k těžce bojující Koreji, bylo by vhodné, aby podobně jako již učinilo Maďarsko a Polsko, byl rovněž k nám pozván příslušný počet korejských sirotků, jimž by se zde dostalo jak materiálního zabezpečení, tak i odpovídající péče kulturní, ve směru jejich výchovy, popř. dalšího školení“.*²⁴²

Referent se v záznamu zmiňuje o tom, že pokud by tento návrh byl přijat kladně, bylo by nutné vše předem projednat s vyslanectvím KLDK v Praze a rovněž s korejskou vládou prostřednictvím vyslanectví ČSR v Severní Koreji. V závěru záznamu žádá o rozhodnutí, zda mají začít jednání týkající se této formy pomoci, kolik dětí má být přijato, a zda je zapotřebí v případě schválení udržovat celou věc v tajnosti, či zda za učinění výjimky bude možné „dát jí pak příslušnou publicitu“.²⁴³ Přestože samozřejmě muselo dojít k potřebným jednáním a souhlasům jednotlivých orgánů československé vlády, prvotní iniciativa přišla skutečně od československého ministerstva zahraničních věcí.

Ministr zahraničních věcí a náměstek předsedy vlády Viliam Široký s tímto návrhem souhlasil. Následovala instrukce příslušnému referátu dne 25. ledna 1952, aby vyzjistil, kterému úřadu věc náleží, a aby následně byla s nimi celá záležitost předběžně vyjednána. Dalším krokem mělo být vytvoření návrhu vládního usnesení s tím, že tato pomoc byla již předběžně schválena v politickém výboru.²⁴⁴

S ohledem na fakt, že 7. září roku 1951 bylo zrušeno ministerstvo práce a sociální péče,²⁴⁵ resortem, který měl být kompetentní v záležitosti pozvání sirotků, bylo nyní ministerstvo školství, věd a umění. Po osobním jednání s náměstkem ministra MŠVU Pavláskem byl návrh 26. ledna odsouhlasen a ještě téhož dne písemně potvrzen:²⁴⁶ „Vzhledem k dnešnímu jednání s Vaším zástupcem soudr. Čermákem ministerstvo školství, věd a umění souhlasí s tím, aby podobně, jako již bylo provedeno v Polsku a Maďarsku, rovněž do ČSR bylo pozváni 200 korejských dětí, doprovázených šesti korejskými pedagogy, po příp. několika dalšími korejskými vychovateli“.²⁴⁷

²⁴² *Sirotci po padlých korejských obráncích do lidových demokracií*, záznam pro s. ministra, 12. 12. 1951, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁴³ *Tamtéž*.

²⁴⁴ *Návrh vládního usnesení o pozvání korejských sirotků do ČSR*, spis, leden 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁴⁵ *Vládní nařízení ze dne 7. září 1951, kterým se zřizují nová ministerstva č. 74/1951 Sb.*, In: Sbíрка zákonů republiky Československé 1951, částka 38, dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/038-1951.pdf> [16. 10. 2022].

²⁴⁶ *Návrh vládního usnesení o pozvání korejských sirotků do ČSR*, spis, leden 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁴⁷ *Sirotci po padlých korejských obráncích – pozvání do ČSR*, zpráva MŠVU, 26. 01. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

Vložka k příslušnému spisu s názvem „*Návrh vládního usnesení o pozvání korejských sirotků do ČSR*“²⁴⁸ podepsaná Viliamem Širokým představovala pravděpodobně koncept textu, který měl být použit v rozšířeném návrhu vládního usnesení. Ministr zahraničních věcí Viliam Široký zde uvádí, že se již předběžně při návštěvě vyslance Kim Un Gi na MZV zmínil o tom, že by československá vláda ráda přijala 200 dětí, a ten jej ujistil, že by severokorejská vláda tento záměr velmi uvítala. Jelikož ministerstvo školství, věd a umění rovněž plně se záležitostí souhlasilo, navrhuje vládě, aby se usnesla ve věci přijetí korejských sirotků, a souhlasila s pozváním 200 dětí s potřebným výchovným a pedagogickým doprovodem, dále aby schválila úhradu celé akce z rozpočtu MŠVU.²⁴⁹

Výše zmíněný text byl doplněn o nezbytné propagandistické a politické pozadí, a využit do oficiálního návrhu vládního usnesení z 28. ledna určeného pro Úřad předsednictva vlády ČSR. Není pro politické písemnosti 50. let asi velmi překvapující, že ani formální úřední dokumenty takové váhy, jakým návrh vládního usnesení podepsaný ministrem bezesporu je, obsahují velmi vyhraněné obraty typu „*vyhlazovací válka*“, „*zvěřský teror*“ či „*barbarské pustošení země interventy*“.²⁵⁰ Československo řádící se tímto dokumentem mezi „*mírumilovné a demokratické národy*“²⁵¹ by mělo poskytnout Korejské lidově demokratické republice pomoc v tomto ohledu, neboť se to z hlediska „*naší politiky vůči hrdinskému korejskému lidu jeví žádoucí*“.²⁵²

Dne 5. února 1952 se konala 176. schůze páté vlády Československa, která ve své tajné části odsouhlasila přijetí 200 sirotků s korejskými pečovateli na několikaletý pobyt.²⁵³ Vedle vyslovení souhlasu také uložila ministrům financí, školství, věd a umění, a zahraničních věcí, aby společně vypracovali plán zajišťující děti z materiální i výchovné stránky.²⁵⁴ Záznam pro ministra zahraničních věcí ze 12. února mj. ministrovi Viliamu Širokému navrhuje, že by vzhledem k vážnosti této otázky bylo vhodné pozvat vyslance

²⁴⁸ *Návrh vládního usnesení o pozvání korejských sirotků do ČSR*, vložka, 26. 01. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁴⁹ *Tamtéž*.

²⁵⁰ *Návrh vládního usnesení o pozvání korejských sirotků do ČSR*, 28. 01. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁵¹ *Tamtéž*.

²⁵² *Tamtéž*.

²⁵³ Pobyt měl trvat nejméně 5 let. *Pozvání korejských sirotků do ČSR, záznam pro soudruha ministra*, 12. 02. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁵⁴ *Usnesení z tajné části 176. schůze páté vlády*, konané dne 5. února 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

Kim Un Giho a tlumočit mu osobně vládní rozhodnutí. Během tohoto setkání mělo být vyslanci předáno také memorandum, které mělo o věci informovat písemně: „*proto z upřímného, bratrského hlediska přátelských československo-korejských vztahů, jako jeden ze svých prostředků pomoci bojující Koreji, vláda Československé republiky žádá o uvědomění vlády Korejské lidově demokratické republiky o tom, že zve dvě stě korejských válečných sirotek, doprovázených potřebným počtem korejských pedagogů a vychovatelů k několikaletému pobytu v ČSR*“.²⁵⁵

Dle zprávy vyslanectví ČSR v Koreji ze dne 8. února 1952, která informovala o rozhovoru československého charge d' affaires s náměstkem ministra osvěty KLDK Pak San Sikem ve věci odjezdu sirotek, měly být děti ve věku 10–14 let. Z celkového počtu 200 mělo být 40 děvčat, a celá skupina mohla být připravena k odjezdu již koncem února, či na začátku března. Otázka uhrazení cestovních výdajů byla opět po vzoru Maďarska, Polska a v té době již navíc i po vzoru Rumunska, které přijalo 500 sirotek, byla vyřešena „*ve prospěch KLDK*“.²⁵⁶

Dne 1. dubna 1952 se konala porada o korejských dětech v úřadu předsednictva vlády u náměstka předsedy vlády Zdeňka Fierlingera. Porady se účastnili představitelé ČsČK, MZV, MF, MŠVU, ÚPV a MZ. Výsledkem porady bylo několik usnesení – pro pobyt korejských dětí měl být připraven zámek Líšno, který měl být do osmi dnů od porady prohlédnut zástupci zodpovědných ministerstev. MŠVU mělo zajistit 10 vychovatelů a ředitele, zapůjčit vhodný mobiliář a projednat výuku dětí ve škole v Bystřici u Benešova. ČsČK měl na starost personál pro provoz zámku a zajištění pěti korejských vychovatelů, kteří měli dorazit s dětmi. Zároveň měl co nejdříve vypracovat ve spolupráci s MŠVU, MZ a MVO finanční plán. MZ mělo za úkol otázku hygienických a zdravotních opatření, případně karanténu dětí, pokud by k ní nedošlo na území Sovětského svazu během cesty dětí do ČSR. Úkolem MZV bylo zjistit dobu příjezdu dětí, a zda děti prošly zmíněnou karanténou.²⁵⁷

První skupina korejských dětí ve věku 9–15 let²⁵⁸ dorazila 2. května 1952, ačkoli

²⁵⁵ *Pozvání korejských sirotek do ČSR, záznam pro soudruha ministra*, 12. 02. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁵⁶ *Odjezd sirot do ČSR*, 08. 02. 1952, A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157.

²⁵⁷ *Zápis o poradě o korejských dětech, konané dne 1. dubna 1952 v úřadu předsednictva vlády u s. náměstka předsedy vlády Zd. Fierlingera*, 02. 04. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁵⁸ *Korejské děti a korejské studenty v ČSR, souhrnný záznam*, 08. 08. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

se počítalo s jejich příjezdem přibližně na konci dubna. Péči o sirotky převzal sociální odbor Československého Červeného Kříže a děti byly umístěny na zámek Líšno dle původního plánu. Do začátku školního roku se počítalo s tím, že veškeré děti budou mít obstarány 3 obleky (sváteční, pracovní a pionýrský), hubertus, 6 souprav spodního prádla a punčoch, 3 páry bot a veškeré nezbytné školní potřeby. Náklady na zaopatření všech dětí se vyšplhaly na 3,5 milionu Kčs.²⁵⁹

Ačkoli první novinové zmínky o příjezdu korejských sirotek nabízely dětskou idylku na zámku, zdravotní stav dětí rozhodně idylický nebyl. Všechny děti přijely s vešmi, část z nich měla svrab, plísňové onemocnění vlasů, kožní problémy či TBC. Dle hlášení ČsČK za měsíc červenec bylo hned několik dětí hospitalizováno v nemocnici kvůli tbc či neurčitému výsledku Bordetovy-Wassermanovy reakce na zjištění syfilidy. Mezi další zdravotní problémy evidované ČsČK patřila malárie, záněty horních cest dýchacích, angína, sérová nemoc či hysterické stavy. Výjimkou nebyla ani parazitická onemocnění. Jedno z dětí bylo hospitalizováno se zánětem mozkových blan a nádorem na mozku, v srpnu však zemřelo.²⁶⁰

Problémem se stal i samotný objekt zámku, který se záhy začal jevit velmi nedostačujícím a pro pobyt dvou set dětí nevhodným, ačkoli byl před příjezdem dětí prohlédnut a schválen. V záznamu pro ministra zahraničních věcí jsou shrnuty nevyhovující podmínky pro pobyt dětí: *„Terajšie umiestenie v zámku Lišno pri Benešove je absolútne nevyhovujúce. Objekt by sotva stačil pre ubytovanie polovičného počtu detí, pritom niet nijakých možností pre vyučovanie a zamestnávanie detí, rozdelených na nevyhnutný počet pracovných skupín. Niet dostatok vody na pitie a umývanie, hygienické zariadenia nevyhovujú“*.²⁶¹ Není překvapivé, že se tisk o problémech spojených s pobytem dětí nikterak nezmiňoval.

Od poloviny července roku 1952 bylo prioritním úkolem nalezení nového objektu, který by tak velkému počtu dětí vyhovoval. Za nový domov byl zvolen objekt bývalých lázní v Houšce u Staré Boleslavi, který se v budoucnu dokonce dočkal přejmenování na „Domov Kim Ir Sena“. S přestěhováním dětí se počítalo k začátku září, aby děti mohly začít se školní výukou. Dle dohody s vyslanectvím KLLDR se měly děti učit veškeré

²⁵⁹ *Kórejské deti a študenti, situačná zpráva*, 21. 08. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

²⁶⁰ *Tamtéž*.

²⁶¹ *Tamtéž*.

předměty česky, výjimkami byly vedle korejštiny dějepis a zeměpis, jejichž studium mělo probíhat v korejském jazyce.²⁶²

Dle souhrnné zprávy pravděpodobně sepsané ke konci roku 1952 či začátku roku 1953 o vyučování korejských dětí a studentů došlo s přesunem dětí ke zpoždění, a do domova v Houštce se přestěhovaly až na konci září. Děti byly po poradě s korejským vyslancem a náměstkou MŠVU rozděleny po menších skupinkách do českých tříd škol ve Staré Boleslavi a v Brandýse nad Labem. V úvahu přicházely také možnosti vyučování dětí v internátu s působením českých učitelů či zařazení dětí do speciálních korejských tříd v českých školách. Nakonec bylo rozhodnuto o začlenění dětí mezi děti české, jelikož se stejný způsob výuky již osvědčil v Maďarsku a Rumunsku.²⁶³

Zhruba po dvou týdnech docházení dětí do škol byla provedena revizní prohlídka ve školách. Po prohlídce bylo konstatováno, že děti vypadají zdravě, školu navštěvují dobře oblečené a jsou spokojené. Rovněž jejich chování bylo vzorné a pozitivně ovlivňovalo české děti: „*Jedna z učitelek vypravovala o případu českého chlapce, který měl špatné chování a špatný prospěch, ale který si oboje zlepšil, když učitelka vyhověla jeho prosbě, aby směl sedět vedle korejského chlapce*“.²⁶⁴ Zpráva dokonce uvádí, že děti vynikaly v kreslení a v matematice, ve které předčily i děti české.²⁶⁵

Návštěva škol a kontrola vyučování se neobešla bez kritiky. Někteří učitelé byli jmenovitě označeni za slabší ve výuce korejských dětí, a bylo potřebné jim dle zprávy s vyučováním pomoci. Rovněž bylo označeno za chybu, že se všichni pedagogové nesešli a nevyměnili si zkušenosti, neboť se vzhledem k nesjednocení způsobu výuky objevily zásadní rozdíly ve studiu. V některých třídách oproti jiným docházelo například k vyučování ruského jazyka či vynechávání vlastivědy.²⁶⁶

Dne 11. září téhož roku 1952 se severokorejský vyslanec Kim Un Gi při příležitosti podepsání korejsko-československé dohody o diplomatickém úvěru zmínil o tom, že „*jeho vláda se stará o více než 10 000 úplných sirotků, a že péči o dalších asi 4 000 sirotků již převzaly spřátelené státy*“.²⁶⁷ Tato „zmínka“ de facto odstartovala

²⁶² *Tamtéž.*

²⁶³ *Souhrnná zpráva o vyučování korejských dětí a o studiu korejských středoškoláků a vysokoškoláků v ČSR, leden 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.*

²⁶⁴ *Tamtéž.*

²⁶⁵ *Tamtéž.*

²⁶⁶ *Tamtéž.*

²⁶⁷ *Politickému sekretariátu ÚV KSČ. K bodu: Přijetí dalších korejských sirotků do ČSR, nedatováno, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.*

jednání o přijetí druhé skupiny sirotků z Korejské lidově demokratické republiky, tentokrát ve značně navýšeném počtu 700 dětí.

4.2 Druhá skupina – 700 dětí

Zmínka vyslance Kim Un Giho o situaci severokorejských sirotků a počtu dětí přijatých státy lidových demokracií spustila další vlnu jednání a příprav. Vyslanec uvedl, že se Severokorejská vláda tou dobou starala o více než 10 000 kompletních sirotků, přičemž péči o další 4 000 převzaly jiné státy. Jak již bylo zmíněno, poskytování pomoci fungovalo často „podle vzoru“ ostatních zemí a se snahou o vyrovnání se a zprostředkování alespoň stejné pomoci. Není proto překvapením, že si československá vláda vyžádala sdělení československých zastupitelských úřadů ohledně počtu dětí, které jednotlivé státy pozvaly. V rámci Evropy přijalo Maďarsko, Polsko a Bulharsko stejně jako Československo 200 dětí, největší počet sirotků odcestoval do Rumunska, kde se tou dobou nacházelo již 1 000 dětí z celkového počtu plánovaných 1 500.

V listopadu téhož roku 1952 již ministr zahraničních věcí souhlasil s postupem v otázce pozvání dalších korejských dětí do Československa.²⁶⁸ Sociální odbor Československého červeného kříže, který měl na starost péči o první skupinu korejských sirotků, dostal pokyn od ministerstva zahraničí, aby provedl předběžný průzkum možností o zajištění péče další skupiny dětí.²⁶⁹

Výsledky průzkumu byly oznámeny zprávou ČsČK ze dne 18. prosince 1952, která informovala o možnosti přijetí až 700 dětí z Korejské lidově demokratické republiky. Průzkum počítal s péčí o 80 dětí ve věku 1–3 roky, o 100 dětí ve věku 3–6 let a nakonec o 520 dětí od 6 let výše. Pro účely „II. Akce K“, jak celou záležitost ČsČK nazýval, bylo předběžně zajištěno 5 objektů. Sociální odbor však tou dobu jednal návrh o zajištění jiného, v pořadí 6. objektu, který by mohl pojmout navíc dalších 100 dětí. Je tedy patrné, že ambicemi bylo přijmout až 800 sirotků, pravděpodobně aby se počet přijatých dětí zaokrouhlil na čísle 1 000 a možná i aby se Československo vyrovnalo

²⁶⁸ *Pozvání dalších korejských sirotků do ČSR, koncept návrhu politickému sekretariátu ÚV KSČ*, nedatováno, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁶⁹ *Politickému sekretariátu ÚV KSČ. K bodu: Přijetí dalších korejských sirotků do ČSR*, nedatováno, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5; *Zajištění péče o další korejské sirotky*, zpráva ČsČK, 18. 12. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

Rumunsku, avšak tento cíl zůstal nakonec nenaplněný. Součástí této zprávy byl i finanční plán na rok 1953, který počítal se zajištěním péče právě o 800 dětí, příloha finančního plánu však v daném spise chybí. Možná byla vyjmuta úmyslně, jelikož v lednu 1953 vypracoval sociální odbor upravený plán na zajištění 700 dětí, a tento starý listopadový rozpočet již nebyl déle relevantní.²⁷⁰

Upravený finanční plán se opíral o celkový počet 700 dětí, a byl vypracován na celý rok 1953, jelikož celá akce prozatím nebyla schválena a tudíž nebylo ani jasné, kdy by děti mohly dorazit. Celkový předpokládaný rozpočet se vyšplhal na 50 992 950,- Kčs, přičemž plán počítal prakticky se vším, od dodávkových vozů Škoda Tudor, kuchyňských strojů a zařízení až po 540kg peří do polštářů či oblečení pro všechny děti za celkových 8 279 250,- Kčs.²⁷¹

Pro ubytování dětí do 3 let byl vybrán domov Československého červeného kříže v Budišově u Vítkova, který bylo však potřebné pro nové účely dezinfikovat, vymalovat a doplnit zařízením pro dětský domov, jelikož doposud sloužil pro jiné účely ČsČK. Děti ve věku 3-6 let měly být umístěny do léčebny ÚNP v Choceradech na Sázavě, který aktuálně procházel úpravami olejových nátěrů a výmalbou. Pro školní děti od 6 let byly vybrány zámky Valeč (dnešní okres Karlovy Vary), Budkov (okres Třebíč) a Jindřichov (okres Bruntál). Všechna zvolená bývala šlechtická sídla potřebovala určité úpravy pro zajištění vhodných hygienických podmínek, jako bylo vybudování sprch a společných umýváren, což jistě nebylo původní součástí zámeckého sídla.²⁷² Objekty se vybíraly se zřetelem k sanitárním a topicím zařízením, pravděpodobně s ohledem na zkušenost se zámkem Líšno, který se po krátké době ukázal jako značně nevyhovující.

V případě Jindřichova se mělo jednat o dočasné ubytování pro ty korejské děti, které neměly ještě navštěvovat školu, jelikož v Jindřichově doposud nebyla zajištěna škola, která měla vzniknout z bývalé továrny na koberce. Původní plán byl totiž umístit korejské děti do domova řeckých dětí v Liběšicích, a přesunout řecké studenty do Jindřichova, jelikož tou dobou se v okrese Krnov nacházelo nejvíce Řeků, kterým Československo již dříve přijalo. Problémem však bylo zajištění vzdělávací instituce, které bylo pro řecké děti zapotřebí. Předpokládalo se tedy, že do prázdnin roku 1954 bude

²⁷⁰ *Tamtéž; Rozpočet na péči o korejské sirotky*, zpráva ČsČK, 09. 01. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁷¹ *Tamtéž.*

²⁷² *Zajištění péče o další korejské sirotky*, zpráva ČsČK, 18. 12. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

škola v Jindřichově již připravena a bude možné dojít k přesunu korejských dětí do Liběšic a řeckých do Jindřichova. U ostatních zámků se nacházely sice menší školy, ale bylo možné pro rozšíření výuku využít opuštěné farní budovy.²⁷³

ČsČK v rámci zprávy navrhnul, aby péče o další skupinu dětí byla řízena pouze jedním orgánem, který za ni jako jediný bude odpovědný, tedy jeho sociálním odborem za podpory a dohledu MŠVU a MZ. Tento návrh pramenil pravděpodobně z nedostatků a složité komunikace pramenící z rozdělení péče o první skupinu 200 sirotků. Již v roce 1954 však bylo rozhodnuto o převedení péče o severokorejské sirotky plně pod MŠVU. Pro výchovné účely požadoval ČsČK příjezd nejméně 10 pečovatelek pro batolata, 5 vychovatelek pro děti předškolního věku a 12 vychovatelů pro dětské domovy (z nichž by polovina mohla později přestoupit na vysoké školy) z KLTR, což byl na válečné poměry v Koreji velmi vysoký počet. K vychovatelům bylo navrch potřeba na dobu nezbytně nutnou zajistit nejméně dva tlumočníky z dosavadních korejských studentů.²⁷⁴

Přestože průzkum ČsČK pracoval s možností příjezdu velmi malých dětí, podle čehož také vyjednával jejich potenciální zabezpečení, vycestování a péče o takto malé děti nebyla běžným standardem, ke kterému by ve spřátelených státech KLTR v rámci pomoci sirotkům docházelo. V nedatovaném konceptu vládního návrhu určeném pro ÚV KSČ ve věci přijetí dalších 700 korejských sirotků Československem nalezneme zmínku, která naznačuje, že by přijetí dětí do 3 let představovalo nejen praktické, ale také i politické komplikace: „V uvedeném počtu zajištěných míst počítá se též s případným ubytováním a péčí o 80 korejských batolat do 3 let a o 100 dětí předškolního věku /3-6letých/. Podle dosavadní praxe lidově demokratických států však s největší pravděpodobností k příjezdu těchto malých dětí nedojde, neboť by zde hrozilo určité nebezpečí odnárodnění; s uvedeným počtem dětí by bylo též nutné vyslat nejméně 15 korejských kvalifikovaných pěstounek a vychovatelek, což by při současném nedostatku odborných kádrů v Koreji znamenalo pro vládu KLTR určité potíže. Ministerstvo zahraničních věcí však doporučuje, aby vláda KLTR byla v případě uskutečnění pozvání dalších sirotků do ČSR upozorněna na možnost umístění 180 malých dětí a rozhodnutí ponecháno jedině jí“.²⁷⁵ Jak je dnes již známo, tyto malé děti opravdu nepřijely. Druhou

²⁷³ Zajištění péče o další korejské sirotky, zpráva ČsČK, 18. 12. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Politickému sekretariátu ÚV KSČ. K bodu: Přijetí dalších korejských sirotků do ČSR, nedatováno, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

skupinu korejských sirotků tvořili chlapci a dívky ve věku 11–16 let.²⁷⁶

Přestože Československý červený kříž poskytl potřebné výsledky průzkumu a možnosti zajištění dětí již na přelomu let 1952/1953, návrh k usnesení o přijetí dalších 700 dětí byl politickému sekretariátu ÚV KSČ postoupen až v dubnu roku 1953. Současně byla projednávána i otázka pozvání dalších 400 korejských studentů do ČSR.

Tyto dva body byly původně součástí souhrnného návrhu československé pomoci bojující Koreji na rok 1953, avšak rozhodnutí o souhrnném návrhu bylo pozastaveno s tím, že vzhledem k vývoji válečné situace na korejském poloostrově bude možná zapotřebí provést určité změny. Otázku sirotků a studující mládeže však bylo nutné vyřešit přednostně, bez ohledu na výsledky mírových jednání v Koreji: *„Korejský lid bude potřebovat po obnovení míru veliký počet různých odborníků a zejména středních a vyšších technických kádrů všeho druhu. Nebude však sám schopen v nejbližších letech po skončení války, kdy před zemí budou stát obrovské úkoly obnovy zničeného hospodářství a dopravy, zajistit a uskutečnit vlastními silami výchovu těchto nových kádrů. Jeví se proto naše okamžitá pomoc jako velmi žádoucí a nutná, a to bez ohledu na možné výsledky jednání o příměří v Koreji. Obdobně také přijetí dalších sirotků, i kdyby došlo k skončení války, bude znamenat značnou pomoc vládě KLLDR, která bude zbavena starostí o tyto sirotky v těžkých dobách obnovy zničené země“*.²⁷⁷

To, že zmínky severokorejských funkcionářů patrně nebyly pouhými řečnickými narážkami, ale žádostmi o další pomoc, se kterou se prakticky počítalo, dokládá telegram z československého vyslanectví v KLLDR ze 4. března roku 1953, který informuje o plánu Korejců na rok 1953 vyslat 80 vysokoškolských a 200 středoškolských studentů. Dále prosili o sdělení možností přijetí dalších sirotků ve věku 12–16 let.²⁷⁸ Nejen z těchto důvodů byly oba tyto body byly projednány přednostně a Politický sekretariát ÚV KSČ 28. dubna roku 1953 souhlasil s přijetím dalších 700 sirotků a 400 studentů, z nichž polovina měla být zařazena na střední výběrové školy, druhá na školy vysoké.²⁷⁹

Rozhodnutí československé vlády mělo být oznámeno předsedou vlády Viliamem

²⁷⁶ *Korejské děti a korejsští studenti v ČSR*, souhrnný záznam, 08. 08. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁷⁷ *Politickému sekretariátu ÚV KSČ. K bodu: Přijetí 700 korejských sirotků k dlouhodobému pobytu v ČSR a 400 korejských studentů na studia na čs. vysokých školách a školách III. stupně*, návrh usnesení, 24. 04. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁷⁸ Telegram generála Babky, 04. 03. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁷⁹ *Usnesení politického sekretariátu ÚV KSČ ze dne 28. dubna 1953*, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

Širokým přímo Kim Ir Senovi. Jak již bylo zmíněno, přestože první zmínky ze strany korejského vyslanectví proběhly již v září roku 1952, údajně se měla severokorejská vláda dotázat na možnosti vyslání dalších dětí a studentů až v únoru následujícího roku: „*Vážený súdruh predseda, začiatkom februára tohoto roku vláda Kórejskej ľudovodemokratickej republiky dotázala sa prostredníctvom svojho vyslanca v Prahe a prostredníctvom nášho vyslanectva vo Fenjane vlády republiky Československej, či by mohla v tomto roku vyslať do Československa ďalších kórejských študentov a ďalšie kórejské siroty (...)*“.²⁸⁰

Druhá skupina 700 korejských dětí dorazila do Československa 12. července 1953 společně s 16 korejskými učiteli a učitelkami. Sirotci byli umístěni dle plánu do domova v Choceradech, Liběšic u Litoměřic, Valče u Podbořan, Budkova u Moravských Budějovic a Jindřichova u Krnova. Záznam o korejských dětech a studentech ze srpna téhož roku však již zmiňuje, že dětský domov v Budkově bude zrušen a děti budou přemístěny do Mošovců na Slovensko. Dalších 20 dětí sem mělo být přesunuto z domova ve Valči. Další část dětí z Valče měla být přitom po určité době převedena do domova dětí v Houstce u Staré Boleslavi. Důvody zrušení domova v Budkově nejsou ve zprávě uvedeny.²⁸¹

4.3 Sirotci v Československu po konci Korejské války

Přestože bylo v červenci roku 1953 oficiálně uzavřeno příměří, čímž byly boje na Korejském poloostrově ukončeny, neznamenal konec války i konec severokorejských dětí v Československu. Ten bohužel přišel vlivem politických událostí až na konci 50. let. Do té doby děti vyrůstaly v dětských domovech v Čechách, na Moravě i na Slovensku.

Děti, které ukončily docházku na osmiletých školách v blízkosti dětských domovů, buď dále pokračovaly ve studiu na jedenáctiletých školách, odborných školách či do učilišť a na závěrek do závodů. Pro bližší představu uvádím data ze souhrnné zprávy o korejských dětech a studentech žijících v Československu, která byla sepsána v roce 1956: „*V Československu žije 787 kórejských dětí. (...) Ve školním roce 1956/1957 odejde*

²⁸⁰ Dopis Viliama Širokého Kim Ir Senovi ve věci přijetí korejských dětí a studentů – návrh, květen 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

²⁸¹ *Kórejské děti a korejšti studenti v ČSR*, souhrnný záznam, 08. 08. 1952, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

*z dětských domovů 152 dětí. (...) Ve školním roce bude stav dětí v domovech 635. Následkem odchodu dětí bude zrušen dětský domov ve Valči.*²⁸² Jak vyplývá z uvedené citace, vzhledem k ubývajícimu počtu dětí umístěných v dětských domovech mohl stát některý z domovů korejských dětí zrušit a uvolnit jej pro jiné potřeby. Takto byl například zrušen i Dětský domov Chocerady v roce 1957.²⁸³

5. Odchýlení od perfektního plánu. Střet s realitou

Během archivního výzkumu lze nalézt hned několik specifických situací, které se svou povahou odchýlily od zamýšleného plánu československo-korejské spolupráce. S ohledem na zaměření a rozsah práce však není záměrem obsáhnout všechny tyto jednotlivé výjimky.

Následující podkapitoly představují náhled do vybraných případů, které jasně dokazují, že realita nemusí vždy plně korespondovat s ideálními představami, ať už se jedná o selhání ze strany ČSR či nestandardní a neočekávané chování na straně „hrdinného lidu“ z Koreje. S ohledem na dobové poměry a politicko-propagační záměry však nelze zhodnotit, nakolik popis jednotlivých případů korespondoval s realitou.

5.1 Shok Un Dzin

Dne 1. prosince roku 1954 obdrželo MZV Notu č. 574 Velvyslanectví KLDK, které tímto oznámilo odvolání korejského studenta Sok Un Dzina (Sok Yn Dina) ze studií v Československu. Toto oznámení bylo předáno Ministerstvu školství, které bylo pověřeno vyřízením „*potřebných náležitostí souvisejících s odjezdem jmenovaného*“.²⁸⁴ Již 21. prosince téhož roku informovalo Ministerstvo školství o zajištění výjezdního visa a jeho předání společně s pasem Velvyslanectví KLDK 17. prosince. Obstarání průjezdního visa pro území SSSR a Číny bylo dále záležitostí Velvyslanectví KLDK.

²⁸² *Zpráva o korejských dětech a studentech žijících v Československu*, červenec 1956, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

²⁸³ M. CINKEISOVÁ – M. SLABA, *Korejští sirotci...*, nečíslováno.

²⁸⁴ *Korea: Odvolání korejského studenta Sok-Yn-Dzina*, spis, prosinec 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

Z dalších pramenů vyplývá, že otázka odjezdu Sok Un Dzina byla dále detailněji projednávána, přinejmenším ze strany MZV. V záznamu spisu „Zpráva o korejském studentovi Shok-Un-Dzinovi“²⁸⁵ nalezneme dopis od vedoucí oddělení A II/5 Šromové za Ministerstvo školství, která na dožádání MZV zaslala detailnější informace. Ihned v jeho úvodu žádá, aby zpráva byla předána Velvyslanectví ČSR ve Fenjanu, aby bylo předem o návratu studenta informováno.

Sok Un Dzin dle zprávy Ministerstva školství dorazil do ČSR v srpnu 1952 s dalšími Korejci, kteří byli vybráni pro studium. Během karantény mu byla diagnostikována TBC v pokročilém stádiu, kvůli které byl převezen do léčebny. Zpočátku se jeho chování jeví jako normální, později měl však začít klást náročné požadavky: „Léčebna se mu také nejprve snažila vyjít vstříc vzhledem k tomu, že v něm viděla příslušníka hrdinného korejského národa a splňovala jeho požadavky, pokud jen bylo lze. Jeho požadavky se však brzy staly neúnosné a nesplnitelné“.²⁸⁶ Následně měl student z léčebny utéct s tím, že „čeští lékaři neumějí léčit, že ničemu nerozumí atp“.²⁸⁷

Jelikož jeho stav stále nebyl dobrý a ohrožoval tak i své okolí, byl mu zařízen přednostně léčebný pobyt v Novém Smokovci v Tatrách. Ačkoli již předem upozorňoval na to, že z léčebny uteče, pokud nebude vyhověno jeho požadavkům, do Tater odjel. Po několika dnech však opravdu utekl a vrátil se do Prahy zpět do Domova korejských studentů, kde před odjezdem pobýval. Zde mu byl ošetřujícím lékařem nařízen klidový režim, kterého však nedbal a snažil se z domova odejít „na pochůzky“.²⁸⁸ Poté, co mu v tom bylo zabráněno, vyskočil oknem v 1. patře.

Po umístění na chirurgické klinice byl vzhledem k nezávažnosti jeho zranění a opětovných náročných požadavků převezen na psychiatrickou kliniku. Po několika dnech byl však propuštěn „vinou ošetřující lékařky, která ho vydala dvěma neznámým korejským studentům na prohlášení, že jsou z velvyslanectví“²⁸⁹ a ubytoval se v hotelu Flora na Vinohradech s tím, že „účet zaplatí ministerstvo školství“.²⁹⁰ Poté byl přemístěn do

²⁸⁵ Zpráva o korejském studentovi Shok-Un-Dzinovi, spis, leden 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

²⁸⁶ Zpráva o korejském studentovi Shok-Un-Dzinovi, 30. 12. 1954, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ Příkladem je uveden účet za jeho projížďky Prahou taxíkem, který dosahoval za 3 dny 156,-Kč. Tamtéž.

Výzkumného ústavu tuberkulosity v Praze na Bulovce, odkud byl však kvůli svým nadstandardním, a především nestandardním nárokům opět převezen na psychiatrickou kliniku, kde byl umístěn až do doby svého odjezdu. „*Pro ilustraci uvádíme, co žádal ve výzkumném ústavu: samostatný pokoj, telefon v pokoji/ bez něho prý nemůže žít/ musí prý od 4-5 ráno zpívat a 4 a 5 hodin denně se procházet Prahou*“.

Sok Un Dzin byl diagnostikován s „*psychopatií paranoidně-kverulorní, nezdrženlivou*“;²⁹¹ Ministerstvo školství dle svých slov podalo tuto shrnující zprávu proto, aby Velvyslanectví ČSR ve Fenjanu mohlo samo informovat příslušné úřady v KLCDR o duševním stavu studenta. Především však ale uvádí, že se „*ministerstvo školství obává, aby s. Shok-Un-Dzin v rozmluvách s rodiči ostatních korejských studentů nevyvolal dojem, že snad se s nimi v Československu špatně zachází a podobně*“.²⁹²

Údajně tento strach vznikl ve spojitosti s výhrůžným dopisem od samotného Sok Un Dzina, který zaslal Ministerstvu školství během pobytu na psychiatrické klinice. Zde měl mimo obviňování a vyhrožování údajně také tvrdit, že „*ani Američané a Japonci s ním nezacházeli tak jako v Československu (...)*“.²⁹³ Dne 25. prosince 1954 se student Sok Un Dzin vrátil zpět do KLCDR, čímž byla jeho československá etapa života zakončena.

5.2 „Je jistá věc, že domov žije ve strachu před soudružkou Košatkovou“²⁹⁴

Irena Košatková byla vedoucí Dětského domova s korejskými dětmi Jindřichov ve Slezsku. Ze zprávy z pracovní cesty do DD Jindřichov podané pracovníky M. Baranovou a J. Novákem je vedle informací o jejím specifickém přístupu k dětem a výchově především patrné, že si DD Jindřichov na rozdíl od jiných zařízení pro korejské děti a studenty prošel vícero zarážejícími „epizodami“, které mohly skončit pro děti tragicky.²⁹⁵

Prvním případem je pád blíže nespécifikovaného chlapce z 1. patra a jeho následná hospitalizace v nemocnici v Albrechticích u Krnova, doprovázený podezřelými

²⁹¹ *Tamtéž.*

²⁹² *Tamtéž.*

²⁹³ *Tamtéž.*

²⁹⁴ *Zpráva z pracovní cesty do DD Jindřichov ve Slezsku ve dnech 6.-10. 10. 1953, 12. 10. 1953, NA Praha, f. MO ÚV KSČ 1945–1962, svazek 104, arch. j. 340.*

²⁹⁵ *Tamtéž.*

okolnostmi. Přístup vedoucí Košatkové a její výpovědi byly dle zprávy nejen přinejmenším podivné, ale zároveň se neslučovaly s výpověďmi svědků, především vrchní sestry Aleny Jarošové. Dle Košatkové chlapec spadl z balkonu, sám přišel nazpět do svého pokoje a nikdo o této události nevěděl.²⁹⁶

Oproti tomu uvedla vrchní sestra Jarošová informace, které se měla dozvědět od vychovatele: „*chovanec skočil z okna velkého sálu do zahrady asi v 18:30 až 19 hodin (...). Bezprostřední důvod skoku chovance není znám. Pravděpodobně pokračovala s. Košatková ve výtkách vůči chovanci, s kterými začala při večerním nástupu chovanců při snímání vlajek, když ho vyloučila z návštěvy pionýrského domu v Krnově, protože je „špatný chlapec“.* Na ošetřovnu přinesl chovance korejský učitel asi v 19:30 hod. Hoch byl položen na lehátko a musil býti na něm násilím držen, ježto se stále zmítal a volal „já špatný chlapec“. S. Jarošová rozhodla ihned o jeho převezení do nemocnice, čemuž s. Košatková bránila tvrzením, že chovanci nic není“.²⁹⁷

I přes námitky vedoucí domova byl chlapec do nemocnice převezen a hospitalizován s frakturou 4. bederního obratle na dobu následujících 3 měsíců. Ihned druhý den podle výpovědi svědků měla Irena Košatková svolat vychovatele a korejské učitele, aby jim nařídila mlčenlivost o celé věci. Jak uvádí autoři zprávy, povinností vedoucí domova mělo být nahlášení nehody a informování veškerých pracovníků o situaci. „*Jestliže se vše událo tak, jak to líčí s. Košatková, proč se zdráhala podati o tom zprávu Soc. odboru ČsČK?*“.²⁹⁸ Zpráva sociálnímu odboru o nehodě byla soudružkou Košatkovou podána až na výslovné požádání o několik dní později.

Pád korejského chlapce z okna dětského domova nebyl jediným případem, který mohl a původně i záměrně měl zůstat za jeho zdmi. Podle svědectví vrchní sestry došlo v domově také k pokusu o sebevraždu jednoho z korejských chlapců: „*Přiběhla ke mně vychovatelka s. Stanislava Seimlová a křičela hysterickým hlasem – „věšel se nám chlapec“ – Byl už studený, když jsme ho zbavily smyčky a dlouho trvalo, než jsme ho přivedly k vědomí“.*²⁹⁹ Z dochované zprávy vyplývá, že následovala další šetření případu: „*O tomto případě nám s. Košatková neřekla nic. Nechtěli jsme se jí ptáti přímo, abychom nesvedli vyšetřování, které o tomto případě musí býti provedeno, na chybnou cestu“.*³⁰⁰

²⁹⁶ *Tamtéž.*

²⁹⁷ *Tamtéž.*

²⁹⁸ *Tamtéž.*

²⁹⁹ *Tamtéž.*

³⁰⁰ *Tamtéž.*

Neméně závažný je i případ čtyř dětí, které z domova utekly a byly chyceny na nádraží v Alberticích, kde se snažily opatřit si jízdenky na cestu do Valče – jednu z dalších lokalit, kde byly korejské děti umístěny.

Ze zprávy vyplývá, že výchova a práce vedoucí Dětského domova v Jindřichově Ireny Košatkové byla vážně zpochybňována a byla předmětem dalšího šetření. V její prospěch nemluvil ani fakt, že dětem nepovolovala korespondenční styky s ostatními dětmi umístěnými v jiných zařízeních, označovala je kvůli sebemenším „prohřeškům“ za „špatné chlapce“, nepečovala o ty, které byly toho času na léčení v Ondrášově a Košumberku, a především byla známá pro své názory: „*Klasickým příkladem názorů s. Košatkové na výchovu je výrok, který uvedla při rozhovoru o pádu chovance z okna: „Říkali mně korejské učitelé, že ve sběrném táboře ještě před odjezdem dětí do Československa se jich jednou 10 do rána oběsilo. Jsou to zvláštní povahy“*“.

I pokud by zápis odpovídal realitě a fakta v tomto případě nebyla pokroucena, lze u vedoucí dětského domova postrádat minimálně základní míru empatie, která byla v případě korejských dětí opravdu potřebná. S ohledem na traumata, která musela děti v Koreji prožít, bylo nutné s nimi dle toho i zacházet. Už jen z tohoto pohledu se nejednalo o běžné děti. Připustíme-li navíc fakt, že děti byly odtrženy od svých rodin či o všechny své blízké přímo přišly, a odjely bez znalosti jazyka do naprosto odlišného prostředí, musela míra stresu u takto malých dětí dosahovat téměř neúnosných mezí. Přihlédneme-li k těmto faktům, o kterých jistě musela být vedoucí domova Košatková obeznámena, je její jednání a přístup k dětem o to závažnější.

Negativní hodnocení povahových rysů a vedení Ireny Košatkové v této zprávě je mj. uzavíráno tím, že „*je jistá věc, že domov žije ve strachu před s. Košatkovou, ať jde o chovance, korejské učitele i všechny české zaměstnance. Zaměstnanci neřeknou nikdy plnou pravdu při vyšetřování, dokud se budou báti msty s. Košatkové. Bude-li s. Košatková propuštěna, doporučuje se, aby ihned opustila domov, poněvadž ze zkušenosti z jiných domovů je odcházejícími, zůstanou-li na domově až do konce, podrývána morálka domova“*.³⁰¹ Více informací k osobě Ireny Košatkové a jejímu dalšímu působení v Dětském domově Jindřichov u Krnova v příslušné složce není a prozatím další vývoj zůstává nejasný.

³⁰¹ *Tamtéž.*

5.3 Úmrtí studentů

I přes kladené důrazy na význam celé „Korejské akce“, a z toho plynoucí (nejen) bezpečnostní opatření, došlo minimálně ke třem tragickým případům úmrtí korejských studentů.³⁰² student Son Čun Son a studentka Če Kjong Suk oba utonuli v roce 1953, student Coj Tin Jen zahynul stejným způsobem o dva roky později.³⁰³

5.3.1 Son Čun Son

Korejský vysokoškolský student a vedoucí samosprávy studentů Son Čun Son tragicky zahynul 27. května 1953 v řece Vltavě, údajně před hodinou tělovýchovy Univerzity Karlovy pro korejské studenty, která se měla konat na Císařské louce v Praze 16. Instruktor Josef Gregor na místě odložil zahájení hodiny, „protože bylo nepravděelné spojení elektrickou drahou a korejšti studenti se na hřiště nedostavili hromadně“.³⁰⁴ Část studentů, která se dostavila včas, hrála mezitím kopanou, avšak míč byl zakopnut do Vltavy. Son Čun Son se rozhodl pro něj skočit: „Když uplaval asi 20 m, pojednou vykřikl a počal tonout. Na jeho záchranu skočil do vody další korejský student Kvak Jon Sol spolu s příslušníky pořádkového oddělení SNB a přesto, že na vodu spuštěny 3 pramice a motorový člun, nepodařilo se Son Čun Sona nalézt“.³⁰⁵

Zpráva Ministerstva národní bezpečnosti uvádí, že Son Čun Son skočil do vody v 8:10, přičemž jeho tělo bylo nalezeno a vyloveno o hodinu později. Přestože se všichni přítomní snažili studenta oživit, přivolaný lékař MUDr. Kolečký konstatoval smrt a doporučil provedení soudní pitvy. Pitva provedená dne 28. května t.r. potvrdila udušení z utopení.

To, zda na smrti Son Čun Sona má nějaký podíl instruktor Josef Gregor, je diskutabilní. Pokud oficiální zahájení hodiny tělocviku mělo být v 8:00 a vedoucí jej svévolně odložil, je otázkou, zda se jedná o validní důvod pro instruktorovo vzdálení od studentů. Další otázkou zůstává, kde byl v době utonutí, a především v momentu, kdy se

³⁰² Minimálně o třech případech se zmiňují prameny dostupné v archivu MZV.

³⁰³ *Utonutí korejského studenta*, spis, červenec 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³⁰⁴ *Son Čun Son, nar. 19. 7. 1930, korejská stát. přísl.–zpráva*, zpráva MNB, 09. 06. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

³⁰⁵ *Tamtéž*.

student rozhodl jít do řeky pro zakopnutý míč. Jak sám ve svém sepsaném protokole uvádí, nacházel se v tu chvíli „v učitelské šatně, naproti šatně posluchačů, spolu se správcem hřiště Lad. Kartašem a truhlářem Josefem Machem“.³⁰⁶ V závěru zprávy dodává, že „oddíl 2 B, nebyl ještě nastoupen k cvičební hodině, nebylo mi ještě podáno hlášení, které prováděl vždy Son Čun Son. (...) S. Son Čun Son byl nejukázněnější ze všech cvičenců, tělesně nejzdatnější, velmi si důvěřoval. Byl sportovním vedoucím oddílu. (...) Dlouhá doba hledání byla způsobena neurčitými výpověďmi Korejců o místě neštěstí, což ztížilo práci sboru NB, jakož i značná hloubka řečiště /asi 5 m/. Byla učiněna všechna opatření možná za daných okolností“.³⁰⁷

Ačkoli i zpráva MNB potvrzuje, že „K nehodě a utonutí Son Čun Sona došlo ještě před zahájením hodiny tělovýchovy a z tohoto důvodu nelze přičítati nějaké zavinění ani instruktorovi Gregorovi“.³⁰⁸ je možné, že si i příslušné úřady uvědomovaly citlivost problému a potenciální napadnutelnost teze: „hodina nebyla zahájena“. Bylo by možné polemizovat nad tím, do jaké míry je tento důvod pádný a dostatečně obhajující pedagogovu nepřítomnost u studentů, kteří však byli již plnoletí. Jelikož se jednalo o vysokoškolské studenty, instruktorova odpovědnost se vylučuje. Na druhou stranu se však nejednalo o běžné studenty, ale o velmi specifickou skupinu, která už jen z politických důvodů vyžadovala specifický přístup, především v otázkách zajištění bezpečnosti. Jak vyplývá z pramenů, nejméně tři korejští studenti v Československu zahynuli, všichni ze stejného důvodu – utonutí. Z toho lze soudit, že ačkoli mohli být studenti dobrými sportovci, plavání (především ve větších hloubkách) pro ně bylo stále rizikové.

Můžeme předpokládat, že cílem československých orgánů nebylo tyto závěry zpochybňovat, ba naopak podpořit, což dosvědčuje i záznam MZV uvnitř spisu „Son Čun Son, korejský student, zpráva MNB o úmrtí“,³⁰⁹ která mj. informuje o nepředání záznamu Vyslanectví KLDK sepsaného instruktorem Gregorem „vzhledem k tomu, že není sestaven dosti vhodnou formou“,³¹⁰ Přesto je však patrné, že k podobným úvahám, o

³⁰⁶ Záznam o úmrtí korejského vysokoškoláka Sen Čun Sona, zpráva Josefa Gregora, 31. 05. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

³⁰⁷ Tamtéž.

³⁰⁸ Son Čun Son, nar. 19. 7. 1930, korejská stát. přísl.–zpráva, zpráva MNB, 09. 06. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

³⁰⁹ Son Čun Son, korejský student, zpráva MNB o úmrtí, spis, červen 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

³¹⁰ Tamtéž.

kterých se zmiňují výše, ze strany orgánů došlo.

Pohřeb Son Čun Sona se konal 2. června 1953 v pražském krematoriu za účasti vyslance, děkana filosofické fakulty a zástupců MVŠ a MZV.³¹¹

5.3.2 Če Kjong Suk

Zpráva Ministerstva školství a osvěty ze dne 2. července 1953 předkládá MZV protokol sepsaný předsedkyní úřadu s. Šromovou s ředitelem Domova korejských studentů v Dittrichově ulici na Praze 2 Taxem, který byl na místě neštěstí, když došlo k úmrtí korejské studentky Če Kjong Suk. Protokol obsahuje velmi podrobné vyličení situace z pohledu ředitele Taxe, včetně jeho vyjádření. Navzdory přání MŠO, aby MZV předalo tento protokol vyslanectví jako doplněk k již proběhlému jednání, na druhé straně zprávy můžeme nalézt ručně psanou poznámku ze dne 8. července t.r. : „*Vzhledem k tomu, že od doby neštěstí uplynul již téměř měsíc a že zástupci kor. vyslanectví byli na místě neštěstí v několika hodinové diskuzi zpraveni o všech podrobnostech, nedoporučuji předávat korejskému vyslanectví připojený protokol, který není sepsán za účasti nezúčastněné osoby, nýbrž ředitelem domova s. Taxem a s. Šromovou, kteří nesou přímou zodpovědnost za korejské studenty. Podle sdělení s. Šromové vypracoval (nečitelné) domova kor. studentů obsáhlou zprávu pro kor. vyslanectví s obdobným obsahem jako připojený protokol*“.³¹²

Paradoxní na tomto případě je fakt, že jednodenní rekreační zájezd do Jevan, při kterém studentka tragicky zahynula, byl organizován především z údajné snahy ředitele ověřit si plavecké dovednosti studentů vzhledem k blížící se letní rekreaci připravované MŠO pro Domov korejských studentů. Ředitel domova Tax ve svém protokole uvádí veškerá opatření, která byla přijata pro maximální bezpečnost studentů: příkladem může být zajištění vyšší počet zaměstnanců dohlížejících nad dětmi,³¹³ zhodnocení pláže a

³¹¹ *Tamtéž.*

³¹² *Úmrtí korejské studentky Če Kjong Suk, zpráva MŠO, 02. 07. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.*

³¹³ *„Tento počet zaměstnanců jsem stanovil a jejich funkce při rekreaci organisoval proto, že jsem si byl vědom mimořádného nebezpečí, plynoucího z temperamentu studentů, dále pak proto, že jsme studenty při podobné příležitosti ještě neviděli“.* Protokol sepsaný s ředitelem domova korejských studentů s. Taxem o úmrtí s. Če Kjong Suk, 11. 06. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

podmínek ve vodě,³¹⁴ zajištění nepřetržitého dozoru či připomenutí nedávného úmrtí vysokoškolského studenta Son Čun Sona.

Ze zprávy vyplývá, že se skupina studentů i přes zákaz organizátorů vzdálila navzdory nedostačující plavecké schopnosti s loďkou dále od břehu, kde seskočili do vody. Studentka Sin O Sun se stačila chytit lodi, avšak Če Kjong Suk zmizela pod hladinou; údajně i přes její zmizení ve vodě nevolali studenti okamžitě o pomoc. Po 40 minutách záchranných prací, které situace a podmínky umožnily, bylo tělo studentky vyloveno. Ani přes poskytovanou první pomoc a aplikovanou injekci do srdečního svalu přivolaným lékařem nebylo již možné Če Kjong Suk zachránit.³¹⁵

Z protokolu je patrná horlivá snaha o popsání příprav a průběhu rekreace, a zajištění všech nutných opatření; očividným cílem vyjádření bylo především sdělit, že i přes korektní postup vedení domova a promyšlenou organizaci nešlo tragické nehodě zabránit. Jak ostatně potvrzuje zpráva MŠO, referentka se přesvědčila, „že utonutí nebylo zaviněno špatnou organizací podniku nebo nedostatečnou péčí výchovného personálu“.³¹⁶ Podobně jako tomu bylo u Son Čun Sona, i v případě Če Kjong Suk nebylo zjištěno selhání zodpovědných stran; pokud tato tvrzení odpovídala realitě, lze konstatovat, že obě úmrtí byla nešťastnými náhodami. Zda se situace odehrály jinak či proběhly za odlišných okolností, než je uvedeno, a zda jim vůbec bylo možné zabránit či jim předejít, je dnes už bezpředmětné, odpověď na tyto otázky život ani jednomu ze studentů již nevrátí.

5.3.3 Coj Tin jen

Další případ úmrtí severokorejského studenta se datuje k červenci roku 1955. Coj Tin Jen, 24letý posluchač elektrotechnické průmyslové školy v Plzni, utonul 12. července při koupání po hře se svými spolužáky. Více informací k události prameny nenabízí, pouze informují o tom, že příčina smrti bude sdělena po provedení pitvy.³¹⁷ Stejně jako

³¹⁴ „Osobně jsem se přesvědčil, že při vstupu do vody je hloubka asi 40 cm, že dno rybníka je v celé šíři pláže písčité, místy mírně bahnité a že se pozvolna svažuje. Ve vzdálenosti 20–25 m od břehu mně bylo vody po prsa.“ Tamtéž.

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ Úmrtí korejské studentky Če Kjong Suk, zpráva MŠO, 02. 07. 1953, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2.

³¹⁷ Utonutí korejského studenta, spis, červenec 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

v předchozích dvou případech i zde lze počítat s tím, že na smrti studenta neměl podíl nikdo další, pravděpodobně se mohlo jednat o další nešťastnou náhodu zapříčiněnou nedostačujícími plaveckými dovednostmi studentů z KLCDR.

Je však fascinující, že propaganda musela sehrát svou nutnou roli i v případě tragické události úmrtí mladého člověka: „*Po předchozím pozvání se dostavil na MZV s. Kim Kvan Sek, který byl požádán s. Žilkou, aby tlumočil velvyslanci KLCDR s. Jan Jen Sunovi a všem pracovníkům velvyslanectví, jakož i rodičům a příbuzným utonulého studenta, hluboké politování a soustrast pracovníků MZV k nešťastné události, která ukončila život mladého člověka, jehož posláním bylo, být jedním z budovatelů šťastné budoucnosti korejského lidu*“.³¹⁸

Jelikož velvyslanectví nemělo zvláštních požadavků ohledně dalšího postupu, bylo jím požádáno, aby byla kremace provedena v Plzni. Provedením kremace a smutečního obřadu bylo pověřeno MŠVU, které mělo mj. zajistit účast korejských i českých studentů z elektrotechnické školy. Z diplomatického hlediska bylo navrženo, aby se obřadu účastnili i zástupci MZV, „*neboť lze předpokládat, že budou přítomni všichni pracovníci velvyslanectví včetně velvyslance KLCDR, s. Jan Jen Suna*“.³¹⁹

Kremace studenta Coj Tin Jena proběhla 14. července v městském krematoriu v Plzni za účasti zástupců severokorejského velvyslanectví, ministerstva zahraničních věcí, ministerstva školství a vysokých škol v Plzni. Obřadu se zúčastnili taktéž obyvatelé Plzně.³²⁰

6. Socialistický “problém“. Mikrosonda do případu Kim Mjong Suk

Specifických případů, které bylo zapotřebí řešit individuálně, nalezneme v pramenech více – příkladem může být U-Kje-Njen a jeho prosebné dopisy požadující prodloužení pobytu, odvolání studentů ze studií kvůli jejich neuspokojivému prospěchu, či přeřazení na jiné obory.³²¹

³¹⁸ *Tamtéž.*

³¹⁹ *Tamtéž.*

³²⁰ *Úmrtí korejského studenta – kremace*, zpráva MZV u spisu, 20. 07. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³²¹ A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 2; A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5; A MZV Praha, f. GS-A, Korea 1945–1954, k. 157; A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

Poněkud širším případem bylo těhotenství korejské studentky, posluchačky vysoké školy Mjong Suk, která do jiného stavu přišla právě na studiích v Československu. K této „kauze“, která byla projednávána více, než by si korejské úřady přály, je věnována samostatná následující kapitola.

Případ korejské studentky Kim Mjong Suk je specifický nejen svou povahou, ale především tím, že do něj zasahovaly i osoby ne zcela primárně zahrnuté do běžné korejsko-československé agendy v rámci Korejské akce. Vzhledem k tomu, že pramenná základna k osobě Mjong Suk a jejímu případu je širší, umožňuje zpracování ucelené mikrosondy.

Kim Mjong Suk byla posluchačkou Vysoké školy báňské v Ostravě; bohužel však v roce 1954 otěhotněla, což se záhy ukázalo býti nejen velkým, ale především v korejské otázce nestandardním problémem. Otcem dítěte měl být její spolužák Čang Sang Phil studující na Vysoké škole technické v Brně. Nabízí se otázka, jak mohlo dojít k této situaci s ohledem na umístění na rozdílných univerzitách, s přihlédnutím k faktu, že pohyb korejských studentů po Československu rozhodně nebyl volně možný. Odpověď nalezneme v dopise Alfonse Hyška, docenta Vysoké školy báňské v Ostravě, kde se mimo jiné zmiňuje o tom, že „*celá věc se přihodila na soustředění korejských studentů v Mariánských Lázních*“.³²² V době, kdy byl dopis sepisován, byla již tato skutečnost ohlášena do KLDR a očekávalo se oficiální stanovisko. Bylo zřejmé, že se jedná o velmi závažný problém, který s sebou ponese fatální důsledky, jelikož sama Mjong Suk se velmi obávala povolání zpět do vlasti, a dokonce měla dle Hyškových slov sebevražedné úmysly. Sám uvádí, že „*podle všech vědomostí, které mám o korejských studentech, je velmi pravděpodobné, že budou oba odvoláni do Koreje. A tam čeká nejen Mjong Suk samotnou, ale celou její rodinu hluboké opovržení celé společnosti*“.³²³ Docent Hyška se snaží na její obranu upozornit na nedostatečnou informovanost korejských dívek a tabuizování intimních záležitostí, přičemž za velký organizační nedostatek spatřuje fakt, že se každé z dívek neujala zkušenější žena, která by jim v sexuálních otázkách mohla býti oporou.³²⁴

Vedle obhajování jejího chování, které mohlo být zapříčiněno nedostatečným

³²² *Opis dopisu Alfonse Hyšky Marii Zápotocké*, nedatováno, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³²³ *Tamtéž*.

³²⁴ *Tamtéž*.

sexuálním vzděláním, klade důraz na její aktivitu na frontě u partyzánské jednotky (což bylo záminkou pro její výběr ke studiu v cizině) a její vlastenecké odhodlání. Její chování na univerzitě v Ostravě a přístup ke studiu hodnotí rovněž kladně.³²⁵ Docent Hyška se snaží také bránit jejího „hocha“ Čang Sang Phila, který byl v Koreji funkcionářem dělnické strany, poté důstojníkem na frontě, a díky svým zásluhám byl vybrán pro studium v Československu. Odvolává se na všeobecně panující názor na univerzitě, že by „nebylo správné, aby byl on nebo ona odvolání ze studia. (...) Oba jsou sice teprve v prvním studijním roce, ale v naší republice jsou již skoro 2 roky a celé té námahy by byla škoda“.³²⁶

Dopis Alfonse Hyšky byl poněkud odvážným, až téměř troufalým počinem. Svou prosbu totiž adresoval manželce prezidenta Antonína Zápotockého, Marii Zápotocké. „Paní prezidentová“,³²⁷ jak ji docent Hyška v korespondenci nazývá, byla navzdory svému postavení první dámy známa pro svou skromnost a lidskost;³²⁸ možná právě její pověst byla důvodem, proč své prosby adresoval právě jí, možná chtěl zacílit na emoční stránku ženy, která by jako matka dvou dcer nejlépe pochopila závažnost situace a postavení Mjong Suk. Jak sám uvádí v závěru svého dopisu, „jedná se přinejmenším o dva lidské životy: Mjong Suk a jejího dítěte (...)“.³²⁹ Nelze však vyloučit, že se jednalo jen o další z řady dopisů, které byly adresovány přímo prezidentovi či jeho ženě; ostatně by se nejednalo o ojedinělý případ.

Ačkoli byl dopis adresován Marii Zápotocké, bylo dr. Hyškovi jasné, že pouze v jejích rukách nezůstane, na což ve svém textu i nepokrytě cílí: „*Kim Mjong Suk je polosirotek, má již jen matku. Na vysoké škole báňské mi byl svěřen dozor nad posluchači cizinci, a kromě toho jsem převzal patronát nad některými korejskými sirotky z Dětského domovu Čsl. Červeného kříže v Jindřichově ve Slezsku. Jménem jejího otce dovoluji si Vás proto požádat, aby se laskavě Vy a Váš pan manžel jí ujali a zapůsobili na korejské úřady / jejich velvyslanectví o tom samo nerozhoduje/, aby jim oběma výjimečně dovolili dokončit studium. Vím, že podobně řešila korejská strana podobné případy u svých*

³²⁵ Zajímavé je, že tento názor se zcela neslučoval s hodnocením severokorejské vlády, jak vyplývá z pramenů. *Záznam o návštěvě III. tajemníka velvyslanectví KLDK, s. Kim Kvan Seka*, spis, říjen 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³²⁶ Opis dopisu Alfonse Hyšky Marii Zápotocké, nedatováno, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³²⁷ *Tamtéž.*

³²⁸ Myšleno tak, že se nesnažila být ničím jiným, než čím opravdu byla, říkalo se jí „první dáma z lidu“.

³²⁹ *Tamtéž.*

studentů v SSSR, zejména pokud byli ve vyšším ročníku studia“.³³⁰

Mimo faktu, že je doktor Hyška obeznámen s tímto druhem informací, je bezesporu zajímavé, že v následující části dopis přiznává, že původně zamýšlel využít „prostřednictví své švagrové Anežky Hodinové-Spurné“, funkcionářky KSC a bojovnice za práva žen, ale „věc dnes opravdu spěchá“.³³¹ Z Hyškova dopisu je patrné, že příběh Mjong Suk a hrozba v podobě jejího nuceného návratu do KLR pohnula s více lidmi – do případu se zapojilo i Ministerstvo zdravotnictví prostřednictvím ošetřující lékařky Mjong Suk a také kancelář prezidenta republiky vzhledem k adresování Hyškova dopisu Marii Zápotocké.

Předpokládaným termínem porodu byl konec května, dle novějších pramenů se však dozvídáme, že Mjong Suk již 2. května porodila zdravého chlapce.³³² Z tohoto můžeme soudit, že dopis byl sepsán pravděpodobně v období konce dubna roku 1955. Dne 6. května byl opis dopisu předán Dr. Galanem z Kanceláře prezidenta republiky Ministerstvu zahraničních věcí s tím, že „Stanovisko pisatele dopisu se nám jeví z lidského hlediska jako správné; upozorňujeme Vás rovněž na způsob řešení obdobných případů u korejských studentů v SSSR, na které se pisatel ve svém dopise odvolává“.³³³ Vedle odkazování na podobné případy korejských studentů v Sovětském svazu Alfons Hyška rovněž upozorňuje na to, že v případě možnosti dalšího studia Mjong Suk v Československu by o ní i dítě bylo postaráno: „O dítě je již postaráno v kojeneckém ústavu v Ostravě-Zábřehu a pak v jeslích VŽKG. (...) Ostatně ani Mjong Suk by vůbec nemusela studie přerušit: porod očekává ke konci května a ona ještě na počátku dubna chodila do přednášek. V kojeneckém ústavu pak máme zaručeno, že ji i tam v zahradě ústavu budou moci posluchačky a asistenti navštěvovat a tam se s ní učit, aby mohla do konce prázdnin složit zkoušky“.³³⁴

³³⁰ Tamtéž.

³³¹ Tamtéž.

³³² Zajímavostí je ruční zápis na druhé straně listu kanceláře prezidenta republiky. Uvádí se v něm, že „odvolání studentky Kim Mjong Suk se zkomplikovalo zjištěním infekční žloutenky a podle předběžných informací ošetřujícího lékaře bude muset být přikročeno k umělému potratu. Vše je korejským soudruhům známo. Bude projednáno až při konečném sdělení vyšetřujících lékařů.“ Podivné je, že je pod zápisem uvedeno datum 24. 6. 1955, tedy skoro dva měsíce poté, co již Mjong Suk porodila. Je možné, že došlo k zásadní chybě v komunikaci či dataci; nevylučuji však ani možnost, že mohlo dojít k chybě v autorské interpretaci vzhledem k nečitelnosti ručního zápisu. Zpráva KPR ve věci postoupení dopisu Alfonse Hyšky, 06. 05. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³³³ Tamtéž.

³³⁴ Opis dopisu Alfonse Hyšky Marii Zápotocké, nedatováno, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

Obavy docenta Hyška a studentky Mjong Suk se ukázaly jako oprávněné, neboť po projednání s radou velvyslanectví KLTR, Pak Syn Gvanem 14. května, který přislíbil, přetlumočit dané stanovisko patřičným korejským místům, bylo ministerstvu školství 14. července oznámeno „*Konečné rozhodnutí korejských míst, že uvedená studentka a taktéž otěhotnělá studentka Kim Jen Je z Liberce, budou odvolány zpět do vlasti. Rozhodnutí bylo vysvětleno tím, že korejská odpovědná místa přistoupila po bedlivém posouzení k tomuto řešení, čímž se snaží zabránit opakujícím se případům*“.³³⁵ Oficiální nota Vyslanectví Korejské lidové republiky č. 125/636, která odvolávala posluchačky Kim Mjong Suk a Kim Jen Je ze studií v ČSR, následovala 26. července 1955.³³⁶

Je patrné, že případy Mjong Suk a Kim Jen Je nebyly v souvislosti s vyslanými korejskými studenty na zahraniční studia ojedinělé, jednalo se však o citlivý problém, který si optikou KLTR žádal necitlivá řešení. Těhotenství studentek rozhodně nebylo očekávaným, natož plánovaným výsledkem korejsko-československé spolupráce; studentky, které místo studia otěhotní se svými spolužáky, vrhají špatné světlo na KLTR a nereprezentují ideu těch nejlepších vybraných zástupců hrdinného korejského lidu, kteří za pomoci Československa mají získat potřebné znalosti pro budoucí výstavbu Koreje. Nejen z těchto důvodů trvala KLTR na odvolání obou „proviněných“ dívek zpět do vlasti i přes vícero proseb a žádostí o umožnění dalšího studia. Navíc si lze představit, že z velmi tradičního korejského pohledu byly nastalé situace pro KLTR velmi nekomfortní ba až ostudné.

Z pramenů MZV je evidentní, že se Velvyslanectví KLTR těšilo velkému respektu a úctě ze strany československých úřadů. Není proto překvapivé, že MZV svou expedici kanceláři prezidenta republiky zakončuje upozorněním, ve kterém informuje: „*S politováním konstatujeme, že nemůžeme na rozhodnutí příslušných korejských míst dále působit, neboť pokládáme za vhodné respektovat jejich stanovisko k uvedeným případům*“.³³⁷ O to troufalejší je druhý dopis Alfonse Hyšky Marii Zátopkové, který následoval v říjnu téhož roku.

Alfons Hyška na rozdíl od prvního psaní v této korespondenci neusiluje o to, aby

³³⁵ *Odvolání korejské studentky Kim Men Suk do KLTR*, spis, 22. 07. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³³⁶ *Korejské studentky Kim Mjong-suk a Kim Jong-lje – odvolání ze studií v ČSR*, spis, červenec/srpen 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³³⁷ *Odvolání korejské studentky Kim Men Suk do KLTR*, spis, 22. 07. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

bylo Mjong Suk povoleno i nadále zůstat na studiích, ale přichází s alternativní možností; jelikož byl odjezd Mjong Suk vzhledem k zánětu středního ucha jejího synka odložen,³³⁸ a oba byli toho času umístěni v kojeneckém ústavu v Ostravě-Zábřehu, byla primářka ústavu, Dr. Frühbauerová, vyzvána, aby velvyslanectví KLTR poskytla zprávu o stavu matky a dítěte: „*Jmenovaná Dr. Frühbauerová použila této příležitosti a navrhla vyslanectví, aby Kim Mjong Sung byla ponechána v naší republice do doby, dokud synku nebude celý rok, protože jinak nemůže ručit za život dítěte, kdyby měl v tak malém věku (je mu právě 5 měsíců) podniknout tak dalekou cestu. (...) S. Frühbauerová navrhla také velvyslanectví, že by matku za tu dobu vycvičila na zdravotní sestru pro dětské oddělení nemocnice. Máme přitom na mysli nemocnici, kterou v městě Čindžonu vydržuje naše vláda, kde by mohla být Mjong Suk zaměstnána jednak jako tlumočnice českého jazyka, jednak jako sestra*“.³³⁹

Mimo snahy o nalezení řešení a nabídnutí alternativní možnosti si doktor Hyška neodpouští kritiku takového rozhodnutí korejských míst a komentář k zdravotním stavům matky i dítěte: „*Konstatuji, že matka je celým vývojem tak zdrvena, že ji musíme hlídat, aby si neublížila. Její duševní stav se pak přenáší na synka, který místo růstu ztrácí na váze. Je jisté, že skutečnost odchodu zapůsobí na matku ještě silněji a je otázka, zda bude moci po cestě dítě kojit a jak si představují soudruzi z velvyslanectví, že bude možno po cestě dítě vyživovat. Pokládám proto jejich úmysl za projev naprostého nedostatku lidskosti především k dítěti*“.³⁴⁰ Se zřetelem k rozhodnutí, že otec dítěte zůstane i nadále na studiích v ČSR, a postavení neprovdané osamělé matky v KLTR by bylo o to složitější a odsuzující, zakončuje doktor Hyška svůj dopis následujícími prosbami: „*Prosím Vás proto ještě jednou, abyste nám laskavě pomohla aspoň v těchto naznačených věcech: Aby matka i dítě tu mohly ještě do jara zůstat; aby bylo dovoleno oběma rodičům uzavřít sňatek; aby bylo získáno povolení korejské strany, aby Kim Mjong Suk byla po návratu do své vlasti zaměstnána v československé nemocnici v Čindžonu*“.³⁴¹

Dopis byl opět Kanceláří prezidenta republiky předán MZV s ohledem na to, že Dr. Hyška nežádal o ponechání studentky v ČSR na studiích, o čemž již dříve bylo stranou

³³⁸ Otázkou zůstává, nakolik se jednalo o reálné onemocnění či snahu všech zúčastněných o odsunutí jejího odjezdu.

³³⁹ *Druhý dopis Alfonse Hyšky Marii Zápotocké*, 06. 10. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³⁴⁰ *Tamtéž*.

³⁴¹ *Tamtéž*.

korejských úřadů rozhodnuto negativně. Bylo doporučeno, aby MZV znovu na tuto „věc“ vhodným způsobem upozornilo Velvyslanectví KLTR.

Dne 11. října navštívil III. tajemník velvyslanectví KLTR Kim Kvan Sek pracovníka Žilku,³⁴² se kterým mj. projednával otázku Kim Mjong Suk a jejího návratu. Byl informován o stanovisku Ministerstva zdravotnictví a byly mu předány dopisy,³⁴³ především byl však III. tajemník upozorněn na to, že jednání o povolání studentky zpět do KLTR nesouvisí s předchozím jednáním a je učiněno v důsledku nemoci kojence. Lze si představit, jak důležité bylo ve věci postupovat obezřetně a diplomaticky, aby nedošlo k domněnkám, že snad MZV zpochybňuje či nerespektuje rozhodnutí korejských úřadů. Během jednání byly také probrány možnosti pobytu Mjong Suk v ČSR a její následné využití potenciálně nabytých zkušeností v jedné z nemocnic KLTR. Kim Kvan Sek přislíbil informování příslušných míst, avšak neodpustil si vyjádřit domněnku, že „*Kim Mjong Suk záměrně rozšiřuje nepodložené zprávy a úmyslně odjezd z ČSR oddaluje zdravotním stavem svého 5měsíčního syna*“.³⁴⁴

Dne 15. října bylo III. tajemníkem osobně sděleno, že velvyslanectví na svém předchozím stanovisku trvá. MZ i KPR bylo Ministerstvem zahraničních věcí rozhodnutí zprostředkováno, v expedici pro KPR bylo navíc připsáno upozornění, že „*Z jednání bylo patrné, že velvyslanectví není příznivě nakloněno opakujícím se jednáním v uvedené záležitosti*“,³⁴⁵ což potvrzuje nepříjemné a nekomfortní postavení severokorejských úřadů v této záležitosti. Mimo jiné expedice uvádí, že velvyslanectví zdůvodnilo rozhodnutí tím, že „*jmenovaná po celou dobu pobytu v ČSR měla podprůměrný prospěch při studiu, projevovala se u ní neukázněnost a v souvislosti se svým odjezdem rozšiřuje nepodložené zprávy*“.³⁴⁶ Tato informace se však neslučuje s hodnocením Alfonse Hyška, docenta Vysoké školy báňské, který chování Mjong Suk hodnotil jako vzorné.

Z pramenů vyplývá, že odjezd byl naplánován na 25. listopadu 1955; Mjong Suk měla i se synem odcestovat vlakem, přičemž měla být vybavena na 14–21 dní cesty. Ve

³⁴² Jedná se velmi pravděpodobně o Ladislava Žilku, který byl zaměstnancem MZV, kde pracoval od roku 1949 do roku 1976. Jindřich DEJMEK, *Diplomacie...*, s. 673.

³⁴³ Dopisů přimlouvajících se ve věci Mjong Suk bylo dle zmínek v pramenech patrně více, během bádání se však podařilo nalézt pouze ty od docenta Hyšky.

³⁴⁴ *Záznam o návštěvě III. tajemníka velvyslanectví KLTR, s. Kim Kvan Seka*, spis, říjen 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³⁴⁵ *Tamtéž*.

³⁴⁶ *Tamtéž*.

zpráve MZ ve věci studentky Mjong Suk bylo MZV informováno, že tento termín byl „*kategoricky odmítnut*“ a odložen na další týden.³⁴⁷ Již dříve zmiňovaná Dr. Frühbauerová protestovala proti odjezdu v chladném zimním období a upozorňovala na to, že takto malé dítě nelze vybavit na tolik dnů a zajistit jeho potřeby; dále bylo uvedeno následující: „*Protože ministerstvo školství, jemuž je svěřena péče o korejské studenty, nedovedlo prosadit odklad odjezdu matky s kojencem, ačkoliv jsme ho podpořili dopisem na korejské vyslanectví, obrátili jsme se přímo na náměstka ministra zahraničí s. Šimoviče. Podle jeho přání mu předáváme náš spisový materiál, z něhož vysvítá, že je naší snahou dítě zde udržet tak dlouho, dokud by byl ohrožen cestou jeho útlý organismus, jeho zdravotní stav, a dokonce život a zároveň i matce poskytnout získání kvalifikace dětské sestry pro lepší její pracovní uplatnění po návratu do vlasti. Zdůraznili jsme i velký politický význam celé korejské akce a láskyplný vztah našich občanů ke všem korejským studentům a zvláště dětem. Upozornili jsme na životní riziko cesty pro dítě a navrhli event. řešení jiné. Nebylo-li by možno jinak, necht' odjede matka sama a dítě zůstane v péči našeho státu buď přechodně nebo i trvale. Jsme přesvědčeni, že by desítky našich rodin s láskou a hrdostí adoptovali dítě našeho bratrského korejského národa*“.³⁴⁸

Ručně psaný záznam z druhé strany zprávy MZ ze dne 16. ledna roku 1956 informuje o tom, že do tohoto data se ZÚ KLDR nevyjádřilo k jednání o odvolání studentky Kim Mjong Suk do KLDR a předpokládá se, že tuto otázku přejde mlčením, vzhledem k velkému zájmu veřejnosti a československých orgánů, kterému se případ těší. Tímto bylo navrženo, aby ve věci nebyly provedeny další kroky, pokud tomu nebude vyžádáno ze strany ZÚ.³⁴⁹

Dopis Ministerstva zdravotnictví ze dne 2. července 1957 adresovaný Ministerstvu zahraničních věcí potvrzuje, že Kim Mjong Suk skutečně bylo nakonec umožněno zůstat v Československu a školit se v oboru dětských sester: „*Jmenované byl svého času povolen pobyt zde až do dokončení plné kvalifikace dětské sestry. S. Kim Men Suk podle sdělení ředitelky kojeneckého ústavu sice již vykonala závěrečné zkoušky v oboru dětských sester závodní školy práce (s velmi dobrým prospěchem), avšak pro plnou kvalifikaci ji chybí ještě několika měsíční praxe na patologickém oddělení*“.³⁵⁰

³⁴⁷ *Odjezd korejské studentky-matky s kojencem do Koreje*, zpráva MUDr. Nedvědové, 25. 11. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³⁴⁸ *Tamtéž*.

³⁴⁹ Ručně psaný záznam MZV ze dne 16. 01. 1956, *tamtéž*.

³⁵⁰ Zpráva MZ, 08. 07. 1957, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

Dopis byl sepsán na základě informace, kterou obdržela ředitelka kojeneckého ústavu, ohledně údajného odjezdu Mjong Suk zpět do Koreje. I v tomto případě je snahou psaní odložit odjezd studentky, tentokrát však z důvodu její nedokončené praxe a „*Kromě toho ústav nepočítal ještě s odchodem jmenované a proto nežádal za ni náhradu v distribuci*“.³⁵¹ Podepsaná MUDr. Nedvědová své doporučení pro prodloužení pobytu odůvodňuje mimo již zmíněného provozního problému, kterým je oslabení kolektivu pracovníků, jenž by tímto odchodem utrpěl, také tím, že by byla škoda nedokončit potřebnou několikaměsíční praxi na oddělení patologie, protože „*při plné kvalifikaci jistě bude moci ve své vlasti více prospěti než s neúplnou kvalifikací*“.³⁵² O jejím synovi v dopise není uvedena žádná zmínka.

Jelikož se jedná o další žádost o prodloužení jejího pobytu – tentokrát v rádech měsíců – nabízí se myšlenka, že za snahami udržet Mjong Suk byly nejen ty udávané ekonomicko-politické, ale také i emoční a lidské pohnutky.

Další informací k případu Mjong Suk je nenápadná a nedatovaná ručně psaná poznámka u spisu „*Odvolání korejské studentky Kim Men Suk do KLCDR*“ sdělující, že Velvyslanectví KLCDR odeslalo studentku Kim Mjong Suk do vlasti. Případ Mjong Suk a jejího syna tímto prozatím zůstává otevřený a jejich osudy bohužel dále nejasné.³⁵³

7. Neoficiální konec části projektu a jeho důsledky

7.1 Výchova (zdárně) ukončena. Návrat do KLCDR a přetrhání svazků

Situaci v Evropě a otázku umístění dětí a studentů v zemích lidových demokracií ovlivnily různé faktory. Roku 1956 se v Maďarské lidově demokratické republice několik severokorejských studentů zúčastnilo maďarského povstání, a severokorejská ambasáda v Budapešti se rozhodla poslat všechny Severokorejce, kteří se tou dobou v Maďarsku nacházeli, zpět do KLCDR. Všechny děti, studenti i experti tak byli nuceni opustit

³⁵¹ *Tamtéž.*

³⁵² *Tamtéž.*

³⁵³ *Odvolání korejské studentky Kim Men Suk do KLCDR*, spis, 22. 07. 1955, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

Maďarskou republiku.³⁵⁴

Polská republika se setkala s podobnými případy. V období okolo Poznaňského povstání v červnu 1956 zaslali severokorejští studenti dopis francouzské a americké ambasádě, ve kterých prosili o pomoc s útekem na západ. Byli však chyceni, deportováni do Severní Koreje a umístěni do táborů pro politické vězně. V roce 1957 obdržela Severní Korea telegram polské tajné služby, ve které informovala o zadržení dvou severokorejských studentů na hraničním přechodu při snaze o útěk do Rakouska. Oba byli zadrženi a neprodleně posláni zpět do Severní Koreje.³⁵⁵

Ruku v ruce s evropskými událostmi, se vznikající ideologií Čučche a představami Kim Ir Sena o soběstačné a uzavřené Korejské lidově demokratické republice začala být myšlenka vzdělaných a „po evropsku“ vychovávaných dětí nemyslitelná a především nepřijatelná. Pomoc evropských států v otázce výchovy severokorejských sirotek začínala být pro vládu KLDK nebezpečná a samotné děti se stávaly hrozbou pro režim a budoucí plány.

Středoškolsí a vysokoškolsí studenti z Korejské lidově demokratické republiky byli vychovávaní v Severní Koreji a do Evropy odjížděli načerpat pouze potřebné vzdělání pod kontrolou vyslanectví KLDK. V případě malých dětí a sirotek však docházelo k výchově a utváření osobností sice v komunistickém duchu, ale stále v evropském Československu, které oproti Severní Koreji stále znamenalo určitý „západ“. Děti vyrůstající v Československu a zvyklé na určité – oproti Severní Koreji doslova luxusní – podmínky stravování, vyučování a lékařské péče, mohly pro budoucnost Koreje znamenat potenciální problém.³⁵⁶

Vycházejíce z tohoto stranického uvažování a pocitu reálné hrozby visící nad diktátorskou Koreou, nebylo nikterak mimořádné, že byli sirotci po svém návratu z Evropy úmyslně rozdělováni a rozmíst'ováni po celém území Korejské lidově demokratické republiky tak, aby byli izolováni a riziko nebezpečí tak formou separací dětí bylo zredukováno na minimum.³⁵⁷ Na tomto místě je potřeba si připomenout jednání o přijetí druhé skupiny 700 sirotek, kdy Československo nabízelo možnost přijetí i batolat, což však bylo severokorejskými úřady zamítnuto, neboť se obávali jejich

³⁵⁴ *Kim Il Sung's Children*, Režie Deog Young Kim, Korejská republika 2020, dostupné <https://filmfreeway.com/kimilsungschildren> [10. 12. 2021].

³⁵⁵ *Tamtéž.*

³⁵⁶ *Tamtéž.*

³⁵⁷ *Tamtéž.*

„odnárodnění“. V tomto případě je nutné uznat, že funkcionáři se svými obavami již tehdy předběhli dobu, vzhledem však k diktátorské a stranické paranoie se u věku dětí, a s tím spojeným „nebezpečím“, zcela netrefili.

Všechny korejské děti opustily své evropské domovy k roku 1959. Po svém odjezdu se i nadále snažily udržet písemný kontakt³⁵⁸ se svými československými přáteli a známými, postupem času však byla i korespondence zakázána. Vláda KLR se obávala toho, že by děti rozšiřovaly negativní zprávy o Koreji, a obecně styk s evropskými zeměmi nebyl v tomto směru žádoucí. V případě Československa a zaslání dopisů korejskými dětmi podává bohatý náhled do psaní a vzpomínek pamětníků mikrostudie Martina Slaby.³⁵⁹

Přestože však korejské děti – jako největší hrozba ze všech vyslaných skupin do evropských států – z Československa do konce 50. let postupně odjely, a přestože i u nás byl evidován jeden případ pokusu o útěk do NSR,³⁶⁰ studenti středních a posluchači vysokých škol v Československu zůstali a jejich vysílání na studia severokorejskou stranou pokračovalo až do roku 1989.

Důvody a okolnosti odjezdů studentů byly na rozdíl od dětí, které byly povolány zpět hromadně, rozličné. V první řadě se jednalo o řádné návraty Severokorejců poté, co bylo jejich studium úspěšně zakončeno, a jejich úloha v Československu již byla naplněna.

Najdeme však i takové případy, kdy byli studenti povolávání Severokorejskou vládou zpět do KLR jednotlivě a jmenovitě, přičemž důvody byly různé. Někteří studenti byli vzhledem ke své odborné specializaci považováni za potřebné v Koreji a jejich (byť nedokončené) vzdělání se jevilo jako dostačující pro potřeby strany a státu. Bohužel však docházelo i k odvolání studentů, kteří se severokorejskou optikou jeví jako problematictí. Mezi tyto studenty patřili již zmíněné studentky Mjong Suk a Kim Jen Je, které na svých studiích v Československu přišly do jiného stavu. Dále byli odvolávání studenti, kteří se projevovali politicky nekorektně, či kteří vykazovali velmi slabý prospěch.

Některé důvody však věděla pouze severokorejská vláda, neboť určité noty vyslanectví informující o dovolání zpět do Korejské lidově demokratické republiky

³⁵⁸ Srov. přílohu

³⁵⁹ M. CINKEISOVÁ – M. SLABA, *Korejští sirotci...*, nečíslováno.

³⁶⁰ Záznam o zadržení Kim Čal Sua, 10. 11. 1958, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

jednoduše nenabízely žádné bližší odůvodnění. Patrně nebylo u některých studentů v jejím zájmu své důvody udávat.

O tom, co se se studenty dělo po návratu do KĽDR, nejsou (alespoň prozatím) téměř žádné informace. Lehkým vodítkem je alespoň zpráva Velvyslanectví Československé republiky z října 1957, která podává informace o shromáždění studentů, kteří se v červnu vrátili ze studií v lidově demokratických zemích. Po svém návratu a prvotním třídním sezení odjeli všichni studenti, včetně asi 80 absolventů z Československa, na dovolenou. Poté byli povoláni zpět do Fenjanu na shromáždění, kde se všichni museli podrobit ostré kritice.

Za Československou republiku byl potrestán jediný vysokoškolský student Pak Čan Chi přeražením na manuální práce, jelikož se během svých studií v ČSR „špatně politicky projevoval a schvaloval prý platformu protistranické skupiny“.³⁶¹ Obecně však v tomto hodnocení českoslovenští studenti obstáli dobře, což byl možná i jeden z důvodů, proč bylo možné s vysíláním mládeže do Československé republiky pokračovat i nadále.

Hůře na tom byli studenti z NDR, Maďarska a Polska, kde patrně svou roli sehrály zmíněné politické události. Tito studenti byli zkritizováni nejvíce a maďarská skupina byla kompletně poslána na určitý čas na blíže nespecifikovanou manuální práci. Toto přeražení mohlo být pravděpodobně trestem za účast na Maďarském povstání v roce 1956.³⁶²

Je očekávatelné, že zastupitelský úřad ČSR v Koreji bude disponovat publikovatelnými a vhodnými informacemi o absolventech a jejich následném uplatnění, ale zmínky o trestech a dalších osudech problematických dětí a studentů nebudou ani s velvyslanectvím sdílené. Jelikož spolupráce v oblasti výměny studentů pokračovala až do konce 80. let, zaslouží si tato oblast rozhodně další pozornost.

Po listopadových událostech roku 1989 v Československu a politických změnách v zemích východního bloku byli všichni severokorejští studenti hromadně odvoláni zpět do KĽDR, aniž by dostali možnost svá studia zakončit.³⁶³

³⁶¹ *Informace o korejských studentech, kteří se vrátili z ČSR*, zpráva Velvyslanectví ČSR v Koreji, 08. 10. 1957, A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1955–1959, k. 5.

³⁶² *Tamtéž*.

³⁶³ Vladimír PUCEK, *Dějiny...*, s. 19.

7.2 Společenská a osobní rovina

Pomoc československého národa Severní Koreji v období války nejen prostřednictvím přijetí studentů a sirotků představovala velmi rozsáhlou solidární akci zasahující prakticky všechny sféry života v Československu. Zasílání materiálních i peněžních darů znamenalo velký zásah do rozpočtu Československé vlády, jež na pomoc válkou zmítané a následně budující Koreji vydala na 50. léta nevídané množství peněz v řádech jednotek miliard Korun československých. To vše pod rouškou lži prostředkované nejen samotnou KLDK, ale především Sovětským svazem, který byl svými satelity v politických otázkách následován. Kromě státních financí, které by poválečné Československo, jež do roku 1953 stále fungovalo na přidělový systém, jistě využilo a uplatnilo pro svůj vlastní rozvoj, přispěli i jednotliví občané, spolky, organizace či děti peněžními i hmotnými dary, často ze svého skromného mála.

Reakce československé společnosti a její snaha pomoci ať už odpovědnou a kvalitně odvedenou prací pro svou zemi v duchu internacionalismu, či prostřednictvím darů a dobrovolnicení představovala projev solidarity lidu jedné lidové demokracie s bratrskou zemí trpící pod barbarským útokem západních imperialistů. Ať už se někteří ve společnosti cítili být k přispění tlačeni, či svůj příspěvek brali jako nutnou povinnost, i tak upřímná snaha a empatie ke strádajícím civilistům a především dětem byla obrovská. Nejen vlivem dobové nálady 50. let, ale i důsledkem všudypřítomné propagandy se občané projevíli vzorně a často zcela upřímně v otázce pomoci sesterské zemi východního bloku, která nespravedlivě trpěla. To vše by bylo záslužným aktem a ukazatelem lidskosti, pokud by se celá pomoc bojující Koreji za mír nezakládala na lži.

Dnes je již patrné, že celá Akce K s sebou přinesla mnoho ne vždy zcela pozitivních důsledků. Již zmíněná otázka finanční pomoci byla obrovským výdajem a velkou investicí pro Československo, která se prakticky vůbec nevyplatila. Ačkoliv lze hovořit o určitém kulturním přínosu Československu a obohacení korejskou kulturou, tyto důsledky se zdají nyní být marginálními, neboť prakticky celá korejská otázka a pomoc v tomto ohledu upadla v zapomnění. Ve všeobecném povědomí se ve spojitosti s Korejskou válkou setkáme spíše s Dozorčí komisí neutrálních států či československou nemocnicí v Koreji, než s množstvím dodávek či pobytem malých korejských dětí a studentů.

Korejská vláda z této spolupráce vytěžila maximum – od československé vlády získala potřebné znalosti, rozličné technické stroje a zařízení, peněžní prostředky, léčiva či výchovu a vzdělání budoucích profesionálů a kádrů, za jejichž pobyt v Československu nezaplatili vůbec nic. Severní Korea nejen z pomoci Československa, ale i ostatních přispívajících bratrských států východního bloku vytěžila maximum.

Za naprosto zásadní a možná v některých případech i fatální důsledky, které s sebou celá akce pomoci přinesla, lze považovat dopady celého pobytu, především jeho ukončení, na dětskou psychiku. Pro středoškolské a vysokoškolské studenty, kteří většinou měli někoho, kdo na ně v Severní Koreji čekal, byl odjezd z Československa, do kterého se zpravidla již nikdy nevrátili, pravděpodobně méně traumatický, než pro děti, které sem dorazily malé a k pečovatelkám, vychovatelkám, sestřím ČsČK či učitelkám si vypěstovaly takřka mateřské vztahy. Jejich odtržení od nového domova po několika letech pobytu znamenal drtivý dopad nejen na ně, ale i na okolí, které s dětmi vyrůstalo a pracovalo.

Některé z dětí odloučení od druhého domova zvládly bez problémů, mnoho z nich však trpělo psychickými problémy, bylo nemocných a velmi strádalo. Příkladem závažnosti psychických stavů dětí po návratu do KLR je případ chlapce Won Dunchona, který v 50. letech jako válečný sirotek pobýval v Polské lidově demokratické republice. Won Dunchon se vrátil s první skupinou dětí, která začala opouštět Polsko, do Severní Koreje již v roce 1956. Z dopisů jiných dětí, které ve skupině odjely s ním, bylo zjištěno, že se Won Dunchon pokusil o přechod severokorejských hranic, aby se mohl navrátit do Polska. Utopil se v bažině.

Ačkoliv se to může zdát patetické či klišé, po citové stránce byly důsledky celého projektu zásadní a často velmi těžké. Přestože pomoc a potřeba podpory byla neustále státní propagandou vštěpovaná, vzniklá pouta byla skutečná a upřímná, především u dětí. Nejen „české mámy“, jak byly ženy pracující u korejských dětí často dětmi nazývány, ale i spolužáci a přátelé dětí přišli o své korejské kamarády, na které často po odjezdu vzpomínali a nevěděli o nich vůbec nic. Je nezbytné zmínit, že bez ohledu na politické cíle československé vlády, která s myšlenkou nějakých hlubších citových vazeb patrně vůbec nepracovala, natož aby na ně byly brány ohledy, byly dopady na psychiku (nejen) dětí nedílnou a nemálo důležitou součástí akce. Individuální prožívání jednotlivců nelze

nechat bez povšimnutí, ačkoliv se to ze stranického a propagandistického hlediska rozhodně nepovažovalo za podstatný faktor.³⁶⁴

³⁶⁴ Otázkou citových vazeb a emočních důsledků se zabývá právě jihokorejský dokument Kim Deog Younga „Kim Il Sung’s Children“ z roku 2020, který se natáčel v Polsku, Rumunsku, Bulharsku, Maďarsku i České republice. Snímek je zaměřený spíše na citovou stránku diváka a zprostředkovává vedle cenného video materiálu rovněž rozhovory s pamětníky. Významnou dějovou linkou je příběh Georgety Mircioiu, která se v Rumunsku seznámila se svým budoucím manželem Jo Junghem. Několik let udržovali tajnou známost, neboť styky s cizinci byly v Severní Koreji ilegální. Jejich oficiální žádosti o sňatek nebylo po dobu pěti let vyhověno, nakonec se však po oficiálním povolení ke sňatku v Rumunsku v roce 1957 vzali a následně se jim narodila dcera Cho Miran. Společně však museli odcestovat do KLR, což bylo jednou z podmínek pro udělení povolení ke sňatku. Ze zdravotních důvodů se musela Georgeta na čas vrátit zpět do Rumunska, aby vyléčila svou dcerku. Opětovný návrat do KLR jí však byl zamítnut. Poslední dopis od manžela obdržela v roce 1966, na její desítky let trvající snahy zjistit o něm jakékoliv informace odpovídala severokorejská ambasáda buď tím, že její manžel je mrtvý, nebo se o něj již déle nemá zajímat, protože ho potřebuje Strana. Na jeho památku a s vidinou setkání vydala rumunsko-korejský slovník o rozsahu 160 000 slov. Georgeta Mircioiu se se svým manželem Jo Junghem však už nikdy nesetkala. Případů takto nuceně odloučených párů přitom nalezneme v dějinách hned několik. *Kim Il Sung’s Children*, Režie Deog Young Kim, Korejská republika 2020, dostupné <https://filmfreeway.com/kimilsungchildren> [10. 12. 2021].

Závěr

Přestože konflikt na korejském poloostrově v letech 1950–1953 na první pohled mohl představovat válečné dění omezující se pouze na oblast dostatečně vzdálenou od střední Evropy, zasáhl paradoxně daleko více zemí, než si jeho bezprostřední účastníci dokázali představit. Původní myšlenka rychlých a izolovaných bojů ve jménu sjednocení nepočítala s nasazením a podporou zemí jak východně, tak i západně smýšlejících. V případě zemí východního bloku byly základními pojítky v boji proti západu obdobné politické režimy a především Sovětský svaz.

Oficiální narativ KLR, Sovětského svazu a lidových demokracií od počátku Korejskou válku prezentoval jako útok Korejské republiky na Korejskou lidově demokratickou republiku v zájmu amerických imperialistů, přičemž v boji za mír a sjednocení země proti barbarským nepřítelům trpělo mnoho Severokorejců a nevinných civilistů, především dětí. Severní Korea se stavěla do role země hrdinných vlastenců, kteří neváhali položit život za socialismus a záchranu míru pro tehdejší lidově demokratická zřízení a Sovětský svaz.

Tyto myšlenky byly plně přejaty zeměmi východního bloku následujícími SSSR, a po vzoru Moskvy se téměř ihned zapojily do masivní akce podporující Severní Koreu. Dodávky materiálních potřeb a peněz byly obrovské – jen v případě Československa hovoříme o miliardách Kčs. Součástí této pomoci byla péče o severokorejské studenty a děti, kterým bylo poskytnuto vzdělání a ubytování po dobu několika let. Tato pomoc byla nakonec v celém rozsahu prohlášena za dar.

V případě studia severokorejských středoškoláků a vysokoškoláků bylo umožněno bezplatné vystudování budoucích kádrů potřebných pro další vývoj Koreje, především pro její poválečné budování. V ideálním případě se studenti po absolvování a potřebných náležitostech vraceli do KLR, aby mohly být jejich nově nabyté znalosti uplatněny v praxi a jejich úloha tak zdárně ukončena. Jak však vyplynulo z výzkumu, i přes snahy severokorejské vlády a patriční stranické lustrace docházelo ke komplikacím, se kterými československo-korejská spolupráce zcela nepočítala. Několik studentů nesplnilo patriční politicko-propagandistická očekávání a jejich studia nebyla bezchybná, jak se od nich požadovalo. Někteří z nich byli vnímáni jako problémoví a byli odvoláváni ze studií předčasně. Pravděpodobně nejrozsáhlejší analyzovanou kauzou byl případ

studentky Mjong Suk, která na svých studiích v Československu otěhotněla, a za její možnost zůstat v ČSR se zasazovalo větší množství lidí.

Přestože boje na korejském poloostrově skončily k roku 1953, neznamenalo to pro obě země konec spolupráce na poli vzdělávání a studií. Ačkoli pozdější politické události v Evropě 50. let zapříčinily odjezdy studentů zpět do vlasti (v případě Maďarska dokonce naprosto všech Severokorejců) a vývoj ideologie Čučche znamenal odvolání severokorejských dětí z evropských zemí, vzdělávání studentů z KLTR v ČSR pokračovalo až do roku 1989, kdy byli všichni s ohledem na pád režimu odvoláni zpět do vlasti.

Otázka péče o sirotky byla specifická hned z několika důvodů. V první řadě byly děti oproti studentům převezeny do naprosto odlišné cizí země jako malé a vedle vzdělávání zde byly i řadu let vychovávány. K řádné stranické výchově podle severokorejských standardů docházelo sice jak u dětí, tak i v případě středoškolských a vysokoškolských studentů, ovšem výchozí situace obou skupin byly poněkud rozdílné.

Korejští studenti přicházeli do Československa s již řádnou propagandistickou přípravou a nezbytným „drilem“ z dětství, zatímco malé děti tyto zkušenosti prozatím neměly, nebo alespoň ne v nezbytném rozsahu. Děti, které byly vyjmuty ze severokorejského režimu a vychovávány sice v socialistickém, ale přesto středoevropském Československu, mohly být velmi snadno ovlivněny a „odnárodněny“, čehož si byla KLTR velmi dobře vědoma.

Z bezpečnostních důvodů nebyly do lidových demokracií i přes návrhy posílány velmi malé děti (miminka, batolata), aby nedošlo k jejich poevropštění a úplnému odtržení od Severní Koreje. Takové děti by v budoucnu po návratu do vlasti mohly představovat potenciální hrobu pro režim. Vzhledem k tomu, že evropskými zeměmi byly převzaty tisíce dětí, představa návratu mladých a zdravých Severokorejců zvyklých na velmi dobré životní podmínky do Severní Koreje se jevila jako velmi ohrožující. Severokorejské děti tak byly postupně všechny odvolány zpět do vlasti a pokud možno rozděleny tak, aby nezůstaly společně v kontaktu.

I přes obavy, které vláda KLTR očividně od počátku měla, Severní Korea vzhledem k válečné a ekonomické situaci k péči o děti bratrskými státy přistoupila. Dětem byly poskytnuty druhé domovy v Bulharsku, Maďarsku, Polsku či Rumunsku. V případě Československa bylo přijato na 900 dětí, které byly umístěny v několika

domovech v Čechách, na Moravě a na Slovensku.

Sirotci byli v Československu vychováváni několik let, po absolvování základních škol často pokračovali v dalších studiích. Oproti středoškolským a vysokoškolským studentům neměly nikoho, kdo by na ně v Korejské lidově demokratické republice čekal, zcela přirozeně a očekávatelně si tak vytvořily velmi silná pouta s vychovateli, učiteli a pečovateli v Československu. Vzhledem k tomu, že se jednalo o děti, které byly silně traumatizovány nejen ztrátou rodičů, ale i samotnou válkou, kterou často přímo prožívaly, a s ohledem na fakt, že byly poslány do neznámé země, ve které nikomu nerozuměly, je naprosto pochopitelné, že potřebovaly mít někoho, ke komu by mohly mít blízko, jednoduše potřebovaly někoho, kdo by jim nahradil rodiče.

Děti v Československu vedle citových pout k dospělým navázaly i četná přátelství s dětmi z okolí a se svými spolužáky. Veškeré tyto vazby byly ale zpřetrhány jejich nařízeným odjezdem. Ačkoliv byly i po odjezdu udržovány písemné styky, i ty nakonec později ustaly. Severokorejští sirotci se do svého druhého domova už nikdy nepodívali, a se svými přáteli a náhradními rodinami se již nikdy neviděli.³⁶⁵

Na pomoc Československa v podobě přijetí dětí a studentů lze v závěru pohlížet dvěma způsoby. Za prvé se jednalo o politicky podmíněný akt solidarity po vzoru dalších socialistických států a ideální nástroj propagandy. Na druhé straně tato diplomatická akce v případě dětí vyústila v klidnější období v životě severokorejských sirotků a v upřímné vztahy, které se zapsaly do životů jich i dospělých. Tato vzniklá pouta však byla pouhým vedlejším produktem, nikoli plánovaným záměrem, na psychické důsledky celého projektu nebyl brán potřebný a dostatečný ohled.

Během výzkumu bylo navzdory prvotním očekáváním získáno značné množství pramenů, ze kterých mohlo být čerpáno. Ne všechny prameny mohly být však pro účely a zadání této práce využity v celém rozsahu. Zároveň existují další dosud nevyužité fondy a kroniky, které nabízejí prostor pro ještě hlubší výzkum a rozšíření práce. S ohledem na osobní vztah autorky k problematice, další dostupné prameny a široký obsah zkoumaného tématu se nabízí budoucí možnost rozšíření popisovaného fenoménu v dalším výzkumu.

³⁶⁵ Výjimku představuje návrat jednoho ze sirotků do Chocerad v roce 1991, kdy navštívil budovu bývalého dětského domova a bývalé zaměstnance. Okolnosti příjezdu muže nejsou známy, je možné, že se jednalo o severokorejského uprchlíka. M. CINKEISOVÁ – M. SLABA, *Korejští sirotci...*, nečíslováno.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny:

Archiv Ministerstva zahraničních věcí, fondy:

Generální sekretariát – A, Korea 1945–1954

Teritoriální odbory – obyčejné, Korea 1945–1959

Teritoriální odbory – tajné, Korea 1945–1954

Teritoriální odbory – tajné, Korea 1955–1959

Národní archiv, fondy:

Československý Červený Kříž (1919) 1945–2008

Generál Rudolf Babka 1950–1954

KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, mezinárodní oddělení

Ministerstvo školství a kultury 1945–1967

Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv 1918–1987

Osobní archiv Martina Slaby

Vládní nařízení ze dne 10. dubna 1951 o styku státních úřadů a jiných orgánů s úřady a orgány cizích států č. 31/1951 Sb., In: Sbíрка zákonů republiky Československé 1951, částka 20, dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/020-1951.pdf> [30. 10. 2022].

Vládní nařízení ze dne 7. září 1951, kterým se zřizují nová ministerstva č. 74/1951 Sb., In: Sbíрка zákonů republiky Československé 1951, částka 38, dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1951/038-1951.pdf> [16. 10. 2022].

Archivní pomůcky:

Příručka o navázání diplomatických styků, diplomatické zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu 1918-1985, A MZV-ADO 1987.

Literatura:

CINKEISOVÁ, Miroslava – SLABA, Martin, *Korejští sirotci v Líšně a v Choceradech v letech 1952–1957*, rukopis.

ČEDÍKOVÁ, Alexandra – HROMÁDKOVÁ, Silvia – ŠVAMBERK, Alexej Projekt *Čechoslováci v Koreji*, výtah ze zprávy, dostupné na <https://www.mzv.cz/file/506920/Svamberk040109.pdf> [25. 9. 2022].

ČORNEJ, Petr – ČORNEJOVÁ, Ivana – FROLÍK, Jan A KOL., *Dějiny země Koruny české II*, Praha 2021.

DEJMEK, Jindřich, *Diplomacie Československa, díl II., Biografický slovník československých diplomatů (1918-1992)*. Praha 2013.

JANEČEK, Pavel *Československo-korejské vztahy v době korejské války 1950–1953*, diplomová práce, Praha 2005, dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/3265/RPTX_2005_2_11210_ASZ_K00844_131672_0_26473.pdf?sequence=1&isAllowed=y [28. 09. 2022].

NÁLEVKA, Vladimír, *Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti. Korejská válka 1950–1953*, Praha 2022.

NOVÝ, Karel, a kol., *Čeští spisovatelé korejským dětem*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1952

OLŠA, Jaroslav, *Vztahy bývalého Československa a Korejské republiky*, 2009, dostupné na https://www.mzv.cz/seoul/cz/vzajemne_vztahy/historicke_kontakty/vztahy_byvaleho_ceskoslovenska_a.html [10. 09. 2022].

OLŠÁKOVÁ, Doubravka, *Vysoká škola politických a hospodářských věd (1949–1953)*, Hradec Králové 2010, dostupné na https://www.academia.edu/5172496/Vysok%C3%A1_%C5%A1kola_politick%C3%BBDch_a_hospod%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_v%C4%9Bd_1948_1953 [05. 11. 2022].

PUCEK, Vladimír, *Dějiny koreanistiky. Vznik a rozvoj koreanistiky v Československu/ České republice a její přínos k prohloubení vzájemných vztahů s Koreou*, Seminář koreanistiky, Ústav Dálného východu 2015, dostupné z: http://korea.ff.cuni.cz/system/files/dejiny_koreanistiky.pdf [28. 09. 2022].

PUCEK, Vladimír, *Z historie české koreanistiky. K 60. výročí vzniku oboru Koreanistika na Univerzitě Karlově v Praze*, *Mezinárodní politika* 34, č. 6, 2010, dostupné na https://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP06_10.pdf [10. 09. 2022], s. 31–34.

Sborník studijních materiálů k dějinám KSČ v letech 1948-1960, *Vysoká škola politická ÚV KSČ, Katedra dějin KSČ*, 1981.

SMETÁNKA, Tomáš, *Neutrální Československo. Čtyřicet let v komisi pro dohled nad příměřím v Koreji*, *Mezinárodní politika* 34, č. 6, 2010, dostupné na https://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP06_10.pdf [10. 09. 2022], s. 9–12.

Dobová periodika:

Rudé Právo 30, č. 151 ze dne 27. 6. 1950.

Rudé Právo 30, č. 152 ze dne 28. června 1950.

Rudé Právo 31, č. 292 ze dne 12 prosince 1951.

Rudé Právo 32, č. 110 ze dne 3. května 1952.

Rudé Právo 32, č. 111 ze dne 4. května 1952.

Rudé Právo 33, č. 148 ze dne 29. května 1953.

Internetové a ostatní zdroje:

Děda Mráz, reportáž Československého filmového týdeníku, č. 2, 1953, dostupné na <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1130615451-ceskoslovensky-filmovy-tydenik/203562262700002/> [20. 10. 2022].

Generální konzul Jaroslav Olša, dostupné na webových stránkách MZV, https://www.mzv.cz/losangeles/cz/o_nas/generalni_konzul/index.html [25. 9. 2022].

Kim Il Sung's Children, Režie Deog Young Kim, Korejská republika 2020, dostupné <https://filmfreeway.com/kimilsungschildren> [10. 12. 2021].

První vyslanec korejské lidově-demokratické republiky v Praze, Československé filmové noviny, č. 30, červenec 1951. Dostupné online na: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1130615451-ceskoslovensky-filmovy-tydenik/201324242010322/> [01. 10. 2022].

Seznam použitých zkratk, značek a odborných termínů:

A – Archiv

a.i. – Ad interim (latinský výraz pro dočasné zastoupení na dané pozici)

A MZV – Archiv Ministerstva zahraničních věcí

AMU – Akademie múzických umění v Praze

ČsČK – Československý Červený Kříž

ČSL – Československá strana lidová

ČSM – Československý svaz mládeže

ČsPO – Československý svaz požární ochrany

ČSR – Československá republika

ČSS – Československá strana socialistická

ČVUT – České vysoké učení technické

DD – Dětský domov

DKS – Domov korejských studentů

f. – Fond

GS – Generální sekretariát

inv. č. – Inventární číslo

kart. – Karton

KLDR – Korejská lidově demokratická republika

KPR – Kancelář prezidenta republiky

KSČ – Komunistická strana Československa

MAV NF – Místní akční výbory Národní fronty

MLR – Maďarská lidová republika

MNB – Ministerstvo národní bezpečnosti

MNV – Místní národní výbor

MŠO – Ministerstvo školství a osvěty

MŠVU – Ministerstvo školství, věd a umění

MVO – Ministerstvo vnitřního obchodu

MZ – Ministerstvo zdravotnictví

MZO – Ministerstvo zahraničního obchodu

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí
NA – Národní archiv
NDR – Německá demokratická republika
NF – Národní fronta
OSN – Organizace spojených národů
ROH – Revoluční odborové hnutí
SČSP – Svaz československo-sovětského přátelství
SPB – Svaz protifašistických bojovníků
SSSR – Svaz sovětských socialistických republik
SŠ – Střední škola
Svazarm – Svaz pro spolupráci s armádou
TBC – Tuberkulóza
TO-O – Teritoriální odbor – obyčejný
TO-T – Teritoriální odbor – tajný
ÚAV NF – Ústřední akční výbor Národní fronty
UK – Univerzita Karlova
UMPRUM – Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
ÚNP – Ústřední národní pojišťovna
ÚPV – Úřad předsednictva vlády
ÚRD – Ústřední rada družstev
ÚRO – Ústřední rada odborů
ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa
VA – Výstřižkový archiv
VŠ – Vysoká škola
VŠPHV – Vysoká škola politických a hospodářských studií
ZÚ KLDR – Zahraniční úřad Korejské lidově demokratické republiky

Seznam příloh

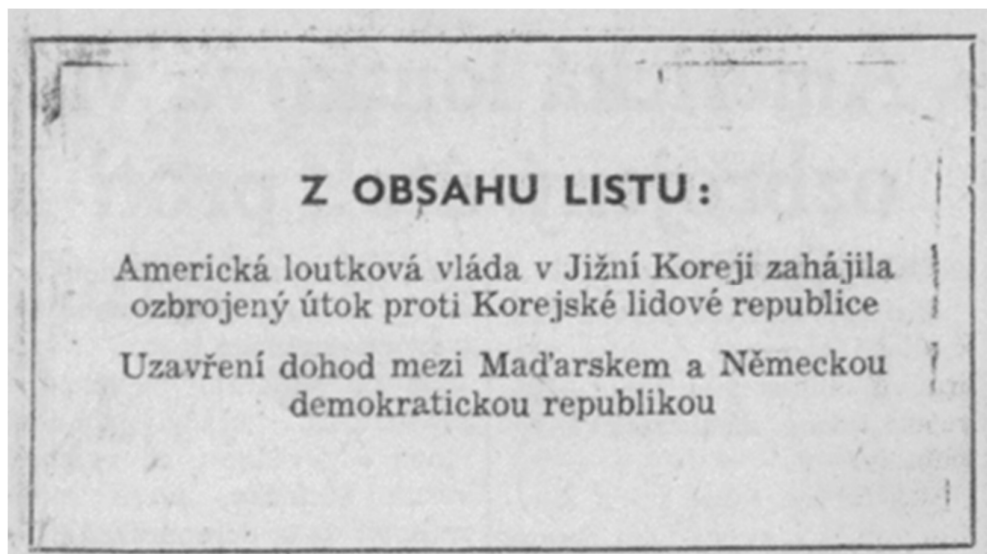
Příloha 1: Rudé Právo informuje o ozbrojeném útoku „Jižní Korey na KLDŘ“:.....	I
Příloha 2: „Pohled na zachovalou část Fenjanu“, nedatováno	II
Příloha 3: „S korejskými novináři u hromadných hrobů v Kunigu. Zde na tomto místě zavraždili Američané 30 000 lidí za 3 dny“. Nedatováno.	III
Příloha 4: „Toto je další pohled na Fenjan. Všimni si na levé straně té zemljanky. Tak zde žijí téměř všichni obyvatelé“. Nedatováno.	IV
Příloha 5: Blíže nespecifikovaná fotografie, mohlo by se jednat o československou polní nemocnici. Nedatováno.	V
Příloha 6: Blíže nespecifikovaná fotografie, pravděpodobně by se mohlo jednat o přebírání dodávky Červeného kříže. Nedatováno.	VI
Příloha 7: „Pracující lid žádá zastavení americké agrese v Koreji“, zpráva Rudého Práva.	VII
Příloha 8: Zpráva o příjezdu korejských studentů	VIII
Příloha 9: Dopis dětí z mateřské školy, únor 1952.....	IX
Příloha 10: Zpráva o sbírce pořádané sestrami ČSČK v Hradištku ze dne 19. dubna 1952.	X
Příloha 11: Dopis dětí Národní školy v Michli, květen 1952.....	XI
Příloha 12: Korejské děti po příjezdu do Československa, květen 1952.....	XII
Příloha 13: Dopis L. Koubkové korejským dětem, květen 1952.	XIII
Příloha 14: Korejské děti na zámku Jindřichov, nedatováno.	XIV
Příloha 15: Znak Vyslanectví KLDŘ v roce 1953.	XV
Příloha 16: Dopis korejského chlapce žijícího v ČSR, červenec 1953.	XVI
Příloha 17: Překlad dopisu korejského chlapce, červenec 1953.....	XVII
Příloha 18: Dopis korejského chlapce své „české mamince“ ze dne 24. července 1953.	XVIII
Příloha 19: Dopis korejského chlapce své „české mamince“ ze dne 3. srpna 1955....	XIX

Příloha 20: Pohled korejského chlapce ze Severní Koreje, 1958.XX

Příloha 21: Obálka se zpáteční adresou Domova korejských dětí v Houštce, 1955. .. XXI

Přílohy

Příloha 1: Rudé Právo informuje o ozbrojeném útoku „Jižní Koreje na KLLDR“:

Zdroj: Rudé právo 30., č. 151 ze dne 27. června 1950, dostupné na:
<https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/6/27/1.png> [28. 09. 2022].

Fotografie z pozůstalosti Rudolfa Babky, pořízené v době jeho působení v KHDR:

Příloha 2: „Pohled na zachovalou část Fenjanu“, nedatováno

Zdroj: NA Praha, f. Generála Rudolfa Babky, nezpracováno.

Příloha 3: „S korejskými novináři u hromadných hrobů v Kunigu. Zde na tomto místě zavraždili Američané 30 000 lidí za 3 dny“. Nedatováno.

Zdroj: NA Praha, f. Generála Rudolfa Babky, nezpracováno.

Příloha 4: „Toto je další pohled na Fenjan. Všimni si na levé straně té zemljanky. Tak zde žijí téměř všichni obyvatelé“. Nedatováno.

Zdroj: NA Praha, f. Generála Rudolfa Babky, nezpracováno.

Příloha 5: Blíže nespecifikovaná fotografie, mohlo by se jednat o československou polní nemocnici. Nedatováno.

Zdroj: NA Praha, f. Generála Rudolfa Babky, nezpracováno.

Příloha 6: Blíže nespecifikovaná fotografie, pravděpodobně by se mohlo jednat o přebírání dodávky Červeného kříže. Nedatováno.

Zdroj: NA Praha, f. Generála Rudolfa Babky, nezpracováno.

Příloha 7: „Pracující lid žádá zastavení americké agrese v Koreji“, zpráva Rudého Práva.

Pracující lid žádá zastavení americké agrese v Koreji

Čs. výbor obránců míru vyzývá k protestní akci proti útoku imperialistů

PRAHA 8. července (RP)
Československý výbor obránců míru projednal 8. července na mimořádné schůzi svého předseda společně se zástupci všech celonárodních organizací americkou agresi v Koreji, která způsobila rozhořčení celé československé veřejnosti a vyvolala hned vzápětí četné protestní projevy organizací i jednotlivců.

Československý lid, který na vlastním těle prožil hrůzy fašismu a cizí okupace, pociťuje živou solidaritu s bojem korejského lidu za nezávislost. Je si vědom, že tento boj je součástí velkého světového zápasu za mir a proti podněcovatelům nové imperialistické války.

Protest Svazu bojovníků za svobodu proti útoku na Koreu
Předsednictvo ústředního výboru Svazu bojovníků za svobodu zaslalo Organizaci spojených národů protestní přípis, podepsaný předsedou SBS ministrem národní bezpečnosti L. Koptivou a generálním tajemníkem SBS poslancem J. Vodičkou.

Jménem 150.000 členů protestuje předsednictvo Svazu bojovníků za svobodu proti ozbrojené intervenci Spojených států amerických na korejském území a proti námořní blokádě korejského pobřeží.

Současně protestuje proti porušení Charty OSN a proti zneužití OSN jako nástroje agresivní imperialistické politiky USA, jejímž cílem je utlumení korejského konfliktu je utlumení hrozičce se imperialistického panství nejen v jižní Koreji, ale v Asii vůbec.

Budovatelskou práci přispějeme k vítězství míru
Zaměstnanci Novosedlických papíren odsuzují ve své resoluci zločinný útok amerických imperialistů a jejich jihokorejských fašistických pomáhačů proti mírumilovnému lidu korejské lidové demokratické republiky. Zatím co americká vláda podniká ozbrojenou agresi — plá — odpověděla naše vláda na válečné štvaní západních imperialistů dalším slavnostním cen a rozšířením válečného trhu. K posílení tábora míru a k podpoře boje států korejského lidu vyhlásili zaměstnanci papíren tyto závazky:

Splníme celoroční plán druhého roku pětiletky do 15. prosince. Zavazujeme se, že se všichni zapojíme do socialistického soutěžení. V našem závodě budeme ještě lépe a dokonaleji hospodářit podle zásad socialistického podnikového hospodářství.

V rámci vesnického patronátu pomůžeme zajistit úspěšný průběh letošních žní a budeme bojovat za zvýšení politického úrodnosti zemědělství u patronátní vesnici.

Mluví o míru, ale připravují novou válku — píše o amerických imperialistech Bohumír Mikš z n. p. Benar, Benešov n. Ploučnic. Naši pracující vědí — pokračuje — že proti tomu mohou nejlépe činit na svých pracovištích. Důkazem toho jsou závazky n. p. Benar v Benešově n. Ploučnic.

Zaměstnanci z oddělení napájecích rámu se zavazují, že při sušení zboží využijí stoprocentního výkonu stroje. Budou dbát toho, aby ve své pracovní směně nepromškali ani minutu, budou se starat o to, aby od nich vycházelo nejvyššího množství zboží, budou pečovat o své stroje a udržovat pořádek a čistotu na

svém pracovišti. Své závazky připojují dále zaměstnanci z oddělení režného zboží a barvírny.

»My pracující protestujeme proti napadení Koreje,« píše dělník Chlubna a nástrojárny v závodě Sokolova. »Pracuji na dvou frézových vertikálních a na jedné horizontální. Úkol plním na 380%. To je moje odpověď na válečné štvaní. A nejsem sám. Jsou nás sta a tisíce, kteří na počtu a rozpoutání nové války odpovídáme svou poctivou prací, která přináší zisk nejen nám, ale podporuje mir na celém světě. Když se my, pracující

Ceskoslovenský výbor obránců míru vyzývá všechny nás lid k protestní akci proti zločinné agresi v Koreji a současně zaslal protestní dopis prezidentu USA H. Trumanovi.

»Po celé naší republice pozvedá pracující lid svůj hlas proti hanobnému útoku amerických imperialistů a jihokorejských fašistických vojsk na Korejskou lidově demokratickou republiku. V řadě resolucí, zaslaných Čs. výboru obránců míru, vyjadřuje svou solidaritu s hrdiným bojem korejského lidu a pevně odhodlání uhájit pod vedením Sovětského svazu a společně se všemi mírumilovnými silami světa trvalý mir.

Výzva Čs. výboru obránců míru
»Protestujte proti agresi v Koreji, která je hrubým porušením Charty OSN a zločinem proti míru, za který nese plnou odpovědnost vláda USA!
Žádejte okamžité odvolání amerických vojsk z Koreje a bezodkladné skončení imperialistického vměšování se do vnitřních záležitostí druhých národů!
Zasilejte protestní projevy OSN prostřednictvím Československého výboru obránců míru!
Zadržte ruce amerických útočníků v Koreji!
Společně se všemi mírumilovnými lidmi světa, pod vedením SSSR zneškodněte plány podněcovatelů nové války, braňte světový mír!
ČESKOSLOVENSKÝ VÝBOR OBRÁNCŮ MÍRU

Protestní dopis prezidentu H. Trumanovi
Jménem 9½ milionu československých občanů, kteří se zavázali svými podpisy na stockholmskou resoluci bojovat za mir, rozhořčeně odsuzujeme hanobný útok proti lidu Koreje a proti zneužívání Organizace spojených národů k válečným zločinům.

V okamžiku, kdy mírumilovní lidé celého světa manifestují svou vůli obhájit mir, americká letadla vraždí obyvatele Koreje, americké námořnictvo bombarduje korejské pobřeží, americké pozemní síly bojují proti korejskému lidu na jeho vlastní půdě.

To dokazuje znovu, jak všechna slova o míru i sliby, že budete pracovat pro mir, jsou jen dal americkému lidu, byly falešné.

My a s námi všichni mírumilovní lidé celého světa žádáme okamžité odvolání amerických vojsk z Koreje a bezodkladné skončení imperialistického vměšování se do vnitřních záležitostí Koreje.

Odpovědi všech čestných mužů a žen celého světa na imperialistickou intervenci, za níž je odpovědná Vaše vláda, bude ještě rozhodně boj proti ozbrojeným nově světové války a za trvalý mir pro celé lidstvo.

Stamiliony podpisů na stockholmské resoluci jsou výstražnou výzvou všem, kteří podlé vzoru nacistických zločinců se pokoušejí vyvrhnout lidstvo do nové válečné katastrofy.

Ruce pryč od Koreje — svobodu a mir korejskému lidu!

PŘEDSEDNICTVO ČS. VÝBORU OBRÁNCŮ MÍRU

všech zemí, sjednotíme, musíme boj za mir vyhrát.«

Úspěšné provedení žní — odpověď na napadení Koreje
Zemědělské ženy z Lipové, okres Rumburk, odpovídají na americký útok v Koreji závazkem, že zabezpečí úspěšný průběh žní. Zavazujeme se — praví ve své resoluci — že provedeme v nejbližší lhůtě a údernicky mírově žně a dodáme včas a manifestace obilí. Spolu s muži uskutečneme na podzim jednotný oves na sovětské půdě a tak přispějeme k rychlému vybudování socialismu v naší vlasti a k upevnění světového míru.

Členové skupiny ČSM v Perné, okres Valašské Meziříčí, vyhlásili na počest hrdinného boje korejského lidu závazek, že k letošním žním ustaví tři pracovní skupiny z řad členů ČSM, budou spolupracovat na vypracování žníhového plánu a za pomoci starších zemědělců uskuteční slavnostním a manifestacím způsobem výkup obilí.

Občanské Horních Pasek odsuzují napadení Korejské lidové demokratické republiky a hanobný útok amerických imperialistů, kteří svými letadly bombardují pokojné a mírumilovné obyvatelstvo. Jméno přesvědčení — píše — že dobrota prací nás všech v JZD a plněním všech ostatních povinností posílíme tábor míru na celém světě. Lidově demokratické armádě korejské a partyzánským oddílům úspěšně bojujícím za úplnou svobodu a vyhnání amerických imperialistů, přejeme hojně úspěchů a brzké osvobození celé vlasti.

Žádáme bezpodmínečné odvolání amerických vojsk z Koreje
Zaměstnanci Píseňské armaturky, n. p., ve své resoluci zdůrazňují: Protestujeme co nejrozhodněji, aby se Spojené státy severoamerické vměšovaly do vnitřních záležitostí Koreje. Žádáme bezpodmínečné odvolání amerických vojenských jednotek z Koreje. Jakým právem — říkájí na adresu amerických imperialistů — vraždíte ženy, mat-

Pokračování na str. 7.

Zdroj: Rudé Právo, ročník 30, č. 161 ze dne 9. července 1950, dostupné z:

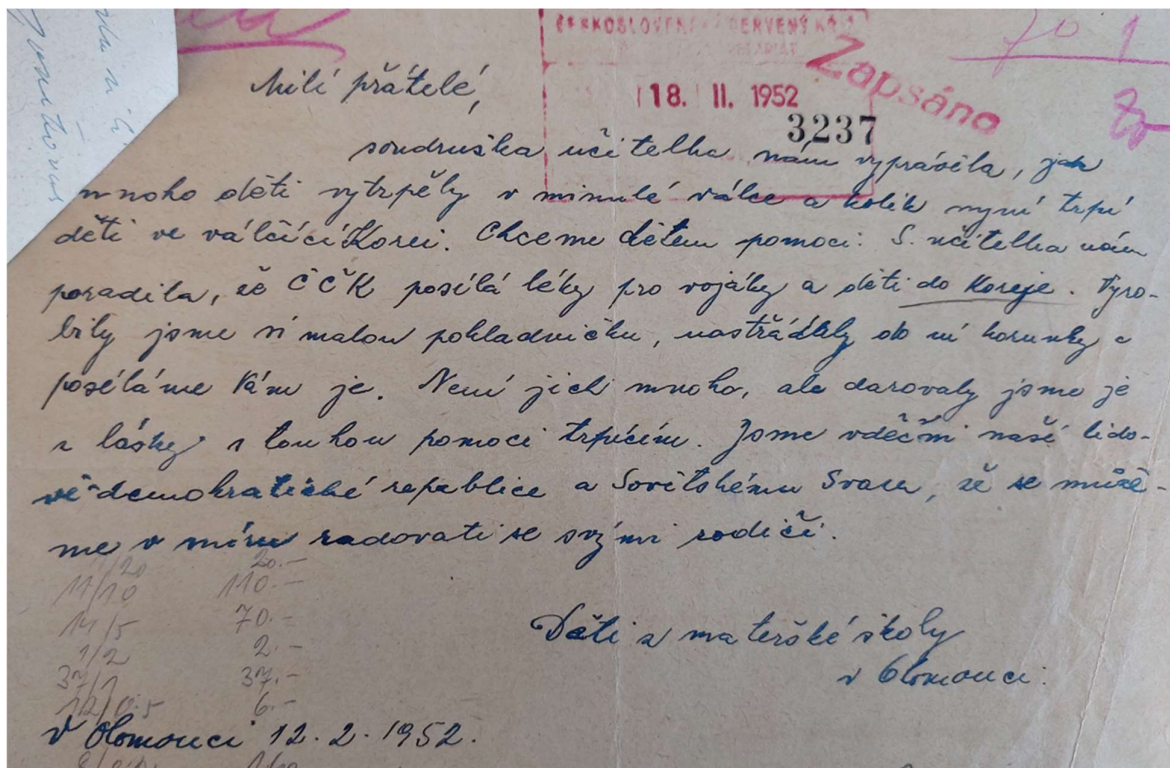
<https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/7/9/1.png000d606f5dc6?page=uuuid:de038f00-4105-11dd-a917-000d606f5dc6> [25. 09. 2022], str. 1.

Příloha 8: Zpráva o příjezdu korejských studentů

Zdroj: Rudé Právo 32, č. 292 ze dne 12. 12. 1951, dostupné z:
<https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/12/12/4.png> [09. 10. 2022],
str. 4.

Příloha 9: Dopis dětí z mateřské školy, únor 1952.

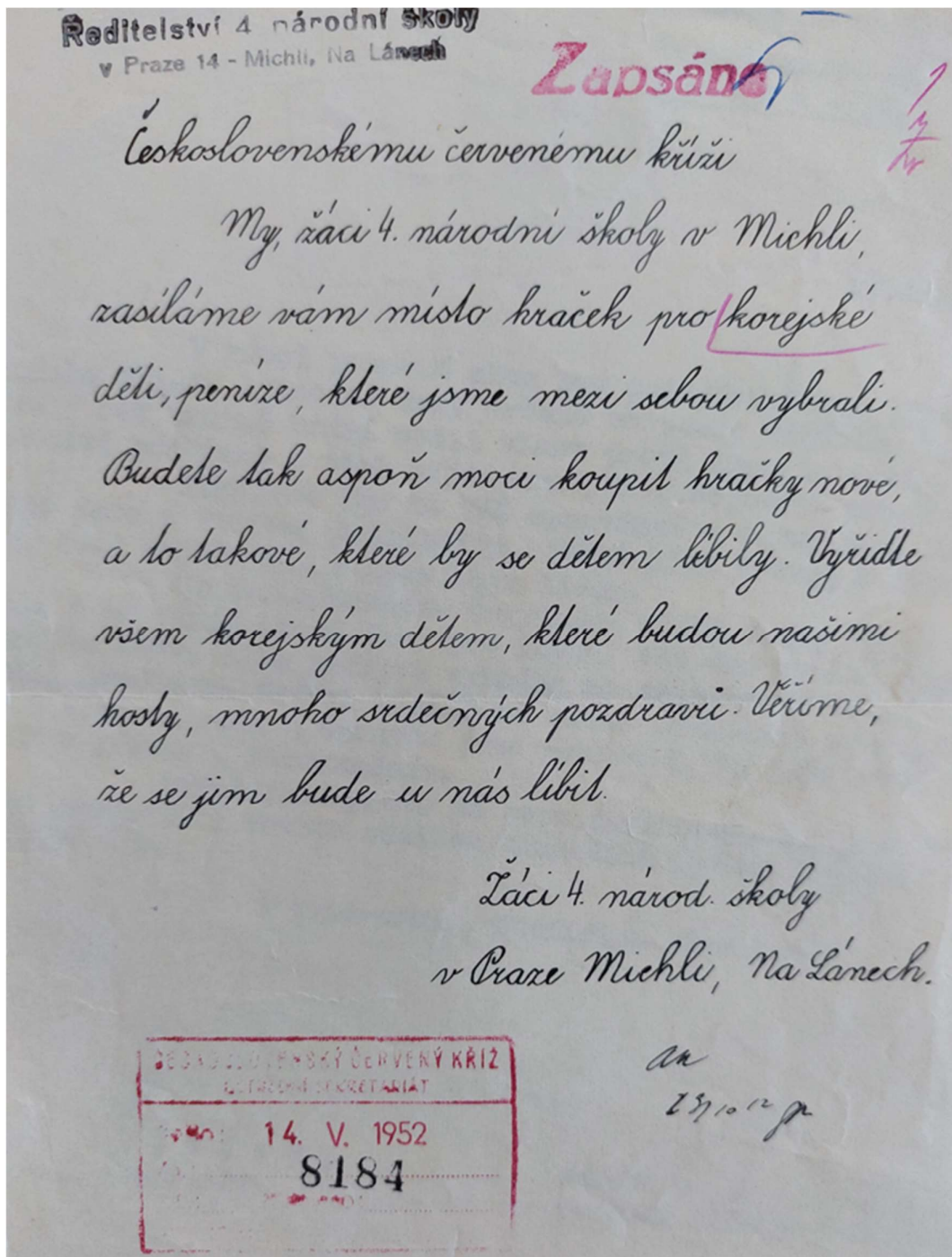
Zdroj: NA Praha, f. ČSČK, nezpracováno.

Příloha 10: Zpráva o sbírce pořádané sestrami ČSČK v Hradištku ze dne 19. dubna 1952.

Zdroj: NA Praha, f. ČSČK, nezpracováno.

Příloha 11: Dopis dětí Národní školy v Michli, květen 1952

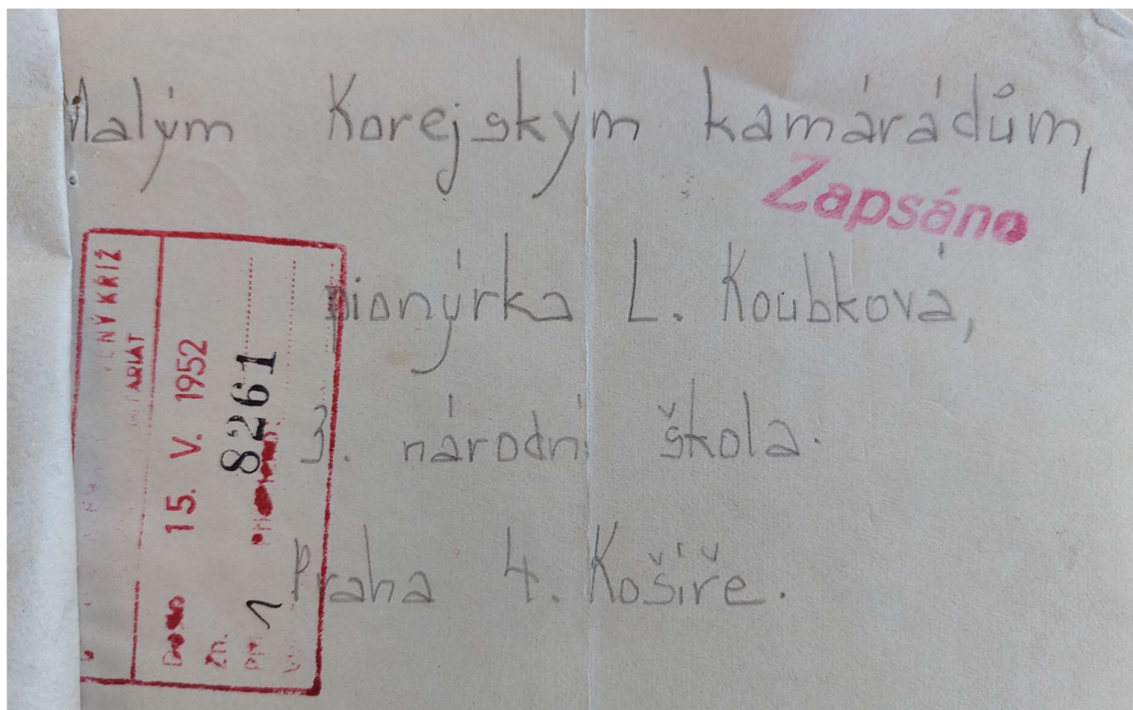
Zdroj: NA Praha, f. ČSČK, nezpracováno.

Příloha 12: Korejské děti po příjezdu do Československa, květen 1952.

Zdroj: Rudé Právo 32, č. 111 ze dne 3. května 1952, dostupné z:
<https://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1952/5/4/2.png> [25. 10. 2022], s. 2.

Příloha 13: Dopis L. Koubkové korejským dětem, květen 1952.

Zdroj: NA Praha, f. ČSČK, nezpracováno.

Příloha 14: Korejské děti na zámku Jindřichov, nedatováno.

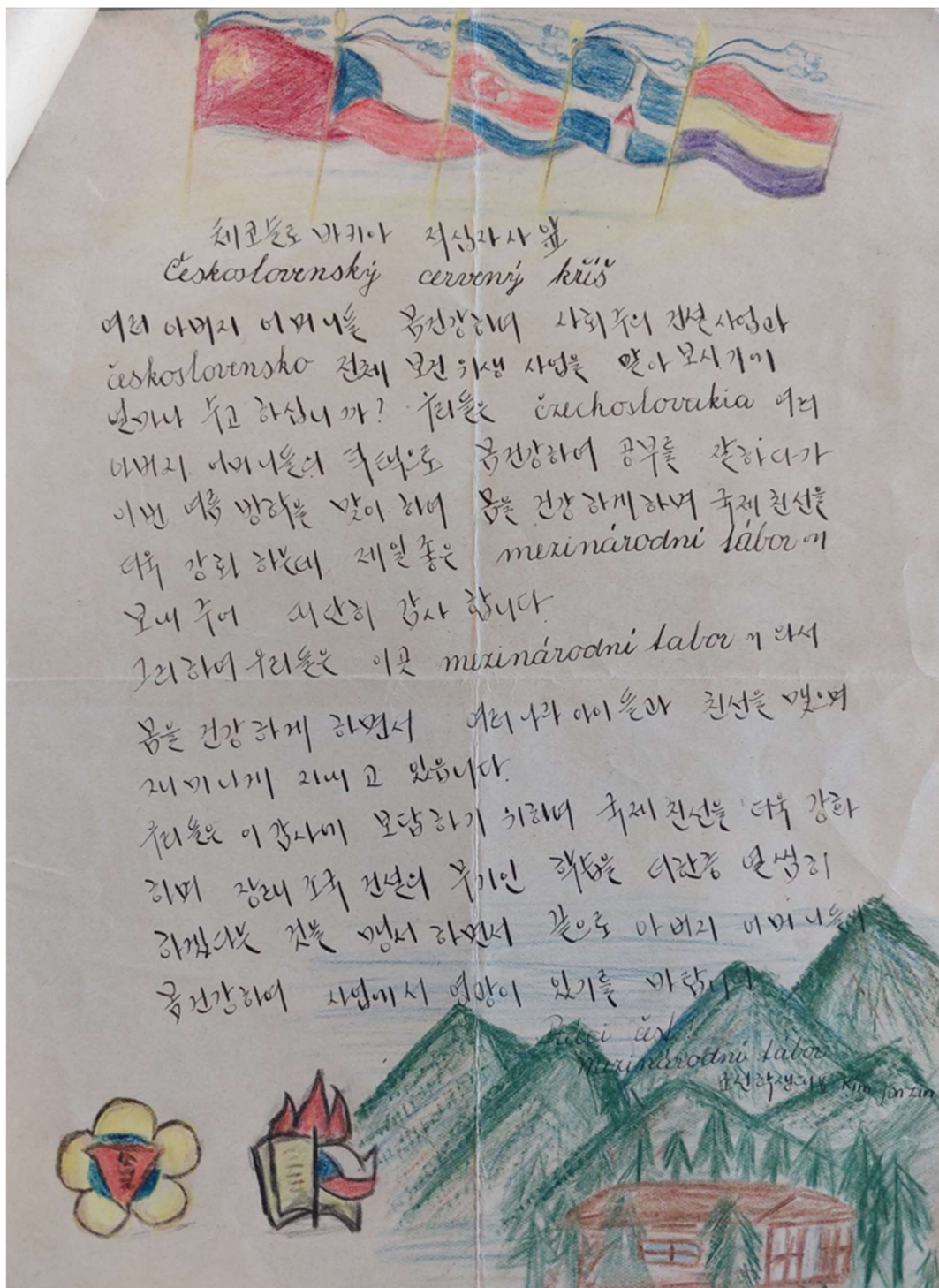
Zdroj: Webové stránky obce Jindřichov, dostupné z:
<https://www.obcejindrichov.cz/obec/historicke-pamatky-a-turisticke-zajimavosti/zamek-a-park/zamek-244cs.html> [04. 11. 2022].

Příloha 15: Znak Vyslanectví KLDK v roce 1953.

Zdroj: A MZV Praha, f. TO-T, Korea 1945–1954, k. 5.

Příloha 16: Dopis korejského chlapce žijícího v ČSR, červenec 1953.

Zdroj: NA Praha, f. ČSČK, nezpracováno.

Příloha 17: Překlad dopisu korejského chlapce, červenec 1953.

Drazí otcové a maminky ,jak se Vám daří ?

Máte mnoho práce při výstavbě socialismu a v budování zdravotnické péče v Československu....

Naší odpovědi za Vaši péči bude ještě větší upevnění mezinárodního přátelství a ještě větší píle ve škole,abychom mohli v budoucnosti,ozbrojeni znalostmi,vyhrát svou bitvu:vybudovat naši zničenou vlasť.

Nakonec Vám,otcové a maminky,přeji mnoho úspěchů a zdraví v další práci.

Dopis korejského chlapce, který žije v Československu.

Uveřejněno v časopise "Československý Červený kříž, číslo 5.

Zdroj: NA Praha, f. ČSČK, nezpracováno.

Příloha 18: Dopis korejského chlapce své „české mamince“ ze dne 24. července 1953.

24. VII. 1953

Milá maminko!

Posílám vám mnoho srdečných pozdravů z domova
Koušiky. Jak se vám nyní daří a jak se pracujete?
Posílal jsem vám dopis od Kotavovny Františkovi.
Nedostala jste ještě moji dopis a jsem čekal do dne-
šního dne, ještě nemáte odpověď, proto píšů ještě
jednou. Jsem přijel domů 22. července v noci.
Tu začínám se veselé učit pro nového českého
školního rok. Budu se učit ve škole od 1. třídy, více
pilně než české děti. Budu se učit pro práni
rodičů, pro lidovou demokracii, pro socialismus,
pro lidovou vládu, pro spravedlivou kermi, pro
bvalý a tvrdý mír celého světa, pro spokojenost
celého světa, pro tvrdé přátelství celého světa, atd.
Bojujme! pro československo-korejské tvrdé přátelství.
jiného už nenám co vám psát dlouhé. Končím
a přeji vám mnoho zdraví. Pozdracuji Kájovi, Kátovi,
mámě, ~~ženčovic~~ ^{ce} zenda nebo-li zenska, a kdo je to nevím,
jak se jmenuje ten váš malý a moudrý kluk a
něco kase budem po druhé. Čekám od vás rychle
odpověď.

Čest práci!

nashledanou milá mámo!
Sak chu njol.

Zdroj: Osobní archiv Martina Slaby.

Příloha 19: Dopis korejského chlapce své „české mamince“ ze dne 3. srpna 1955.

Houštka dne 3.8.1955/

Milá mámo,

děkuji Vám za Váš dopis, který jsem dostal právě teď.

Jak se Vám daří? A jak všem ostatním? Říkáte, že táta je také nemocen? Co je mu? A ještě Vy zase pojedete do sanatoria na měsíc? Ještě nejste v pořádku?

Do Houšky jsem přijel 24/7. Už jsem tady celkem 10 dnů. Počítal jsem s tím, že pojedu k Vám a o tom jsem také řekl s. ředitelovi. On o tom ještě neví, že už nemohu jet. Teď mu také napíšu, že nejedu. Ještě jsem nedostal stipendium na měsíc srpen. Když jsem přijel do Houšky, zastavil jsem se u s. ředitele a ohtěl po něm stipendium.

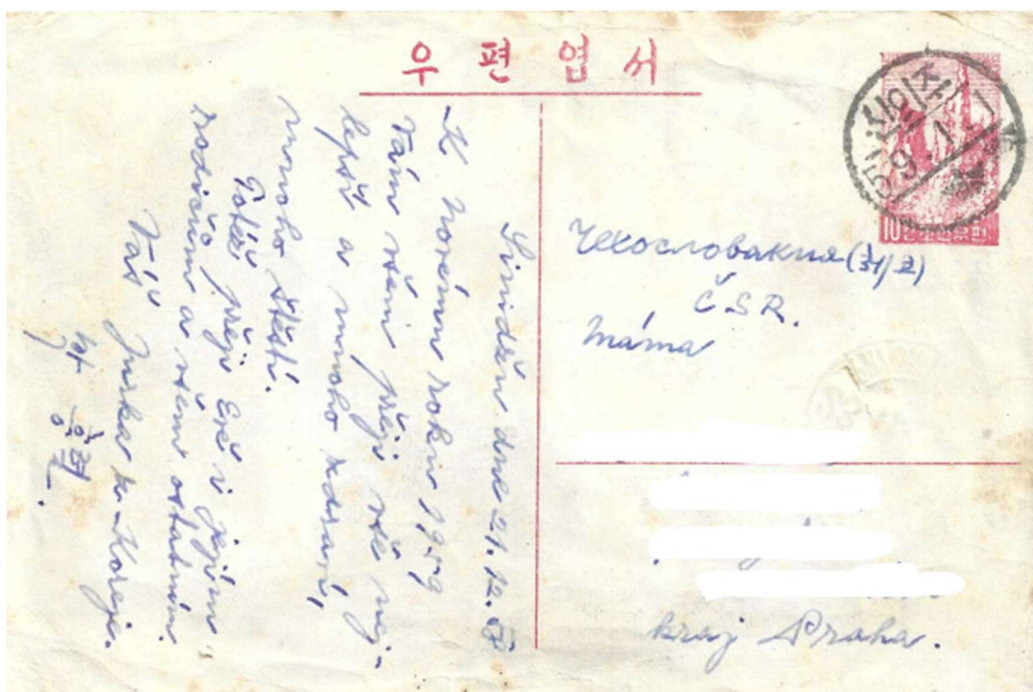
On říkal, že mi pošle k Vám do Lišna. Možná asi už poslal, protože ostatní kamarádi už dostali. Napsal jsem mu Vaši adresu. Ještě tady budu několik dnů a potom pojedu pryč na Moravu. Jakmile Vám pošle nebo už poslal, tak mi prosím Vás pošlete zpátky do Houšky na adresu, která je napsána na obálce. Prosím Vás pošlete mi co nejdříve, jinak bych se nedostal až na Moravu. Tak do největší míry se spoléhám na Vás. Vyřídte všem ode mne srdečný pozdrav. Už tím končím a napište mi co nejdříve o tom, kam se musíte stěhovat, pokud ještě budete doma. Těším se na shledanou a budu čekat od Vás brzkou rychlou odpověď.

Hodně zdraví.

Váš syn Jurka.

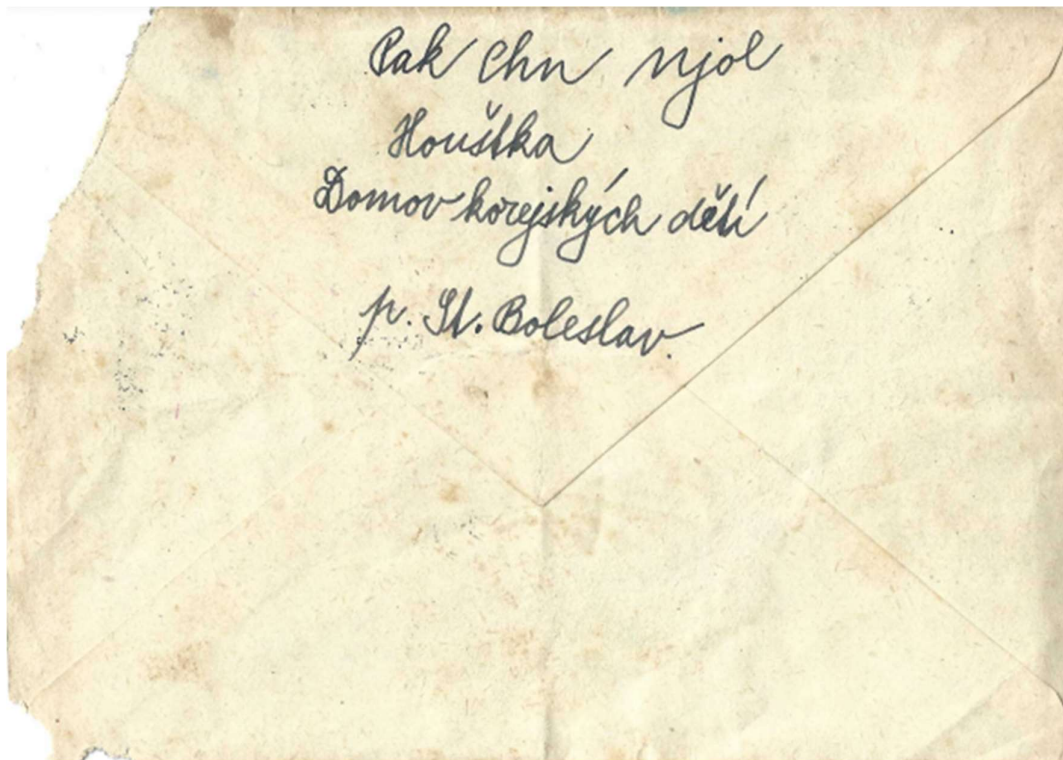
Zdroj: Osobní archiv Martina Slaby.

Příloha 20: Pohled korejského chlapce ze Severní Koreje, 1958.

Zdroj: Osobní archiv Martina Slaby.

Příloha 21: Obálka se zpáteční adresou Domova korejských dětí v Houštnce, 1955.

Zdroj: Osobní archiv Martina Slaby.